

Київський національний торговельно-економічний університет

Кафедра економіки та фінансів підприємства

ВИПУСКНА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему:

Оптимізація складу та структури активів підприємства

за матеріалами Товариство з обмеженою відповідальністю «Будівельно-
промислова компанія «Ягуар», м. Київ

Студентки 2 курсу 2м
групи, спеціальності 051
«Економіка», спеціалізації
«Економіка підприємства»
Заочної форми навчання

Михайленко
Вікторії
Леонідівни

Науковий керівник –
д-р екон. наук, проф.

Блакита Ганна
Владиславівна

Гарант освітньої програми
д-р екон. наук, проф.

Блакита Ганна
Владиславівна

Київ 2018

ЗМІСТ

АНОТАЦІЯ	3
ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ УПРАВЛІННЯ АКТИВАМИ ПІДПРИЄМСТВА	8
1.1. Сутність та класифікація активів підприємства.....	8
1.2. Система показників оцінки ефективності управління складом та структурою активів підприємства.....	21
1.3. Методи оптимізації структури активів підприємства.....	33
РОЗДІЛ 2. ДОСЛІДЖЕННЯ СТАНУ УПРАВЛІННЯ АКТИВАМИ ТОВ «БПК «ЯГУАР»	44
2.1. Аналіз загального обсягу та структури активів підприємства в динаміці.....	44
2.2. Характеристика чинників, що визначають склад та структуру активів.....	54
2.3. Оцінка ефективності використання активів підприємства.....	65
РОЗДІЛ 3. ПРОПОЗИЦІЇ ЩОДО ОПТИМІЗАЦІЇ СКЛАДУ ТА СТРУКТУРИ АКТИВІВ ПІДПРИЄМСТВА ТОВ «БУДІВЕЛЬНО-ПРОМИСЛОВА КОМПАНІЯ «ЯГУАР» М.КИЄВА	75
3.1. Планування активів підприємства ТОВ «БПК«Ягуар».....	75
3.2. Напрямки оптимізації структури активів ТОВ «БПК «Ягуар».....	81
3.3. Оцінювання результатів оптимізації активів ТОВ «БПК «Ягуар».....	86
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ	95
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	103
ДОДАТКИ	109

АНОТАЦІЯ

Михайленко В.Л. «Оптимізація складу та структури активів підприємства» (за матеріалами ТОВ «БУДІВЕЛЬНО-ПРОМИСЛОВА КОМПАНІЯ «ЯГУАР», м. Київ). – Рукопис.

Випускна кваліфікаційна робота за спеціальністю 051 «Економіка», спеціалізація «Економіка підприємства» – Київський національний торговельно-економічний університет – Київ, 2018.

Випускну кваліфікаційну роботу присвячено теоретичним, методичним і практичним аспектам оптимізації складу та структури активів підприємства. Представлена робота дозволяє дослідити основні засади, методи та шляхи оптимізації активів підприємства та розробити практичні рекомендації щодо ефективності їх використання.

Ключові слова: активи, оптимізація активів підприємства, оборотні активи, необоротні активи, структура активів, рентабельність активів, ліквідність активів.

ABSTRACT

Mykhailenko V.L. "Optimization of the composition and structure of the assets of the enterprise" (based on the materials of LLC "BUILDING-INDUSTRIAL COMPANY" YAGUAR ", Kyiv). - Manuscript.

Final qualifying paper on the specialty 051 "Economics", specialization "Economy of Enterprise" - Kyiv National University of Trade and Economics – Kyiv, 2018.

The final qualification work is devoted to theoretical, methodological and practical aspects of optimization of the composition and structure of the assets of the enterprise. The given work allows to study the basic principles, methods and ways of optimization of the assets of the enterprise and develop practical recommendations on the effectiveness of their use.

Key words: assets, optimization of assets of the enterprise, current assets, non-current assets, asset structure, profitability of assets, asset liquidity.

ВСТУП

Актуальність теми. В ринкових умовах економіки особливо важливого значення набувають проблеми формування та аналізу активів підприємства. Будь-яке підприємство має функціонувати на основі економічних розрахунків щодо джерел формування майна та його використання, визначення витрат, доходів та прибутку, оцінки привабливості суб'єкта господарювання. В процесі трансформації економічних відносин в Україні, кризових явищ важливого значення набуває мобілізація якісно нових джерел росту ефективності виробництва. Особлива роль у виконанні цього завдання належить ефективному використанню активів. Тому підприємствам для того, щоб вижити, необхідно правильно визначати свою стратегію та тактику поведінки на ринку та систематично проводити управління діяльністю підприємства з метою підвищення ефективності діяльності та отримання прибутку.

Фінансовий стан підприємства визначається обсягом і доцільним використанням його активів. Фінансовий стан підприємства характеризується забезпеченістю підприємства основними засобами та нематеріальними активами, власними обіговими коштами, станом нормованих запасів товарно-матеріальних цінностей, станом та динамікою дебіторської і кредиторської заборгованості, оборотністю коштів, платоспроможністю та іншими підсумками фінансово-господарської діяльності підприємства, які дозволяють дати оцінку досягнутим результатам, зробити висновки про рівень фінансово-економічного стану та про наявність нереалізованих внутрішньогосподарських резервів.

Особливості та труднощі економічної ситуації в Україні, складні тенденції в реалізації методів і засобів державного регулювання в економіці обумовили необхідність пильної уваги до теорії і практики оптимізації та управління активами на підприємстві.

Важливою складовою загальної системи управління фінансовою діяльністю підприємства стає оптимізація його активів. Вона дозволяє вирішувати різноманітні задачі фінансового менеджменту і підпорядкована його головній цілі. Ефективно розміщені фінансові ресурси підприємства є найважливішим важелем його «фінансового здоров'я», передумовою досягнення високих кінцевих результатів господарської діяльності в цілому.

Процес вибору найкращих форм і методів формування і використання активів підприємством з урахуванням умов і особливостей здійснення його господарської діяльності є головною метою й найважливішим завданням.

Теоретичну основу дослідження проблеми оптимізації структури та управління активами підприємства склали наукові праці вітчизняних та зарубіжних вчених, таких як: Бланк І.О., Поддєрьогін А.М., Василенко Л.П., Данилюк М.О., Загородній А.Г., Коваленко Л.О., Савчук В.П., Ремньов Л.М. та інших; закони, кодекси та нормативно-правові акти України.

Метою даної роботи є узагальнення теоретичних питань та методичних аспектів оптимізації складу та структури активів підприємства, з цією метою розробка практичних рекомендацій щодо ефективності їх використання.

Для вирішення поставленої мети в роботі необхідно розв'язати наступні **завдання**:

- ✓ вивчення економічної сутності, складу та структури активів підприємства;
- ✓ визначення системи показників оцінки ефективності управління складом та структурою активів;
- ✓ опис методів оптимізації структури активів підприємства;
- ✓ проведення аналізу загального обсягу та структури активів підприємства в динаміці;
- ✓ визначення чинників, що впливають на склад та структуру активів;
- ✓ здійснення оцінки ефективності використання активів підприємства;
- ✓ планування активів підприємства;
- ✓ пошук шляхів оптимізації складу та структури активів досліджуваного підприємства;

✓ оцінка результатів оптимізації активів ТОВ «БПК «Ягуар».

Об'єктом дослідження є процес оптимізації складу та структури активів підприємства.

Предмет дослідження – теоретичні та методичні аспекти оптимізації активів підприємства з метою підвищення ефективності їх управління.

Товариство з обмеженою відповідальністю «Будівельно-промислова компанія «Ягуар» засноване 18 лютого 2008 року (код ЄДРПОУ 35758261). ТОВ «БПК «Ягуар» є приватною формою власності та здійснює свою діяльність на підставі Статуту. Предметом діяльності товариства є: будівництво, торгівля і послуги. Статутний капітал товариства становить 1 450 000,00 грн., що належить одному учаснику товариства та становить 100% Статутного капіталу. Згідно Статуту у товаристві створюється Резервний фонд у розмірі не менше 25% Статутного капіталу. Розмір щорічних відрахувань до Резервного фонду не може бути менше 5% суми чистого прибутку. Види діяльності (за КВЕД): 77.32. Надання в оренду будівельних машин і устаткування, 46.73. Оптова торгівля деревиною, будівельними матеріалами та санітарно-технічним обладнанням, 46.90. Неспеціалізована оптова торгівля, 47.52. Роздрібна торгівля залізними виробами, будівельними матеріалами та санітарно-технічними виробами в спеціалізованих магазинах, 71.12. Діяльність у сфері інжинірингу, геодезії та геології, надання послуг технічного консультування в цих сферах, 41.20. Будівництво житлових та нежитлових будівель.

Для вирішення поставлених завдань були використані наступні **методи дослідження**: аналіз, синтез, систематизація, зіставлення, класифікація наукових джерел інформації, що дозволило узагальнити та систематизувати погляди вчених на проблему, яка вивчається; також в процесі дослідження використані традиційні способи та засоби економічного аналізу (табличного, порівняння, групування, графічний), горизонтальний та вертикальний фінансовий аналіз та ін.

Інформаційне забезпечення. В даній роботі розроблено комплекс задач автоматизації планово-економічних розрахунків на ПК за допомогою Excel.

Практичне значення. Результати дослідження мають практичне значення та будуть розглянуті керівництвом підприємства для вдосконалення стану та структури активів підприємства.

Апробація результатів дослідження. Положення роботи знайшли відображення у науковій статті «Методи оптимізації структури активів підприємства», опублікованої у збірнику наукових статей студентів «Економіка і фінанси підприємства» (С. 68-73).

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ УПРАВЛІННЯ АКТИВАМИ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Сутність та класифікація активів підприємства

Будь-яке виробниче підприємство створюється з метою виробництва продукції та її реалізації для задоволення суспільних потреб. Проте здійснення процесу виробництва неможливе без наявності обладнання, устаткування, будівель, сировини, матеріалів, які в процесі виробництва переносять свою вартість на вартість готової продукції. Тому матеріальною основою будь-якого виробництва є засоби виробництва, що складаються із засобів праці та предметів праці. Їх значення для створення продукції є рівнозначним. Ключову роль у реалізації стратегії підприємства займають проблеми достатності активів, механізми їх планування та поповнення, аналіз ефективності їх використання. Однією з основних умов успішної діяльності є формування та ефективне використання активів.

Активи – це одна з найважливіших категорій фінансового менеджменту, роль і значення якої розкриваються через її сутнісні характеристики. Перш за все, активи являють собою економічні ресурси підприємства у різних видах, які використовуються в процесі здійснення господарської діяльності. Вони формуються для конкретних цілей здійснення цієї діяльності у відповідності до місії та стратегії економічного розвитку підприємства і у формі сукупних майнових цінностей характеризують основу його економічного потенціалу. Активи підприємства повинні відповідати функціональній спрямованості та обсягам діяльності виробничого підприємства. Тільки при такій відповідності вони представляють для підприємства певну цінність, як його економічні ресурси, що призначені для використання у наступному періоді [24, с.1].

З точки зору бухгалтерського обліку активи – ресурси, контрольовані підприємством у результаті минулих подій, використання яких, як очікується, призведе до отримання економічних вигод у майбутньому [39].

Відповідно до даного визначення, слід підкреслити, що на перший план виходять активи підприємства не як матеріальні цінності, а їх вартісний вираз, який відображається в активі балансу та призводить до отримання певного фінансового результату [24, с.1-2].

З економічної точки зору активи підприємства – це контрольовані ним економічні ресурси, які сформовані за рахунок інвестованого в них капіталу та характеризуються детермінованою вартістю, продуктивністю, спроможністю генерувати дохід, постійний оборот яких пов'язаний з факторами часу, ризику та ліквідності [16, с.114].

В умовах переходу економіки України до якісно нової моделі господарювання, яка передбачає реформування відносин власності та системи управління на підприємствах, виникає необхідність нового підходу до поглибленого дослідження питань сутності фінансових аспектів категорій «активи».

Таблиця 1.1

Наукові підходи до визначення поняття «активів»

№ п/п	Автор	Визначення
1	2	3
1	ЗУ «Про бухгалтерський облік..»	Активи – це ресурси, контрольовані підприємством в результаті минулих подій, використання яких, як очікується, призведе до збільшення економічних вигод у майбутньому.
2	А.М. Поддєрьогін	Активи – ресурси, які перебувають у розпорядженні підприємства і використання яких веде до збільшення економічних вигод у майбутньому.
3	В.П. Савчук	Активи підприємства – це його ресурси, які повинні принести підприємству вигоду у майбутньому.
4	Л.О. Коваленко, Л.М. Ремньова	До активів відносять всі види майна підприємства, що належать йому на праві власності й використовуються для здійснення статутної діяльності.
5	В.М. Шелудько	Активи підприємства – це майно в його матеріальній і нематеріальній формах, придбане підприємством за рахунок власних або залучених ресурсів, що перебувають у його розпорядженні та призначені для використання у фінансово-господарській діяльності з метою отримання прибутку.
6	Г. О. Крамаренко, О. Є. Чорна	Активи балансу містять відомості про розміщення капіталу, що є в розпорядженні підприємства, тобто про вкладення в конкретне майно і матеріальні цінності, про витрати підприємства на виробництво і реалізацію продукції і про залишки вільної готівки.

1	2	3
7	О. С. Філімоненков	Активи – сукупність засобів праці і предметів праці, які беруть участь у створенні продукту.
8	І.О. Бланк	Активи – економічні ресурси підприємства у формі сукупних майнових цінностей, що використовуються у господарській діяльності з метою одержання прибутку.
9	Л. П. Василенко	Активи підприємства являють собою контрольовані ним економічні ресурси, сформовані за рахунок інвестованого у них капіталу, характерні детерміновані вартістю, продуктивністю та здатністю генерувати дохід, постійний оборот яких у процесі використання пов'язаний з факторами часу, ризику та ліквідності.
10	А. Г. Загородній, Г. Л. Вознюк	Активи – економічні ресурси підприємства у формі сукупних майнових цінностей, що використовуються в господарській діяльності і належить підприємству на правах власності, чи у формі претензій (вимог) за зобов'язаннями інших осіб.

*джерело: узагальнено автором на основі [4, 38, 39, 42, 47, 49].

Схоже до визначення, яке подає Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», визначає активи і А.М.Поддєрьогін. Під активами він розуміє ресурси, які перебувають у розпорядженні підприємства і використання яких веде до збільшення економічних вигід у майбутньому. До них відносяться усі існуючі матеріальні цінності, нематеріальні активи та кошти, що належать підприємству на певну дату [10, 39].

На думку В.П.Савчука активи підприємства – це його ресурси, які повинні принести підприємству вигоди у майбутньому. Активи підприємства повинні належати йому (а не бути, наприклад, орендованими) і повинні бути раніше придбані (а не перебувати на стадії придбання) [42, с.58].

Слід зазначити, що названі науковці подають термін «активи» подібно до визначення Закону України № 996-14, а саме стосовно економічних вигід активів у майбутньому, проте науковці не вказують конкретних джерел, за рахунок яких повинні бути сформовані ті чи інші активи [39]. Інша група вчених вносять у визначення активів ноту щодо прав власності підприємства на активи. Так, Л.О.Коваленко, Л.М.Ремньова дають дещо інше тлумачення категорії активів, зокрема, зазначають, що до активів відносять всі види

майна підприємства, що належать йому на праві власності й використовуються для здійснення статутної діяльності [23, с. 38].

В.М.Шелудько вважає, що активи підприємства – це майно в його матеріальній та нематеріальній формах, придбане підприємством за рахунок власних або залучених ресурсів, що перебувають у його розпорядженні та призначені для використання у фінансово-господарській діяльності з метою отримання прибутку [49, с. 40]. Визначення активів Л.О.Коваленко, Л.М.Ремньової, В.М.Шелудька акцентують увагу на тому, що активи являють собою майно підприємства, яке сформоване за рахунок власних або залучених ресурсів, тобто потребують інвестування конкретного капіталу. Проте в жодному з визначень не наведено основної мети використання активів, а саме збільшення економічних вигод у майбутньому. Визначення кожного з вчених характеризує здебільшого якусь одну характеристику активів, не розглядаючи з усіх сторін їхні характерні риси, тобто хтось наголошує на здобутті економічних вигод від їх використання, інші – на джерелах їх формування або на меті застосування [23, 49].

І.О.Бланк визначає активи як економічні ресурси підприємства у формі сукупних майнових цінностей, що використовуються у господарській діяльності з метою одержання прибутку. Все майно, яким володіє підприємство і яке відображене в його балансі, називається активами підприємства [4, с.265]. Автор акцентує увагу як на матеріальному, так і на фінансовому аспектах категорії активів та наголошує на тому, що активи повинні належати підприємству на правах власності або володіння. Окрім цього І.О.Бланк наводить характеристики активів як об'єкта управління, які комплексно відображають суть даної категорії (рис. 1.1).

Таким чином автор визначає усі найсуттєвіші ознаки активів, які характеризують їх з різних сторін та дають досить широке поняття про дану категорію.

Л.П.Василенко дає одне з найбільш комплексних визначень поняття активи. Проте науковець не наводить обґрунтування щодо права власності

підприємства на активи, а також не визначає за рахунок яких джерел повинні бути сформовані активи.

Також не визначають джерела формування активів А.Г.Загородній та Г.Л.Вознюк, на думку яких активи підприємства – це є кошти, цінні папери, товарно-матеріальні цінності, основні засоби (фонди), фінансові інвестиції, боргові вимоги та будь-яка інша його власність, і кожен з активів підприємства має грошову оцінку.

Отже, визначивши та узагальнивши наукові підходи до визначення поняття активи, можна дати їх наступне визначення. Активи – сукупність майнових цінностей, які належать підприємству та використовуються ним для здійснення господарської діяльності з метою отримання від їх використання економічних вигід у майбутньому.

Рис. 1.1. Основні характеристики активів підприємства як об'єкта управління

*джерело: [4, с. 266].

При здійсненні господарської діяльності у розпорядженні підприємства знаходяться різні види майна в матеріальній та нематеріальній формі. Тому

слід детально розглянути класифікацію активів підприємства за різними класифікаційними ознаками.

За економічним змістом майно як активи підприємства поділяють на необоротні та оборотні активи. З набранням чинності Закону України "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні" та запровадженням з 2000 р. національних Положень (стандартів) бухгалтерського обліку словниковий запас українських бухгалтерів значно поповнився малознайомими до цього часу словами. Під поняттям необоротних активів розуміють, в основному, основні засоби та нематеріальні активи. В українському законодавстві відсутнє поняття "необоротні активи". Згідно з Положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 1 "Загальні вимоги до фінансової звітності", "необоротні активи – всі активи, що не є оборотними" [31, 39].

Таким чином, під необоротними активами треба розуміти активи, що використовуються підприємством у його діяльності протягом тривалого періоду часу (більше одного року) та від використання яких підприємство отримає в майбутньому економічні вигоди отже їх вартість може бути достовірно визначена.

У бухгалтерському обліку до необоротних активів належать:

- основні засоби;
- інші необоротні матеріальні активи;
- нематеріальні активи;
- довгострокові фінансові інвестиції;
- довгострокову дебіторську заборгованість;
- відстрочені податкові активи;
- гудвіл.

До основних засобів належать матеріальні активи, які підприємство утримує з метою використання їх у процесі виробництва або постачання товарів, надання послуг, здавання в оренду іншим особам або для здійснення

адміністративних або соціально-культурних функцій, очікуваний термін корисного використання (експлуатації) яких більше одного року (або операційного циклу, якщо він довший за рік) [32]. Такими матеріальними активами можуть бути будинки, споруди, передавальні пристрої, машини та обладнання, транспортні засоби, інструменти, прилади, інвентар, робоча і продуктивна худоба, багаторічні насадження та інші основні засоби.

Рис. 1.2. Класифікація активів підприємства

*джерело: узагальнено автором на основі [4, 23, 47].

До інших необоротних матеріальних активів належать такі матеріальні активи, як бібліотечні фонди, малоцінні необоротні активи, тимчасові (не

титольні) споруди, природні ресурси, інвентарна тара, предмети прокату тощо. Нематеріальний актив – це немонетарний актив, який не має матеріальної форми, може бути ідентифікований та утримується підприємством з метою використання протягом періоду більше одного року (або одного операційного циклу, якщо він перевищує один рік) для виробництва, торгівлі, в адміністративних цілях чи надання в оренду іншим особам [33].

До нематеріальних активів належать:

- права на об'єкти промислової власності;
- права на комерційні позначення;
- права користування майном;
- права користування природними ресурсами;
- авторські та суміжні з ними права;
- інші нематеріальні активи.

Довгострокові фінансові інвестиції – це витрати підприємства на придбання цінних паперів, вкладення коштів у дочірні та інші підприємства на тривалий термін з метою участі в розподілі прибутку, отримання відсотків та дивідендів. Сюди належать довготермінові вкладення коштів у боргові цінні папери, акції та інші корпоративні права.

Довгострокова дебіторська заборгованість – сума заборгованості юридичних чи фізичних осіб, які заборгували підприємству певну суму грошових коштів чи інших активів, що не виникає під час операційного циклу і буде погашена не раніше, ніж через один рік після дати балансу. Така заборгованість може виникнути в результаті операцій фінансової оренди, надання позик іншим підприємствам чи фізичним особам, за реалізовану продукцію, надані послуги, через надзвичайні події тощо.

Необоротні активи

За функціональними видами	За характером обслуговування окремих видів діяльності	За характером володіння	За формами задаткового забезпечення
<ul style="list-style-type: none"> • Нематеріальні активи <ul style="list-style-type: none"> • Основні засоби • Незавершені капітальні інвестиції • Довгострокові фінансові інвестиції • Довгострокова дебіторська заборгованість • Відстрочені податкові активи 	<ul style="list-style-type: none"> • Операційні необоротні активи • Інвестиційні необоротні активи • Невиробничі необоротні активи 	<ul style="list-style-type: none"> • Власні необоротні активи • Орендовані необоротні активи 	<ul style="list-style-type: none"> • Рухомі необоротні активи • Нерухомі необоротні активи

Рис. 1.3. Класифікація необоротних активів

*джерело: узагальнено автором на основі [4, 32, 46].

Відстрочені податкові активи виникають на підприємстві, якщо сума податку на прибуток підприємства, визначена за даними бухгалтерського обліку є меншою від суми податку, визначеної за даними податкового обліку. Така різниця підлягає вирахуванню з належного до сплати у майбутніх періодах податку на прибуток підприємства [1, с.2].

Особливої уваги вимагає такий об'єкт необоротних активів як гудвіл. Згідно із стандартом 19 «Об'єднання підприємств», гудвіл – це перевищення вартості придбання над часткою покупця у справедливій вартості ідентифікованих активів та зобов'язань на дату придбання [34]. Також виділяють від'ємний (негативний) гудвіл, який являє собою перевищення вартості частки покупця у справедливій вартості придбаних ідентифікованих активів і зобов'язань над вартістю придбання на дату придбання. Тобто це перевищення балансової вартості активів та зобов'язань над розміром оплати за них.

У Положенні (П(С)БО 1) зазначено, що до оборотних активів належать "грошові кошти та їх еквіваленти, що не обмежені у використанні, а також інші активи, призначені для реалізації чи споживання протягом операційного циклу чи протягом дванадцяти місяців з дати балансу" [31].

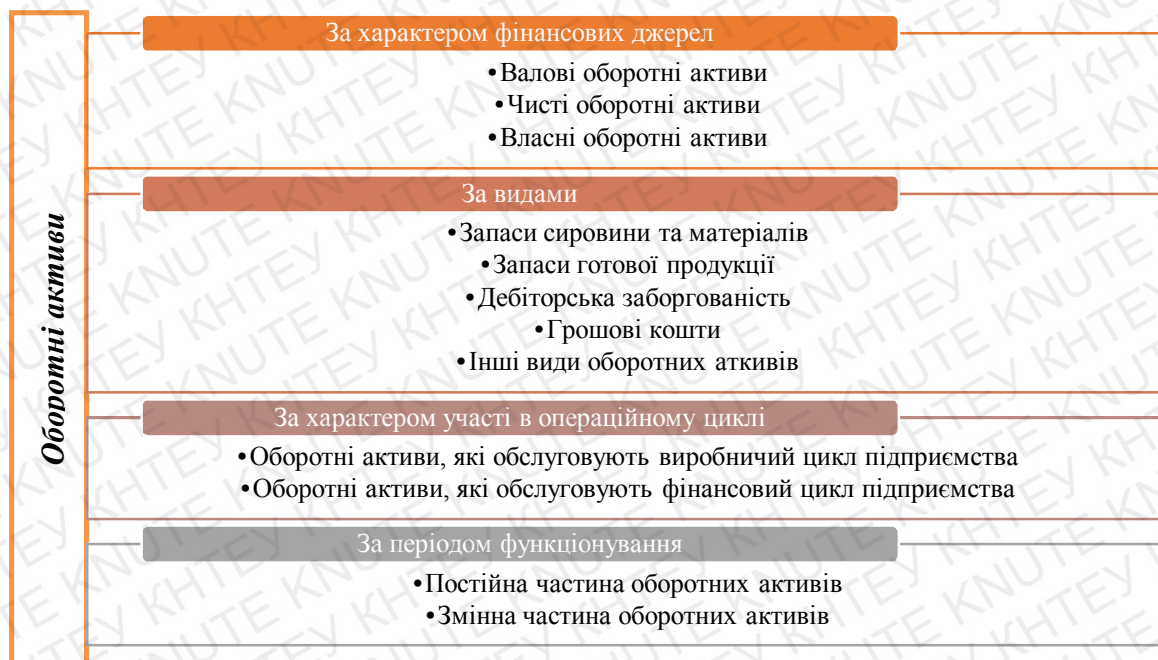
Як економічна категорія оборотні активи – це сукупність економічних ресурсів підприємства, що знаходяться в постійному кругообігу, змінюють

свою матеріальну форму впродовж одного операційного циклу (одного року) та в повному обсязі переносять свою вартість на вартість виготовленої продукції.

Запаси – це активи, які:

- утримуються для подальшого продажу за умов звичайної господарської діяльності;
- перебувають у процесі виробництва з метою подальшого продажу продукту виробництва;
- утримуються для споживання під час виробництва продукції, виконання робіт та надання послуг, а також управління підприємством.

Рис. 1.4. Класифікація оборотних активів

*джерело: узагальнено автором на основі [38, 50].

До запасів підприємства відносяться: сировина, основні й допоміжні матеріали, комплектуючі вироби та інші матеріальні цінності, незавершене виробництво; готова продукція; товари; малоцінні та швидкозношувані предмети; поточні біологічні активи.

Поточна (короткострокова) дебіторська заборгованість представляє собою суму заборгованості юридичних та фізичних осіб (дебіторів) на користь підприємства, яка виникає в ході нормального операційного циклу або буде погашена протягом дванадцяти місяців з дати балансу.

Згідно з Національними стандартами бухгалтерського обліку грошові активи підприємства являють собою грошові кошти в касі, на поточних та інших рахунках у банку, які можуть бути використані для поточних операцій та еквіваленти грошових коштів. Під еквівалентами грошових коштів розуміють поточні фінансові інвестиції підприємства, початковий строк погашення яких не перевищує три місяці і відносно яких існує впевненість у тому, що вони не зменшать свою вартість протягом періоду їх чинності.

Також адекватна оцінка фінансового стану, залучення і високоефективне використання фінансових ресурсів вимагає з'ясування рівня ліквідності активів, які знаходяться в розпорядженні досліджуваного підприємства, що є одним із ключових питань теорії фінансових обчислень.

Питання аналізу ліквідності активів підприємства знаходять відображення в роботах вітчизняних і зарубіжних науковців і практиків. Зокрема, М.І.Бакановим і А.Д.Шереметом активи підприємства за ступенем їх ліквідності згруповано за можливим терміном реалізації [17, с.304]; Н.П.Шморгун й І.В.Головко зосереджуються на моніторингу ліквідності балансу досліджуваного підприємства [51, с.67]. На особливу увагу заслуговує теоретичне обґрунтування нетотожності понять ліквідності й платоспроможності, запропоноване В.В.Ковальовим [22, с.89]. Г.В.Савицькою розглянуто поняття ліквідності та платоспроможності підприємства з позиції його інвестиційної привабливості [41, с.36] та ін. Таким чином, доцільно зробити висновок, що при визначенні рівня ліквідності активів існує об'єктивна необхідність приймати до уваги як термін їх реалізації, так і можливу втрату (або зростання) їх вартості.

На рис. 1.5 представлено класифікацію активів підприємства за п'ятьма рівнями ліквідності на основі двох факторів: можливого терміну реалізації (по горизонталі) й зміни вартості (по вертикалі):

		Термін реалізації				
		1 тиждень	1 місяць	1-6 місяців	6-12 місяців	> 12 місяців
Реалізаційна вартість (%)	> 100					
	100	1				
	> 90		2			
	90-50			3		
	50-10				4	
	< 10					5

Рис. 1.5. Класифікація активів за рівнем ліквідності

*джерело: [50, с.3].

1. Першокласні високоліквідні активи, термін реалізації (трансформації) яких складає кілька днів без втрати балансової вартості: грошові кошти; частина дебіторської заборгованості, оплата якої відбудеться у семиденний строк; фонди підприємства, на які є підвищений попит з боку ринкової кон'юнктури;

2. Високоліквідні активи, термін реалізації яких не перевищує один місяць, а реалізаційна ціна складає менш ніж 90% балансової вартості: дебіторська заборгованість, погашення якої відбудеться у тридцяти денний строк; короткострокові фінансові інвестиції (цінні папери), оборотні й інші фонди підприємства, які можуть бути реалізованими за вказаним строком без значної втрати їх вартості;

3. Середньоліквідні активи, термін реалізації яких складає до шести місяців, а втрата балансової вартості не перевищує 50%. До цієї групи належить майно підприємства, реалізація якого потребує значного зниження

ціни за умови існування помірною попиту з боку ринкової кон'юнктури, морального та фізичного зносу в результаті їх експлуатації: транспортні засоби, машини й устаткування, незавершене будівництво а ін.;

4. Низьколіквідні активи, які мають термін реалізації від шести до дванадцяти місяців, або втрата балансової вартості яких складає від 50 до 90%: майно підприємства, призначене для поточної господарської діяльності; транспортні засоби й устаткування, які для продовження їх експлуатації потребують значних капітальних вкладень; комп'ютерна і оргтехніка та ін.;

5. Неліквідні активи, строк реалізації яких перевищує дванадцять місяців, або реалізаційна втрата вартості становить більш ніж 90%: фонди підприємства, на які практично відсутній попит з боку ринкової кон'юнктури; майно, що підлягає списанню за ліквідаційною вартістю.

Представлений розподіл дозволяє більш об'єктивно оцінити загальну ліквідність підприємства шляхом зіставлення вищевказаних груп активів, розташованих за терміном можливої реалізації і зміною вартості, з величиною і строком погашення зобов'язань [50, с.1-3]. Слід зазначити також основні переваги та недоліки оборотних та необоротних активів підприємства, що представлені на рис.1.6.

Рис. 1.6. Переваги та недоліки оборотних та необоротних активів підприємств

*джерело: [28, с. 4].

Отже, проаналізувавши та узагальнивши всі подані поняття «активи» слід зазначити, що як вітчизняні, так і зарубіжні науковці розуміють під даною категорією економічні ресурси підприємства у формі сукупних майнових цінностей, які необхідні для нормального функціонування підприємства та знаходяться у власності підприємства і використання яких приведе до надходження економічних вигод у майбутньому.

Активи підприємства є тими ресурсами, які повинні забезпечити ефективне функціонування підприємства і використання яких повинно бути здійснене з урахування факторів часу, ризику та ліквідності, що забезпечить підприємству конкурентоспроможність на ринку. Крім того, важливим є визнання того, що активи є тими ресурсами підприємства, які відображають інвестиційні рішення на підприємстві, оскільки відображають конкретні вкладення як власного, так і позикового капіталу підприємства.

1.2. Система показників оцінки ефективності управління складом та структурою активів підприємства

Ефективність — це показник, що характеризує результативність діяльності економічних систем. Основною особливістю таких систем є вартісний характер засобів (видатків, витрат) досягнення цілей (результатів), а в деяких випадках і самих цілей (зокрема, одержання прибутку). Простіше кажучи, ефективність визначається відношенням результату (ефекту) до витрат, що забезпечили його отримання або іншими словами економічна ефективність — досягнення найбільших результатів за найменших затрат живої та уречевленої праці. Економічна ефективність є конкретною формою дії закону економії часу [25].

Ефективність роботи підприємства визначається сукупністю показників, що відображають наявність, розміщення і використання ресурсів підприємства, його реальні й потенційні фінансові можливості. Він

безпосередньо впливає на ефективність підприємницької діяльності господарюючих суб'єктів. У свою чергу фінансовий стан суб'єктів господарювання прямо залежить від результатів їх підприємницької діяльності. Якщо господарська діяльність забезпечує прибуток, то утворюються додаткові джерела коштів, які в кінцевому результаті сприяють зміцненню фінансового становища підприємства. Брак або неправильне формування і використання активів може виявитись головною причиною несвоєчасності оплати заборгованості постачальників за одержані сировину й матеріали, неповного та неритмічного забезпечення підприємницької діяльності необхідними ресурсами, а отже, й погіршення результатів виконання підприємством своїх зобов'язань перед власниками, державою та найманими працівниками. Забезпеченість підприємства активами в межах розрахункової потреби та їх раціональне використання створюють широкі можливості для подальшого поліпшення кількісних і якісних показників господарювання[16].

Фінансовий стан підприємства характеризується розміщенням і використанням коштів (активів) та джерелами їх формування (власного капіталу і зобов'язань, тобто пасивів). Ці дані подано у балансі підприємства. Для виконання аналітичних досліджень та оцінки структури активу і пасиву балансу його статті підлягають групуванню.

Схема порівняльного аналізу охоплює велику кількість показників, які характеризують статику й динаміку фінансового стану. При проведенні горизонтального аналізу визначаються абсолютні й відносні зміни величин різних статей балансу за певний період. При вертикальному аналізі обчислюється питома вага кожної з окремих груп статей у валюті балансу. Усі показники порівняльного аналітичного балансу рекомендується поділяти на три групи:

- показники структури балансу;
- показники динаміки балансу;
- показники структурної динаміки балансу.

Порівнюючи структурні зміни в активі і пасиві балансу, можна визначити, через які джерела в основному відбувався приплив нових коштів і в які активи ці кошти переважно вкладались. На підставі групування статей активу й пасиву балансу складається аналітичний баланс (див. додаток А). При аналізі структури балансу визначається питома вага кожної групи активу й пасиву у загальному підсумку балансу. Тут необхідно враховувати взаємозв'язок між групами на основі їхнього функціонального призначення [4, с.298; 51, с.481-484].

Аналіз ефективності управління складом та структурою активів підприємства починають з вивчення складу і структури майна за даними балансу. У його складі виділяються оборотні (мобільні) та необоротні (імобілізовані) кошти. Вивчається динаміка структури майна. Аналіз динаміки складу і структури активів дозволяє встановити розмір абсолютного і відносного приросту або зменшення всього майна підприємства та окремих його видів. Зміна структури активів створює певні можливості для основної виробничої та фінансової діяльності і впливає на оборотність сукупних активів.

Показники структурної динаміки відображають частку кожного виду майна у загальній зміні сукупних активів. Їх аналіз дозволяє зробити висновки про те, в які активи вкладено нові залучені фінансові ресурси або які активи зменшились за рахунок відпливу коштів. Якщо темп приросту імобілізованих коштів виявляється вище, ніж мобільних коштів, то такий стан на підприємстві формує тенденцію до уповільнення оборотності всієї сукупності активів підприємства і створює несприятливі умови для його фінансової діяльності [9, с. 30].

Одним із показників ефективності управління складом та структурою активів підприємства є показники ділової активності. Ділова активність - це комплексна характеристика, яка відображає зусилля підприємств, спрямовані на забезпечення динамічності розвитку і досягнення поставлених цілей у різних напрямках діяльності. Основними цілями оцінки та аналізу ділової

активності підприємств є здійснення ефективних управлінських рішень з метою забезпечення сталого розвитку та підвищення конкурентоспроможності заумов ринкового середовища. Ділова активність оцінюється системою показників (коефіцієнтів), алгоритм розрахунків яких наведений у таблиці 1.2. Вони демонструють ефективність використання активів компанії як загалом, так і по складових оборотних активів. Ділова активність підприємства у фінансовому аспекті проявляється, насамперед, у швидкості обороту його коштів. Важливість показників оборотності пояснюється тим, що характеристики обороту багато в чому визначають рівень прибутковості підприємства [15, 45].

Таблиця 1.2

Показники ділової активності (коефіцієнти оборотності активів)

№	Показник	Формула	Умовні позначення
1	2	3	4
1	Коефіцієнт оборотності активів	$K_{o.a.} = \frac{ЧВР}{A}$	ЧВР – чиста виручка від реалізації; А – середній обсяг активів.
2	Коефіцієнт оборотності оборотних активів	$K_{o.o.a.} = \frac{ЧВР}{OA}$	ЧВР – чиста виручка від реалізації; А – середній обсяг активів.
3	Коефіцієнт оборотності запасів	$K_{o.z.} = \frac{Сб}{З}$	Сб – собівартість реалізованої продукції; З – запаси
4	Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	$K_{o.d.z.} = \frac{ЧВР}{Дз}$	ЧВР – чиста виручка від реалізації; Дз – середній обсяг дебіторської заборгованості
5	Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	$K_{o.k.z.} = \frac{Сб}{ПКЗ}$	Сб – собівартість реалізованої продукції; ПКЗ – поточна кредиторська заборгованість
6	Період обороту активів, днів	$PO_a = \frac{A}{ЧВР_o}$ або $PO_a = \frac{360}{K_{o.a.}}$	А – середній обсяг активів; ЧВР _о – чиста виручка від реалізації однієї доби; К.о.а. – коефіцієнт оборотності активів
7	Період обороту запасів, днів	$PO_z = \frac{360}{K_{o.z.}}$	К.о.з. – коефіцієнт оборотності запасів

1	2	3	4
8	Період обороту оборотних активів, днів	$\text{ПО о. а.} = \frac{\text{ОА}}{\text{ЧВР}_0}$ або $\text{ПО о. а.} = \frac{360}{\text{К о. о. а.}}$	ОА – середній обсяг оборотних активів; ЧВР ₀ – чиста виручка від реалізації одноденна; К.о.о.а. – коефіцієнт оборотності оборотних активів
9	Період обороту дебіторської заборгованості, днів	$\text{ПО д. з.} = \frac{360}{\text{К о. д. з.}}$	К о. д. з. – коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості
10	Період обороту кредиторської заборгованості, днів	$\text{ПО к. з.} = \frac{360}{\text{К о. к. з.}}$	К о. к. з. – коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості
11	Частка дебіторської заборгованості у загальному обсязі поточних активів	$\text{ДЗ}_a = \frac{\text{ДЗ}}{\text{ОА}} \cdot 100$	ДЗ – дебіторська заборгованість; ОА – оборотні активи підприємства
12	Відношення середньої величини дебіторської заборгованості до виручки від реалізації	$\text{ДЗ}_{\text{вр}} = \frac{\text{ДЗ}}{\text{ВР}}$	ДЗ – середня величина дебіторської заборгованості; ВР- виручка від реалізації
13	Довжина операційного циклу, днів	$\text{ТОЦ} = \text{ПО}_z + \text{ПО д. з.}$	ПО _з – період обороту запасів; ПО д. з. – період обороту дебіторської заборгованості
14	Довжина фінансового циклу, днів	$\text{ТФЦ} = \text{ТОЦ} - \text{ПО к. з.}$	ТОЦ – довжина операційного циклу; ПО к. з. – період обороту кредиторської заборгованості.

*джерело: узагальнено автором

Коефіцієнт оборотності активів - відображає швидкість обороту сукупного капіталу підприємства, тобто показує, скільки разів за аналізований період відбувається повний цикл виробництва й обіг, що приносить відповідний ефект у вигляді прибутку, або скільки грошових одиниць реалізованої продукції принесла кожна одиниця активів.

Коефіцієнт оборотності оборотних активів - характеризує відношення виручки (валового доходу) від реалізації продукції, без урахування податку на додану вартість та акцизного збору до суми оборотних засобів

підприємства. Зменшення цього коефіцієнта свідчить про уповільнення обороту оборотних засобів.

Коефіцієнт використання оборотних активів - такий показник вже дає більше уявлення про оборотність оборотних активів. Значення показника КВ менше одиниці свідчить про не повне використання оборотних активів (їх окремих елементів), і як наслідок - збільшення їх залишків. При значенні показника КВ на рівні одиниці можна стверджувати про повне використання обігових коштів. Значення показника більше одиниці означають зменшення залишків обігових активів.

Коефіцієнт оборотності запасів - відображає число оборотів товарно-матеріальних запасів підприємства за аналізований період. Зниження даного показника свідчить про відносне збільшення виробничих запасів і незавершеного виробництва або про зниження попиту на готову продукцію. У цілому, чим вище показник оборотності матеріальних запасів, тим менше коштів зав'язано в цій найменш ліквідній статті оборотних активів, тим більш ліквідну структуру мають оборотні активи й тим стійкіше фінансове становище підприємства.

Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості – у процесі господарської діяльності підприємство дає товарний кредит для споживачів своєї продукції, тобто існує розрив у часі між продажем товару й надходженням оплати за нього, у результаті чого виникає дебіторська заборгованість. Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості показує скільки разів за рік обернулися кошти вкладені в розрахунки. Як правило, чим вище цей показник, тим краще, тому що підприємство швидше одержує оплату по рахунках. З іншого боку, надання покупцям товарного кредиту є одним з інструментів стимулювання збуту, тому важливо знайти оптимальну тривалість кредитного періоду.

Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості – показує розширення або зниження комерційного кредиту, наданого підприємству.

Зростання коефіцієнта означає збільшення швидкості оплати заборгованості підприємства, зниження – ріст покупок у кредит.

Період обороту активів – відображає за яку кількість днів за аналізований період відбувається повний цикл виробництва й обіг, що приносить відповідний ефект у вигляді прибутку.

Довжина операційного циклу - показник, що характеризує тривалість періоду, протягом якого в середньому грошові кошти омертвлені в не грошових оборотних активах. Цей показник характеризує, перш за все, ефективність виробничої і комерційної діяльності. Одним із головних елементів фінансової діяльності є здатність підприємства своєчасно розраховуватися по своїх зобов'язаннях.

Довжина фінансового циклу - представляє собою період обороту оборотних активів, протягом якого вони уречевлені у фондах обігу. Але фінансовий цикл включає у себе час надходження оборотних активів у двох стадіях кругообігу - виробничій і товарній, але не включає час їх перебування в грошовій стадії. У разі коли підприємство видає або отримує аванси, воно повинно скоригувати фінансовий цикл на тривалість їх обороту [4, 38, 47].

Стан і використання основних виробничих засобів є важливим фактором підвищення ефективної діяльності підприємства. Тому на підприємствах важливе значення має як систематичне оцінювання стану основних засобів, так і аналіз ефективності їх використання.

Оцінка стану й ефективності використання необоротних активів можна об'єднати в три групи, які характеризують:

- забезпечення підприємства основними засобами;
- стан основних засобів;
- ефективність використання основних засобів. До показників, які характеризують забезпеченість підприємства основними засобами належать, наприклад: фондвіддача та фондомісткість [3].

Також структурно-динамічний аналіз необоротних активів дозволяє зробити висновки про стратегію підприємства щодо довгострокових

вкладень. Ситуація, коли найбільшу питому вагу в загальній величині необоротних активів припадає на основні засоби та незавершене будівництво і відзначаються високі темпи їх приросту за звітний період, характеризує орієнтацію на створення умов розширення основної діяльності підприємства. Значна частка нематеріальних активів і високі темпи їх приросту свідчать про інноваційний характер розвитку організації. Отже, у таблиці 1.3 наводяться алгоритми розрахунків основних показників стану використовуваних підприємством операційних необоротних активів.

Таблиця 1.3

Основні показники оцінки стану використовуваних підприємством операційних необоротних активів

№	Показник	Формула	Умовні позначення
1	2	3	4
1	Коефіцієнт зносу основних засобів	$K_{zn} = \frac{Зн}{ПВ} ? 100$	Зн – сума зносу основних засобів; ПВ – первісна вартість основних засобів
2	Коефіцієнт придатності основних засобів	$K_{пр} = \frac{(ПВ - Зн)}{ПВ} ? 100$	Зн – сума зносу основних засобів; ПВ – первісна вартість основних засобів
3	Період обороту операційних необоротних активів	$П_{о. н. а.} = \frac{ОНА}{Зн}$	ОНА — середньорічна сума всіх ОНА підприємства за первісною вартістю; Зн — середньорічна сума зносу всіх ОНА, які використовує підприємство
4	Коефіцієнт вибуття операційних необоротних активів	$K_{во. н. а.} = \frac{ОНА_{в}}{ОНА_{поч}}$	ОНА _в — вартість вибулих ОНА у звітному періоді; ОНА _{поч} — вартість ОНА на початок звітного періоду
5	Коефіцієнт оновлення операційних необоротних активів	$= \frac{K_{о. н. а.} (ОНА_{вв} - ОНА_{в})}{ОНА_{к}}$	ОНА _{вв} — вартість знову зведених ОНА у звітному періоді; ОНА _в — вартість вибулих ОНА у звітному періоді; ОНА _к — вартість ОНА на кінець звітного періоду
6	Фондовіддача	$ФД = \frac{ВП}{ВФ}$	ВП – валова продукція; ВФ – виробничі фонди підприємства

1	2	3	4
7	Фондомісткість	$ФМ = \frac{ВФ}{ВП}$	ВФ – виробничі фонди підприємства; ВП – валова продукція

*джерело: узагальнено автором

Коефіцієнт зносу основних засобів - характеризує ступінь зносу та відшкодування витрат на формування основних фондів.

Коефіцієнт придатності основних засобів - відображає можливість подальшого використання основних фондів, ступінь невідшкодування витрат на формування основних фондів.

Коефіцієнт вибуття операційних необоротних активів - він характеризує частку вибулих операційних необоротних активів у загальній їх сумі.

Коефіцієнт оновлення операційних необоротних активів - він характеризує приріст нових операційних необоротних активів у загальній їх сумі.

Фондовіддача – коефіцієнт оборотності основних засобів (фондовіддача) розраховується як відношення чистої виручки від реалізації продукції (робіт, послуг) до середньорічної вартості основних засобів. Він показує ефективність використання основних засобів підприємства.

Фондомісткість - показує, скільки потрібно витратити основних фондів на виготовлення одиниці продукції. Даний показник слугує для визначення ефективності використання основних фондів організації [3, 4].

В умовах ринкової економіки від прибуткової роботи залежить життєздатність підприємства, його можливості забезпечувати інтереси інвесторів, конкурувати з іншими суб'єктами господарювання. Прибутковість підприємства передбачає отримання прибутку та забезпечення певного його рівня відносно вкладеного капіталу, отриманих доходів чи здійснених витрат.

Співвідношення прибутку підприємства і факторів, які є, по суті, передумовами його виникнення, відображають показники рентабельності. Їх розраховують як виражене у відсотках відношення суми прибутку,

отриманого за певний період (рік, квартал), до величини вкладеного капіталу, здійснених витрат, обсягу доходів та інших абсолютних показників.

Показники рентабельності характеризують відносну прибутковість підприємства з різних позицій і групуються згідно з інтересами учасників економічного процесу. Можливі зіставлення прибутку з факторами, які на нього впливають, формують множину показників рентабельності. Вони відрізняються між собою за змістом та метою розрахунку [41].

Показники рентабельності будівельного підприємства показують рівень ефективності його роботи. Рентабельність показує, чи є діяльність підприємства прибутковою. Рентабельність у будівельному виробництві поділяють на три рівні: кошторисний, фактичний і плановий. В залежності від того, які цілі були поставлені, у практиці будівельних підприємств застосовується ряд показників рентабельності [18].

Найчастіше використовують показники рентабельності всіх активів підприємства, рентабельність здійснення всіх робіт, а також використовують рентабельність власного капіталу. В табл. 1.4 показані формули розрахунків основних показників рентабельності підприємства.

Таблиця 1.4

Показники рентабельності підприємства

№	Показник	Формула	Умовні позначення
1	2	3	4
1	ЕВІТ - операційний прибуток	$\text{ЕВІТ} = \text{Чпр} + \text{ВПнП}$	Чпр – чистий прибуток ВПнП – витрати по податку на прибуток
2	Рентабельність активів, %	$\text{РА} = \frac{\text{ЕВІТ}}{\text{А}}$	ЕВІТ – операційний прибуток; А – середній обсяг активів
3	Рентабельність необоротних активів, %	$\text{РНА} = \frac{\text{ЕВІТ}}{\text{НА}}$	ЕВІТ – операційний прибуток; НА – середній обсяг необоротних активів
4	Рентабельність оборотних активів, %	$\text{РОА} = \frac{\text{ЕВІТ}}{\text{ОА}}$	ЕВІТ – операційний прибуток; ОА – середній обсяг оборотних активів
5	Рентабельність обороту, %	$\text{Роб} = \frac{\text{ЕВІТ}}{\text{ЧВР}} \cdot 100$	ЕВІТ – операційний прибуток; ЧВР – чиста виручка від реалізації

1	2	3	4
6	Чиста рентабельність активів, %	$ЧРА = \frac{ЧПр}{А}$	ЧПр – чистий прибуток; А – середній обсяг активів
7	Чиста рентабельність обороту, %	$ЧРОб = \frac{ЧПр}{ЧВР}$	ЧПр – чистий прибуток; ЧВР – чиста виручка від реалізації
8	Продуктивність активів, тис.грн.	$Пра = \frac{ЧВР}{А}$	ЧВР – чиста виручка від реалізації; А – середній обсяг активів
9	Продуктивність необоротних активів, тис. грн.	$ПрНА = \frac{ЧВР}{НА}$	ЧВР – чиста виручка від реалізації; НА – середній обсяг необоротних активів
10	Коефіцієнт виробничої місткості необоротних активів, тис.грн.	$КВМна = \frac{НА}{ЧВР}$	ЧВР – чиста виручка від реалізації; НА – обсяг необоротних активів

*джерело: узагальнено автором

Операційний прибуток — розраховується на основі фінансової звітності компанії і використовується інвесторами для оцінки прибутковості основної діяльності компанії.

Рентабельність активів, % - характеризує рівень прибутку, що створюється всіма активами підприємства, які перебувають у його використанні згідно з балансом. Зменшення рівня рентабельності активів може свідчити про падаючий попит на продукцію підприємства й про пере нагромадження активів.

Рентабельність необоротних активів, % - демонструє здатність підприємства забезпечувати достатній обсяг річного прибутку по відношенню до середньорічної вартості основних засобів компанії. Чим вище значення даного коефіцієнта, тим ефективніше використовуються основні кошти.

Рентабельність оборотних активів, % - демонструє можливості підприємства в забезпеченні обсягу річного прибутку по відношенню до

середньорічної суми обігових коштів компанії. Чим вище значення цього коефіцієнта, тим більше ефективно використовуються обігові кошти.

Рентабельність обороту, % - цей коефіцієнт показує, яку суму операційного прибутку одержує підприємство з кожної гривні проданої продукції. Іншими словами, скільки залишається в підприємства після покриття собівартості продукції. Показник рентабельності продажів характеризує найважливіший аспект діяльності компанії - реалізацію основної продукції, а також оцінює частку собівартості в продажах. Коефіцієнт рентабельності продажів зв'язує оперативну і стратегічну діяльність компанії.

Чиста рентабельність активів, % - фінансовий коефіцієнт, що характеризує ефективність використання всіх активів підприємства. Тобто показує скільки чистого прибутку припадає на 1 грн. активів.

Чиста рентабельність обороту, % - показує, скільки прибутку припадає на одиницю виручки.

Продуктивність активів, тис.грн. - спроможність активів до виробництва певного обсягу продукції за одиницю часу в процесі їхнього господарського використання. Продуктивність властива не всім сформованим підприємством активам, а тільки тим, котрі задіяні в операційній діяльності.

Продуктивність необоротних активів, тис. грн. – показує здатність необоротних активів до виробництва певного обсягу продукції за одиницю часу в процесі їхнього господарського використання.

Коефіцієнт виробничої місткості необоротних активів, тис.грн. - характеризує обсяг реалізації продукції у розрахунку на одиницю використаних ОНА [3, 4, 5].

Таким чином, показники рентабельності є відносними характеристиками фінансових результатів і ефективності діяльності підприємства. Їх аналіз доцільно проводити в динаміці, в процесі якого необхідно враховувати галузеву специфіку підприємства, його життєвий цикл, масштаби діяльності. Дослідження рентабельності активів підприємства є важливим напрямом

фінансової діагностики. Результати досліджень дають відповіді на безліч питань, пов'язаних із фінансовими та управлінськими рішеннями, що є основою підвищення конкурентоспроможності підприємства.

Отже, результати проведеного аналізу за вищенаведеними показниками та коефіцієнтами дають змогу визначити загальний рівень ефективності управління та використання активів на підприємстві, а також виявити основні напрями їх оптимізації у майбутньому періоді.

1.3. Методи оптимізації структури активів підприємства

В умовах нестабільності зовнішнього середовища, посилення конкуренції на ринку перед підприємствами постає проблема забезпечення життєздатності та створення умов для подальшого розвитку. Її розв'язання вимагає вдосконалення системи управління підприємством, і, у першу чергу, стосовно оборотних активів. Вдале управління цими активами дозволяє підвищити ефективність операційної та фінансової діяльності їх у взаємозв'язку. Пріоритетним напрямом вирішення основних завдань управління оборотними активами є формування механізму оптимізації, що дозволяє обрати серед альтернативних найкращий варіант їх обсягу і структури з точки зору цілей розвитку підприємства.

Значущість проблем, що пов'язані з оптимізацією оборотних активів підприємств, пояснюється також тим, що: оборотні активи мають переважну частку в загальному обсязі майна, тому навіть незначні їх зміни або невідповідність оптимізаційним параметрам можуть мати помітний позитивний або негативний ефект. Ці активи характеризуються високою мобільністю та швидкістю обороту; від обсягу, структури та швидкості руху оборотних активів залежать можливості суб'єктів господарювання щодо нарощування обсягів обороту, забезпечення відповідних рівнів ліквідності, платоспроможності, рентабельності тощо.

Важливим завданням та етапом системи управління оборотними активами підприємств є визначення оптимальної потреби в цих активах. Значна кількість науковців вважає, що оптимальною є мінімальна величина оборотних активів, яка є необхідною для забезпечення нормального і безперебійного процесу реалізації та розрахунків [168, с.295-296].

Оптимізація (optimus (лат.) – найкращий) трактується в довідковій економічній літературі як знаходження найкращого варіанту з безлічі можливих, що гарантує отримання максимального ефекту при мінімальних витратах [25, с.117].

Економічно оптимальним є стан або розвиток економічної системи, найкращий з точки зору її цілей за наявних зовнішніх і внутрішніх умов [15, с.48]. Якщо як «максимальний ефект» прийняти досягнення цілі управління оборотними активами, а під «мінімальними витратами» розуміти не тільки витрати, що пов'язані з формуванням та утриманням оборотних активів, а й витрати, що виникають за умов відсутності необхідних активів у достатній кількості або у відповідний час, то оптимальними, залежно від цілей підприємства та певних обмежень, можуть бути як мінімальні, середні так і максимальні розміри оборотних активів. Таким чином, визначення оптимального розміру оборотних активів повинно узгоджуватись з певними цілями, які є орієнтиром в управлінні ними. Ще однією важливою умовою оптимізації є відповідність певного варіанту рішень обраному критерію оптимальності (ознаці, яка вказує на найкращий спосіб вирішення будь-якого завдання і є мірилом вибору) [15, с.33-34]. В органічній єдності з критерієм оптимальності визначається і система обмежень. Отже, оптимізацію оборотних активів можна розглядати як систему заходів і методів обґрунтування найкращого, з точки зору обраних цілей та критерію оптимальності, варіанта потреби в цих активах за певних обмежень.

Питання оптимізації структури активів є об'єктом дослідження низки вітчизняних та іноземними науковців, таких як Бланк І.О., Баканов М.М., Ізмайлова К.В., Ковалев М.Я., Мних Е.В., Брігхем Е.Ф. Оптимізація

структури активів становить значну частину операцій фінансового менеджменту. Це пов'язано з великою кількістю елементів матеріально-речового складу, які потребують індивідуалізації управління, їх важливої ролі в забезпеченні платоспроможності підприємства, рентабельності продукції та результатів фінансової діяльності підприємства [38, с.27].

Оптимізація структури активів підприємства включає в себе оптимізацію складу як необоротних, так і оборотних активів. Розглянемо, для початку, методи оптимізації оборотних активів підприємства.

Оптимізація складу та структури оборотних активів є одним із етапів управління оборотними активами підприємства.

Система управління оборотними активами – це система цілеспрямованої взаємодії між об'єктом і суб'єктом управління шляхом реалізації функцій управління за допомогою комплексу методів, засобів та фінансово-економічних інструментів дослідження і трансформації взаємопов'язаних процесів формування та використання оборотних активів і джерел їхнього фінансування.

Система управління оборотними активами підприємства дозволяє здійснити комплексне дослідження процесу трансформації елементів оборотних активів та їхнього використання, що, в свою чергу, сприяє визначенню завдань і мети формування оборотних активів, яке забезпечить безперервність і планомірність виробничого процесу, та використовувати сучасні методи дослідження складних процесів трансформації оборотних активів, а також врахувати вплив зовнішнього середовища і підвищити адаптивність системи управління оборотними активами [23, с.178].

Ми вважаємо, що з метою побудови найбільш дієвого механізму управління оборотними активами підприємства доцільно враховувати зовнішні та внутрішні фактори впливу на вартість оборотних активів (рівень інфляції, політичну ситуацію в країні, темпи економічного зростання національної економіки, рівень купівельної спроможності населення тощо) і

дотримуватись їхньої оптимальної структури, що може бути досягнута з урахуванням таких підходів:

- економічна обґрунтованість нормування оборотних активів;
- нарощення рівня рентабельності оборотних активів, забезпечення максимізації прибутку від їхнього використання;
- контроль та мінімізація обсягів втрат оборотних активів у виробничому процесі;
- прискорення обертання оборотних активів за рахунок їхнього раціонального використання;
- побудова ефективної моделі менеджменту на підприємстві, що буде направлена на отримання максимальної ефективності від вкладання коштів у виробництво тощо.

В свою чергу, вдосконалення процесу управління оборотним активами має дотримуватись таких основних принципів:

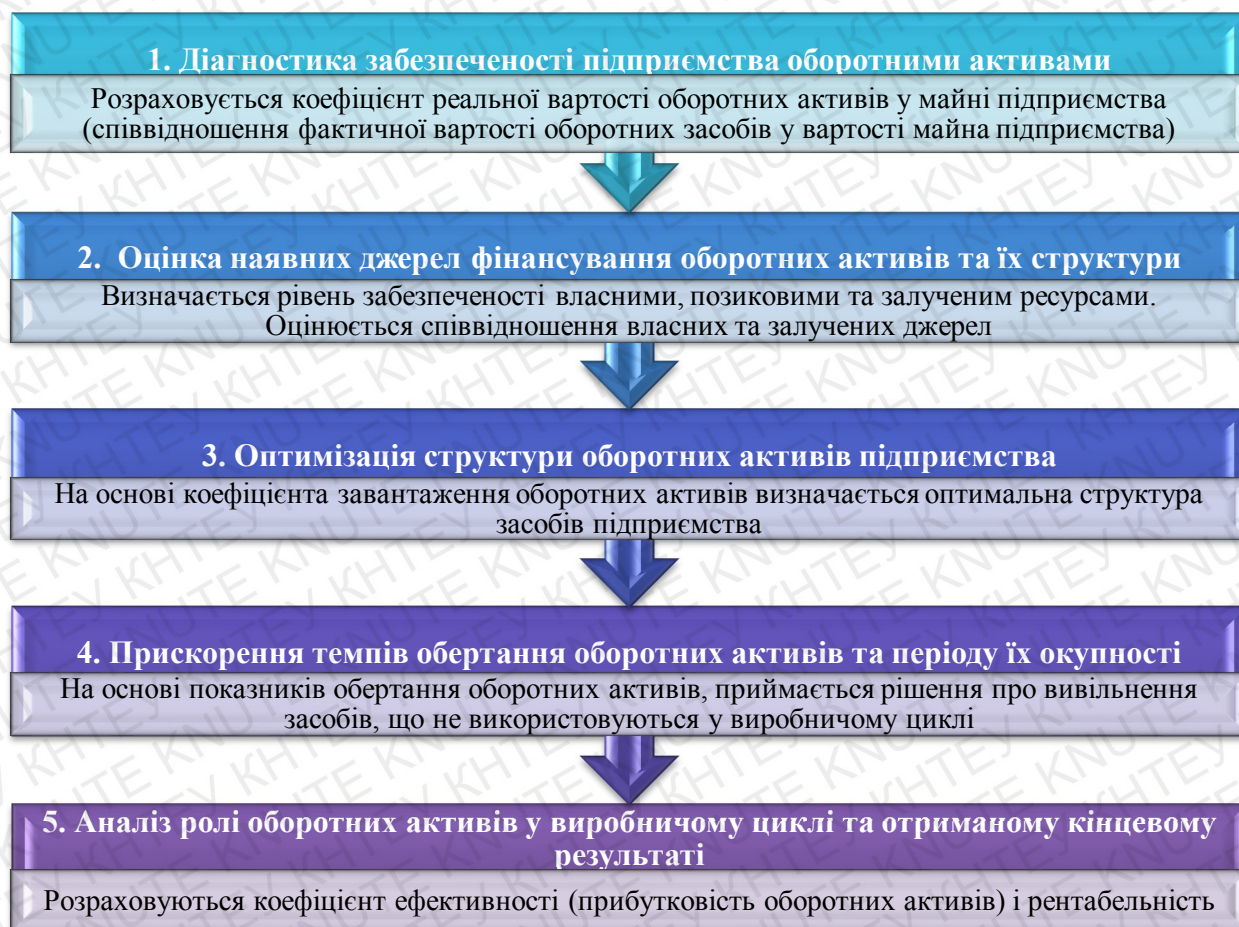
- 1) визначення потреби підприємства в оборотних активах, що впливають на рівень його фінансової незалежності та сприяють безперервності виробничого процесу;
- 2) здійснення ефективного поточного і перспективного планування, що, в свою чергу, забезпечить формування достатнього обсягу і раціональної структури оборотних активів підприємства;
- 3) оцінка й узагальнення всіх можливих джерел фінансування оборотних активів (власні та позикові ресурси, кошти, отримані від збільшення корпоративних прав, тощо).

Враховуючи результати виконаного дослідження, для забезпечення ефективного управління оборотними активами підприємств доцільно напрацювати економічну модель, що дозволить здійснювати своєчасну оцінку наявних засобів, визначати їхню оптимальну величину й участь у виробничому процесі, сприятиме мінімізації їхніх втрат. З метою реалізації визначених напрямів щодо удосконалення процесу управління оборотними активами підприємства нами напрацьовано алгоритм, що включає етапи

формування, використання оборотних активів і сприятиме їхньому ефективному управлінню (рис. 1.7).

На першому етапі пропонується визначити тенденції динаміки загального обсягу і складу оборотних активів, а також провести дослідження їхньої ліквідності, що дозволяє на основі коефіцієнта оборотності, періоду обороту та рівня рентабельності оборотних засобів визначити їхню ефективність.

На другому етапі досліджуються зовнішні та внутрішні джерела формування оборотних активів, що дозволяє спрогнозувати їхнє надходження і використання у виробничому процесі.

Рис. 1.7. Етапи управління оборотними активами підприємства

*джерело :узагальноно автором на основі [3, 4, 30]

На третьому етапі за допомогою розрахунку нормативів і використання встановлених норм здійснюється оптимізація структури оборотних активів.

Четвертий етап управління оборотними активами передбачає прискорення їхньої оборотності, що дозволяє підприємству істотно зменшити потребу в засобах, адже між швидкістю обертання активів та їхнім розміром існує обернена залежність.

Аналіз участі оборотних активів у виробничому циклі підприємства на п'ятому етапі забезпечує підвищення їхньої рентабельності.

Сучасна вітчизняна практика господарювання визначає необхідність і доцільність використання найбільш прогресивних зарубіжних моделей і методів управління оборотними активами підприємства.

Так, у практичній діяльності підприємств на Заході широко використовується коефіцієнтний метод, що дозволяє розрахувати показники оцінки оборотних активів підприємства, охарактеризувати джерела формування оборотних активів та ефективність їхнього використання.

Для великих підприємств промислової галузі використовують «нормування» (метод прямого розрахунку). Нормування – єдиний метод, згідно з яким розроблення норм і нормативів оборотних активів здійснюється за окремими видами сировини, матеріалів та інших ТМЦ і витрат та загалом по підприємству.

Аналітичний (дослідно-статистичний) метод є ефективним і використовується за умови, що в плановому періоді не передбачено істотних змін в умовах роботи підприємства у порівнянні з попереднім. У цьому випадку розрахунок нормативу оборотних коштів здійснюється агреговано, з огляду на співвідношення між темпами росту обсягу виробництва і розміром нормованих оборотних коштів у попередньому періоді.

Метод АВС – метод, згідно з яким всю номенклатуру запасів, що використовуються у виробничому процесі, залежно від їхньої цінності поділяють на три категорії:

- група А – запаси, які є найціннішими з погляду їхньої вартості, але в натуральному вираженні використовуються в малих кількостях;

- група В – запаси із середньою вартістю і середньою кількістю їхнього використання у виробничому процесі;
- група С – містить різноманітний асортимент запасів, які одночасно є незначними з погляду їхньої вартості у грошовому вираженні.

З метою оптимізації запасів на практиці поряд із цим методом використовують метод XYZ, який поділяє виробничі запаси на три класи залежно від рівномірності їхнього споживання у виробництві [6, 20].

Отже, розглянуті моделі мають певні свої переваги, але жодна з них не є універсальною і не може бути використана як універсальна. Вагомим недоліком існуючих методів управління оборотними активами є теоретичний характер та неможливість практичного застосування з метою побудови дієвого механізму управління оборотними активами підприємства. Підтвердженням теоретичного характеру наведених моделей є сучасний стан більшості українських підприємств, що є наслідком неефективності прийнятих рішень щодо управління оборотними активами на основі наявних методів, а саме невідповідність структури і складу оборотних активів сучасним реаліям.

Загалом можна зробити висновок, що процес оптимізації обсягу активів складається з наступних етапів:

1. З урахуванням результатів аналізу оборотних активів в попередньому періоді визначається система заходів по реалізації резервів, спрямованих на скорочення тривалості операційного та фінансового циклів. При цьому скорочення тривалості окремих циклів не повинно призводити до зниження обсягів реалізації продукції.
2. З врахуванням обраного типу політики формування оборотних активів, планового обсягу реалізації продукції і резервів скорочення тривалості операційного оптимізується обсяг та рівень окремих видів цих активів. Засобом такої оптимізації є нормування періоду, їх обсягу та суми.
3. Визначається загальний обсяг оборотних активів підприємства на наступний період шляхом додавання сум запасів товарів, готової

продукції та незавершеного виробництва, дебіторської заборгованості, грошових активів та інших оборотних активів.

Щодо оптимізації загального обсягу та складу необоротних активів підприємства, слід зазначити, що вона здійснюється з урахуванням знайдених в процесі аналізу можливих резервів зростання використання необоротних активів в наступному періоді. До числа основних резервів відносяться: підвищення ефективності використання необоротних активів в часі (за рахунок збільшення коефіцієнта змінності і безперервної їх роботи), за потужністю (за рахунок підвищення ефективності використання окремих їх видів відповідно до технічної потужності) [24, с. 3].

Згідно з Господарським кодексом України підприємства мають право самостійно планувати і здійснювати свою діяльність, тобто можуть самостійно обирати методи управління своїм оборотним капіталом та здійснювати контроль за його раціональним розміщенням і використанням [13].

Оскільки активи поділяються на оборотні та необоротні, то і методи підвищення ефективності використання оборотних і необоротних активів різняться. Ефективне управління оборотними активами - досить складне завдання. Воно поєднує:

- ефективне використання грошових коштів;
- управління товарними залишками;
- управління запасами сировини і матеріалів;
- управління залишками готової продукції;
- управління дебіторською заборгованістю;
- управління іншими обіговими активами;
- управління ліквідністю підприємства[5].

Для того, щоб підвищити прибутковість бізнесу, можна не тільки скоротити період, на який оборотні кошти залучаються у фінансовий цикл, а й зменшити обсяг використовуваних оборотних коштів, щоб виконати кілька циклів одночасно. Завдання комплексного оперативного управління

поточними активами і поточними пасивами підприємства зводяться: до перетворення поточних фінансових потреб підприємства в мінусову величину; до прискорення оборотності оборотних коштів підприємства; до вибору найбільш підходящого для підприємства типу політики комплексного оперативного управління поточними активами і пасивами, або управління «працюючим капіталом».

Суть політики комплексного оперативного управління поточними активами і поточними пасивами полягає, з одного боку, у визначенні достатнього рівня і раціональної структури поточних активів. Тут треба враховувати, що підприємства різних сфер і масштабів діяльності відчують неоднакові потреби в поточних активах для підтримки заданого обсягу реалізації. З іншого боку, суть даної політики полягає у визначенні величини і структури джерел фінансування поточних активів[4, 5].

Якщо підприємство не ставить ніяких обмежень у нарощуванні поточних активів, тримає значні грошові кошти, має значні запаси сировини і готової продукції та, стимулюючи покупців, роздуває дебіторську заборгованість – це ознаки агресивної політики управління поточними активами. У практиці фінансового менеджменту вона отримала влучну назву «жирний кіт». Агресивна політика здатна зняти з порядку денного питання зростання ризику технічної неплатоспроможності, але не може забезпечити підвищену економічну рентабельність активів.

Якщо підприємство всіляко стримує зростання поточних активів, намагаючись мінімізувати їх (питома вага поточних активів у загальній сумі всіх активів низька, а період оборотності оборотних коштів скорочений) – це ознаки консервативної політики управління поточними активами). Таку політику підприємства ведуть або в умовах достатньої визначеності ситуації, коли обсяг продажів, строки надходжень і платежів, необхідний обсяг запасів і точний час їхнього споживання і т. д. відомі заздалегідь, або при необхідності строгої економії буквально на всьому.

Консервативна політика управління поточними активами забезпечує високу економічну рентабельність активів, але несе в собі надмірний ризик виникнення технічної неплатоспроможності-за найменшої заминки або помилки в розрахунках, що веде до ресинхронізації термінів надходжень і виплат підприємства. Якщо підприємство дотримується «центристської позиції» – це помірна політика управління поточними активами. У цьому випадку і економічна рентабельність активів, і ризик технічної неплатоспроможності, і період оборотності оборотних коштів знаходяться на середніх рівнях. Кожному з перерахованих типів політики управління поточними активами повинна бути під стать відповідна політика фінансування, тобто політика управління поточними пасивами [35, с.1-2].

Певні дослідження показують, що будівельна галузь (на відміну від інших галузей національної економіки) має надзвичайно високий коефіцієнт завантаження оборотних активів. При цьому, аналіз чітко показує, що результативність діяльності будівельного підприємства та галузі в цілому, що виражається в операційній рентабельності, безпосередньо залежить від продуктивності або оборотності оборотних активів. Отже, успішне функціонування підприємств будівельної галузі можливе лише за умови відповідного механізму управління процесом формування оборотних активів.

Безпосередньо процес формування оборотних активів – це комплекс заходів і механізмів їх реалізації щодо визначення необхідного розміру оборотних активів з урахуванням поставлених завдань та забезпечують реалізацію цілей управління з дотриманням наступних принципів:

1. Урахування перспектив розвитку операційної діяльності будівельного підприємства.
2. Забезпечення відповідності обсягу та структури активів обсягу та структурі виробництва продукції.
3. Забезпечення оптимального складу активів з позиції ефективності господарської діяльності та впливу на фінансову стійкість підприємства.
4. Забезпечення ліквідності та операційної мобільності підприємства.

5. Врахування конкурентних ринкових механізмів та системи цінності продукції [50, с. 3].

Оптимізація структури оборотних активів ґрунтується на оптимізації розміру кожного окремого елемента, а саме: запасів, боргів дебітора та грошових коштів, що є на рахунках підприємства і передбачає:

- аналіз і планування співвідношення власних і позичених оборотних активів;
- планування потреби в кредитах і позиках;
- аналіз і планування потреби в окремих частинах оборотного капіталу, що забезпечують матеріальні витрати й оплату праці [28, с. 2].

При формуванні оборотних активів необхідно також враховувати специфіку функціонування підприємств будівельної галузі (підрядний характер діяльності, тривалі виробничі цикли, специфічну структуру оборотних активів, тісний зв'язок між підприємствами-виробниками будівельних та будівельними підприємствами) та методичні особливості обліку доходів і оборотних активів (продаж будівельної продукції за допомогою цільових облігацій, не врахування окремих елементів оборотних активів (поточних фінансових інвестицій та грошових коштів) при проведенні аналізу стану та ефективності використання оборотних активів при здійсненні операційної діяльності) [50, с. 3].

Отже, шляхи покращення обсягу та структур оборотних активів полягають у забезпеченні безперебійності виробничого процесу, прискоренні обертання оборотних засобів, забезпеченні ліквідності та платоспроможності, підвищенні рентабельності оборотних активів, мінімізації ризиків і втрат у процесі їх формування і використання. Також важливим є застосування методів управління оборотним капіталом, зокрема, нормування, коефіцієнтний метод та оптимізація. Саме регулярне управління та постійний контроль за активами дасть позитивний результат та підвищить ефективність діяльності підприємства.

РОЗДІЛ 2

ДОСЛІДЖЕННЯ СТАНУ УПРАВЛІННЯ АКТИВАМИ ТОВ «БПК «ЯГУАР»

2.1. Аналіз загального обсягу та структури активів підприємства в динаміці

Майновий стан – одна з найбільш важливих характеристик основної діяльності підприємства. Дана сторона економічної діяльності підприємства зазнає впливу з боку багатьох факторів, у числі яких знаходиться і такий, що визначається співвідношенням між необоротними і оборотними активами підприємства. У економічній літературі немає однозначного визначення, яким повинно бути це співвідношення, оскільки воно формується залежно від галузі, в якій функціонує підприємство, від стану ринку в країні загалом і конкретного ринку продукції, яку виготовляє підприємство, та деяких інших факторів.

Для ознайомлення у таблиці 2.1 наведено основні показники діяльності підприємства ТОВ «БПК «Ягуар» у період з 2013 по 2017 рік.

Таблиця 2.1

Основні показники діяльності підприємства ТОВ «БПК «Ягуар» (2013-2017 рр.), тис.грн.

Показник	2013 р.	2014 р.	2015 р.	2016 р.	2017 р.
Статутний капітал	1450	1450	1450	1450	1450
Власний капітал	2901	3676	4974	2244	7890
Баланс підприємства	5238	7222	15987	25029	61135
Основні засоби	653	406	3980	4201	2712
Чистий дохід від реалізації продукції	10463	4898	24262	68352	135564
Фінансовий результат від операційної діяльності	907	948	1583	2769	9753
Чистий фінансовий результат	734	775	1298	2271	8025
Середня кількість працівників	33	40	45	52	55

*джерело: розроблено автором на основі Звіту про фінансовий стан ТОВ «БПК «Ягуар»

Таблиця 2.2

Динаміка обсягу та складу активів підприємства ТОВ «БПК «Ягуар» (2013-2017 рр.)

Показники	Обсяг, тис. грн.					Абсолютний приріст, тис. грн.				Темп приросту, %			
	2013	2014	2015	2016	2017	2014-2013	2015-2014	2016-2015	2017-2016	2014/2013	2015/2014	2016/2015	2017/2016
1. Основні засоби	653	406	3980	4201	2712	-247	3574	221	-1489	-37,83	880,30	5,55	-35,44
2. Незавершені капітальні інвестиції	1161	1161	1161	1147	1147	0	0	-14	0	0,00	0,00	-1,21	0,00
Всього необоротні активи	1814	1567	5141	5348	3859	-247	3574	207	-1489	-13,62	228,08	4,03	-27,84
3. Запаси	2629	4673	4504	7144	5517	2044	-169	2640	-1627	77,75	-3,62	58,61	-22,77
Виробничі запаси	74	860	2182	2242	1118	786	1322	60	-1124	1062,16	153,72	2,75	-50,13
Незавершене виробництво	2555	3813	5	1412	0	1258	-3808	1407	-1412	49,24	-99,87	28140,00	-100,00
Товари	0	0	2317	3490	4399	0	2317	1173	909	0,00	0,00	50,63	26,05
4. Поточна дебіторська заборгованість за товари, роботи і послуги	523	848	4787	9984	19637	325	3939	5197	9653	62,14	464,50	108,56	96,68
5. Поточна дебіторська заборгованість за розрахунками	1	3	3	3	8	2	0	0	5	200,00	0,00	0,00	166,67
6. Інша поточна дебіторська заборгованість	158	120	1087	789	211	-38	967	-298	-578	-24,05	805,83	-27,41	-73,26
7. Грошові кошти та їх еквіваленти	3	6	178	1228	23837	3	172	1050	22609	100,00	2866,67	589,89	1841,12
8. Інші оборотні активи	110	5	287	533	8066	-105	282	246	7533	-95,45	5640,00	85,71	1413,32
Всього оборотні активи	3424	5655	10846	19681	57276	2231	5191	8835	37595	65,16	91,79	81,46	191,02
ВСЬОГО АКТИВИ	5238	7222	15987	25029	61135	1984	8765	9042	36106	37,88	121,37	56,56	144,26

*джерело: розроблено автором на основі Звіту про фінансовий стан ТОВ «БПК «Ягуар»

Співвідношення у складі майна підприємства і джерелах його утворення на певний момент часу характеризує "Баланс" підприємства. У балансах показані розмір та структура майна підприємства, тобто дослівно "того, що діє", чим розпоряджається і що використовує підприємство у своїй операційній діяльності [28, с. 548].

Аналіз динаміки обсягу та складу активів підприємства дає змогу встановити розмір абсолютного і відносного приросту або зменшення всього майна та окремих його видів.

Таблиця 2.3

**Динаміка структури активів підприємства ТОВ «БПК «Ягуар»,
2013-2017 рр.**

Показники	Обсяг, %					Відхилення в структурі, %			
	2013	2014	2015	2016	2017	2017 2013	2017 2014	2017 2015	2017 2016
1. Основні засоби	12,47	5,62	24,90	16,78	4,44	-8,03	-1,19	-20,46	-12,35
2. Незавершені капітальні інвестиції	22,16	16,08	7,26	4,58	1,88	-20,29	-14,20	-5,39	-2,71
Всього необоротні активи	34,63	21,70	32,16	21,37	6,31	-28,32	-15,39	-25,85	-15,05
3. Запаси	50,19	64,71	28,17	28,54	9,02	-41,17	-55,68	-19,15	-19,52
Виробничі запаси	1,41	11,91	13,65	8,96	1,83	0,42	-10,08	-11,82	-7,13
Незавершене виробництво	48,78	52,80	0,03	5,64	0,00	-48,78	-52,80	-0,03	-5,64
Товари	0,00	0,00	14,49	13,94	7,20	7,20	7,20	-7,30	-6,75
4. Поточна дебіторська заборгованість за товари, роботи і послуги	9,98	11,74	29,94	39,89	32,12	22,14	20,38	2,18	-7,77
5. Поточна дебіторська заборгованість за розрахунками	0,02	0,04	0,02	0,01	0,01	-0,01	-0,03	-0,01	0,00
6. Інша поточна дебіторська заборгованість	3,02	1,66	6,80	3,15	0,35	-2,67	-1,32	-6,45	-2,81
7. Грошові кошти та їх еквіваленти	0,06	0,08	1,11	4,91	38,99	38,93	38,91	37,88	34,08
8. Інші оборотні активи	2,10	0,07	1,80	2,13	13,19	11,09	13,12	11,40	11,06
Всього оборотні активи	65,37	78,30	67,84	78,63	93,69	28,32	15,39	25,85	15,05
ВСЬОГО АКТИВИ	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	0,00	0,00	0,00	0,00

*джерело: розроблено автором на основі Звіту про фінансовий стан ТОВ «БПК «Ягуар»

Для аналізу майна підприємства використаємо дані та розрахунки, представлені у табл. 2.2 та табл. 2.3, зроблені на основі звіту про фінансовий стан підприємства (дод. А) за відповідні звітні періоди.

Протягом 2015 року обсяг активів підприємства збільшився на 8765 тис.грн., що склало 121,37%. Така динаміка була зумовлена позитивними змінами, які сталися як в обсязі необоротних, так і в обсязі оборотних активів підприємства. Так, вартість необоротних активів підприємства за досліджуваній період збільшилась на 3574 тис.грн. (на 228,08% відповідно), на що в цілому вплинуло збільшення вартості основних засобів. Загальний обсяг оборотних активів підприємства також зазнав суттєвого збільшення (на 91,79%), при цьому зростання спостерігається не по всіх елементах оборотних активів. Максимального зростання зазнали такі статті як: грошові кошти та їх еквіваленти (2866,67%) та інші активи (5640%), а запаси підприємства скоротились на 3,62% у порівнянні з минулим роком. На рис. 2.1 показана динаміка загального обсягу активів у період з 2013 по 2017 рік.

Аналізуючи аналогічні дані за 2016 рік слід зазначити, що обсяг активів підприємства збільшився на 9042 тис.грн. та 56,56% відповідно. Така динаміка була зумовлена суттєвими позитивними змінами, які сталися в обсязі оборотних активів. Так вартість оборотних активів зросла на 81,46%, при цьому всі показники, окрім іншої поточної дебіторської заборгованості, що зменшилась на 27,41%, показали дуже хорошу позитивну динаміку.

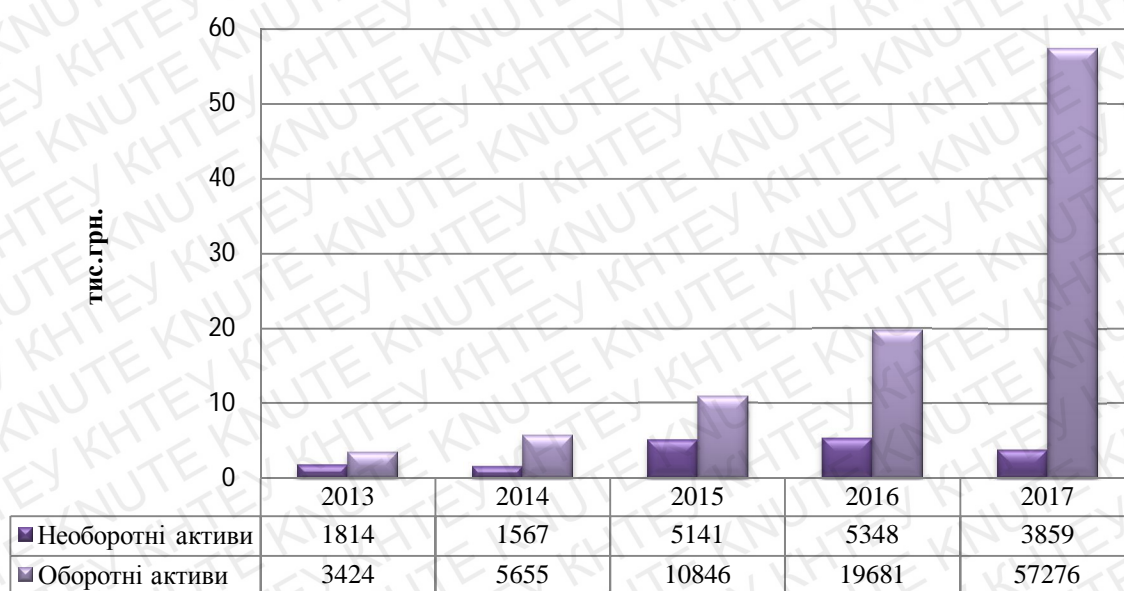

Рис. 2.1. Динаміка обсягу активів підприємства, 2013-2017 рр.

*джерело: розроблено автором на основі Звіту про фінансовий стан ТОВ «БПК «Ягуар»

Найбільших змін зазнали грошові кошти та їх еквіваленти (на 589,89%) та незавершене виробництво у складі запасів зросло на 1407 тис.грн. та 28140% відповідно. Загалом, у складі необоротних активів спостерігається невизначена динаміка. Так, основні засоби підприємства зросли на 221 тис.грн та 5,55% у порівнянні з показниками 2015 року, а незавершені капітальні інвестиції зменшились на 1,21%. Але при цьому зберігається позитивна динаміка зростання необоротних активів на 4,03%.

Протягом 2017 року обсяг активів підприємства збільшився на 36106 тис. грн., що склало 144,26%. Така динаміка загалом була зумовлена позитивними змінами які сталися в обсязі оборотних активів підприємства. Так, вартість оборотних активів підприємства за досліджуваний період збільшилась на 191,02%, при цьому необоротні активи підприємства зменшились на 27,84%.

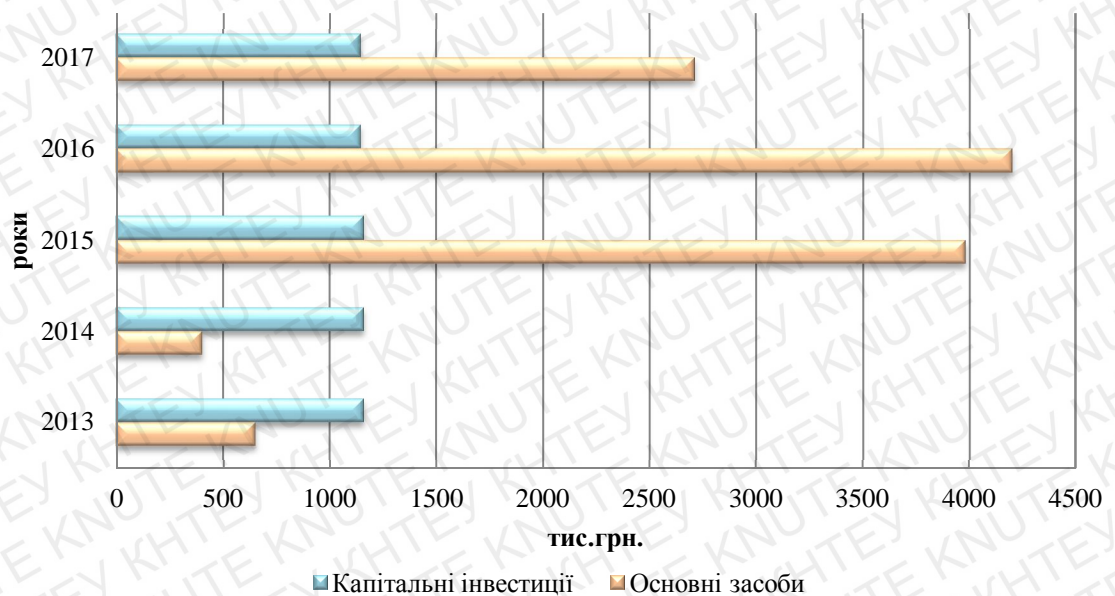

Рис. 2.2. Динаміка обсягу необоротних активів підприємства, 2013-2017 рр.

*джерело: розроблено автором на основі Звіту про фінансовий стан ТОВ «БПК «Ягуар»

У 2017 році обсяги основних засобів зазнали суттєвого зменшення (на 35,44%, у порівнянні з минулим роком), що негативно вплинуло на частку необоротних активів відносно всіх активів підприємства. Дана динаміка за досліджувані роки показана на рис. 2.2. Проте загальний обсяг оборотних

активів підприємства зазнав суттєвого збільшення (на 191,02%), при цьому зростання спостерігається не по всіх елементах оборотних активів підприємства. Темпи зростання дебіторської заборгованості, грошових коштів та інших активів були просто галопуючими, скорочення ж зазнали запаси підприємства (на -22,77%). На рис. 2.3 показано динаміку обсягу оборотних активів, по їх структурних елементах за 2013-2017 рр.

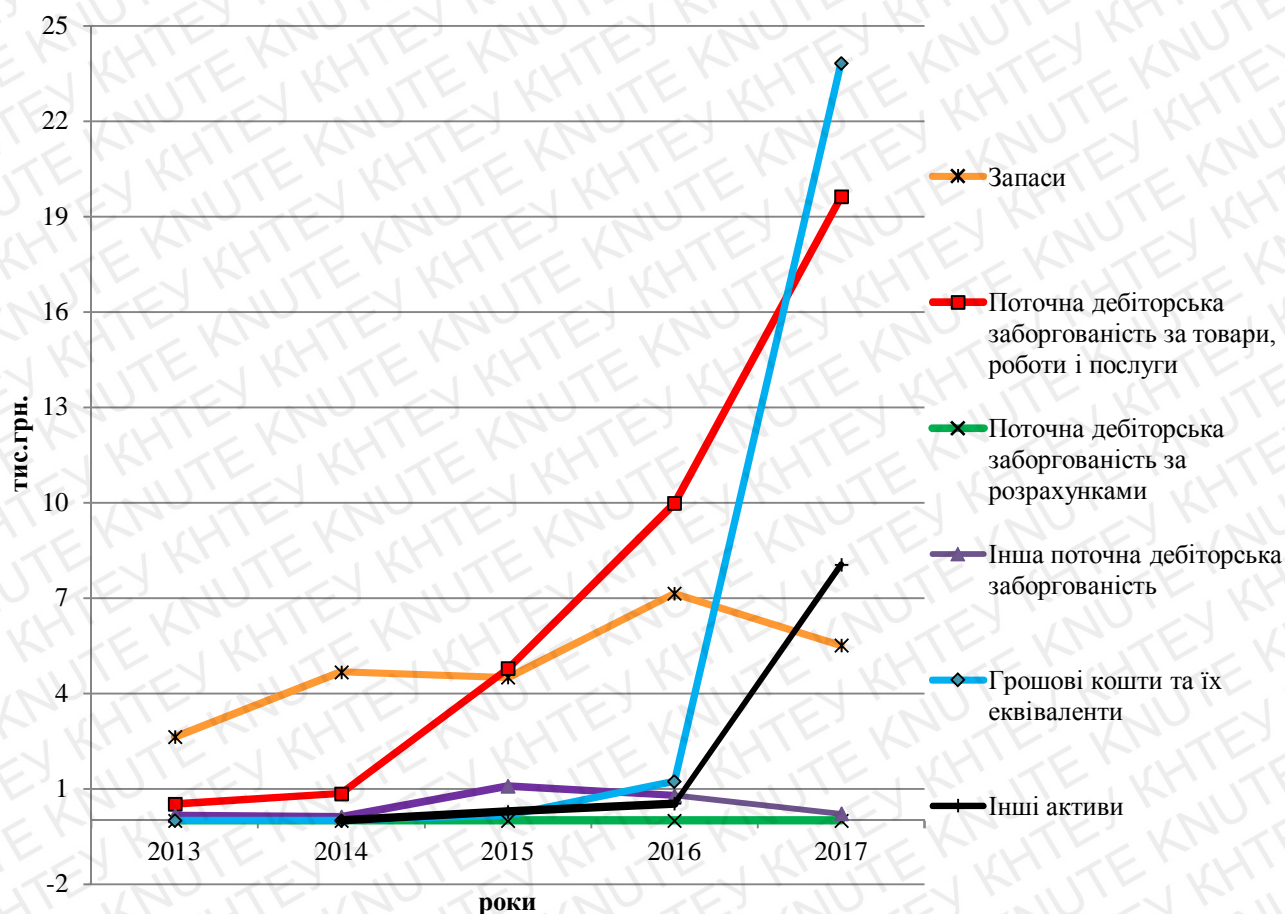

Рис. 2.3. Динаміка обсягу оборотних активів підприємства, 2013-2017 рр.

*джерело: розроблено автором на основі Звіту про фінансовий стан ТОВ «БПК «Ягуар»

Динаміка елементів запасів підприємства у 2017 році була досить неоднозначною. Так, незавершене виробництво в їх складі та інша поточна дебіторська заборгованість скоротились на -100% та -73,26% відповідно. При цьому товари підприємства показують позитивну динаміку 2 роки поспіль, і в 2017 році вони збільшились на 909 тис.грн. та 26,05% відповідно. Дані зміни можна чітко побачити на рис. 2.4.

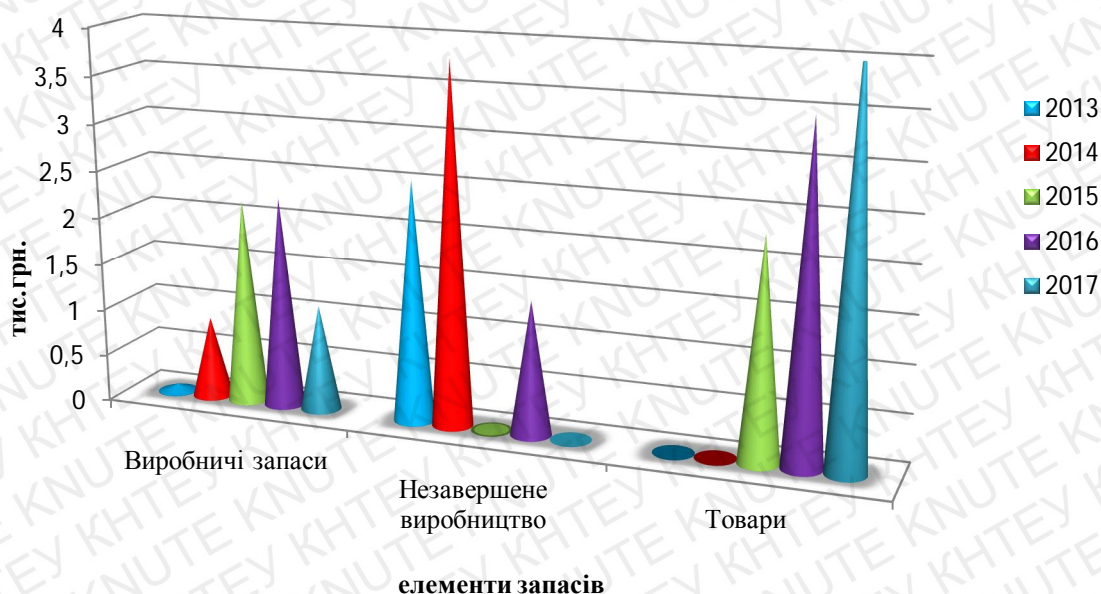

Рис. 2.4. Динаміка обсягу та складу запасів підприємства, 2013-2017 рр.

*джерело: розроблено автором на основі Звіту про фінансовий стан ТОВ «БПК «Ягуар»

Дебіторська заборгованість підприємства за товари, роботи та послуги та за розрахунками має позитивну динаміку протягом усіх досліджуваних років. Так, у 2017 році вона зростає на 96,68% та 166,67% відповідно. А інша поточна дебіторська заборгованість навпаки показує негативну динаміку другий рік поспіль, і в 2017 році вона зменшилась на 73,26%. Її зміни упродовж 2013-2017 рр. показані на рис. 2.5.

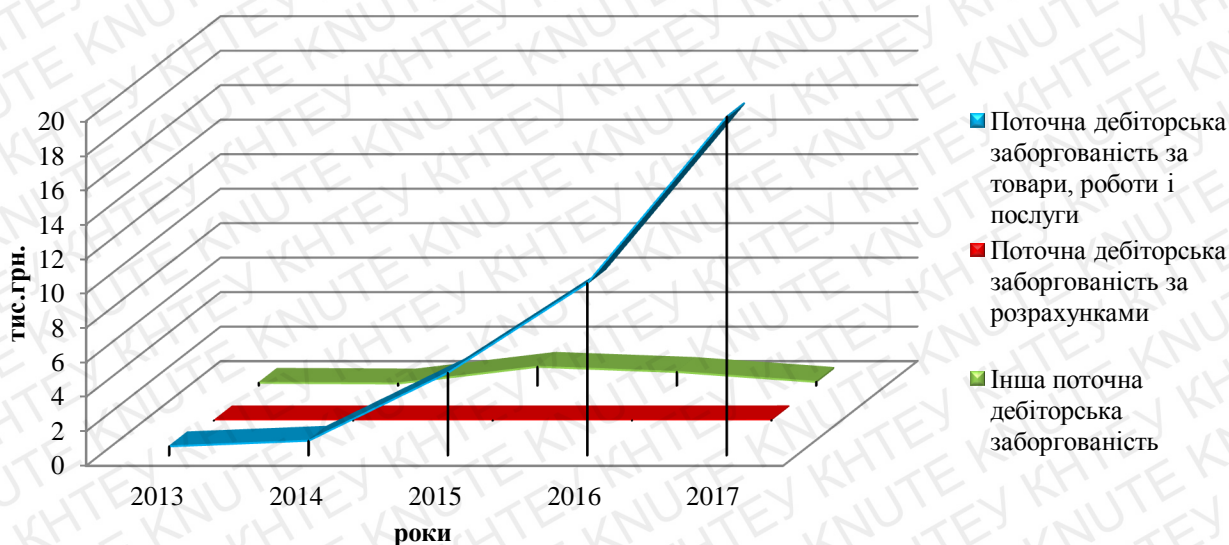
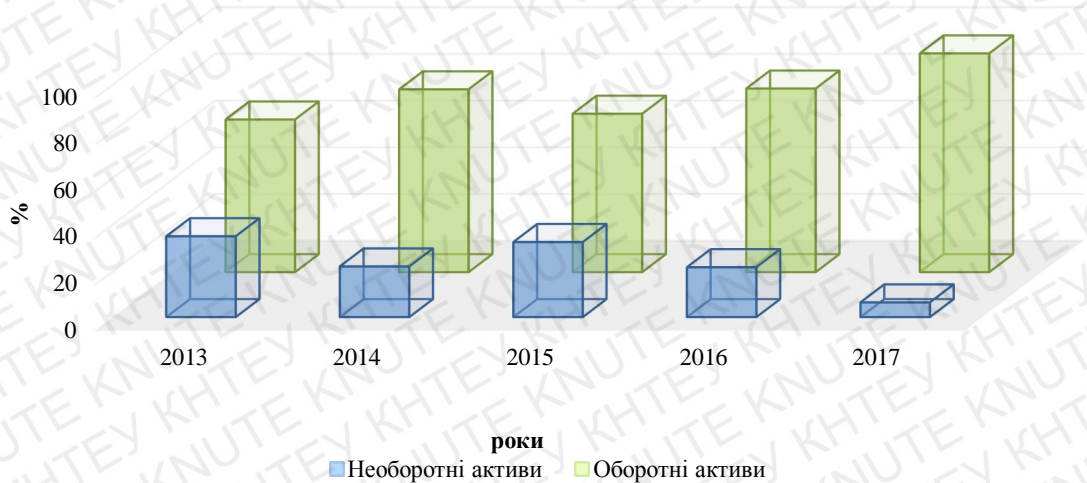

Рис. 2.5. Динаміка обсягу дебіторської заборгованості, 2013-2017 рр.

*джерело: розроблено автором на основі Звіту про фінансовий стан ТОВ «БПК «Ягуар»

Вивчаючи склад майна, необхідно проаналізувати склад статей балансу. Якщо питома вага необоротних активів (НА) вище за 50% в їх загальній структурі, то в такому разі підприємство має важку структуру активів, якщо менше 50% - легку (мобільну). "Важка" структура активів підприємства свідчить про їх низьку мобільність.

Проаналізувавши дані табл. 2.3 слід зазначити, що підприємство ТОВ «БПК «Ягуар» має легку структуру активів, оскільки їх питома вага у загальному обсязі активів за досліджуваний період коливається в межах 6-32%. Питома вага необоротних та оборотних активів у їх загальному обсязі у період з 2013 по 2017 рік представлена на рис. 2.6.

Рис. 2.6. Питома вага необоротних та оборотних активів у загальному обсязі активів 2013-2017рр. , %

*джерело: розроблено автором на основі Звіту про фінансовий стан ТОВ «БПК «Ягуар»

На підставі даних табл. 2.3 проаналізуємо склад, динаміку і структуру майна підприємства. Сукупне майно підприємства складається з необоротних і оборотних активів, причому питома вага необоротних становила 32,16% в 2015 р. і зменшилась до 21,37% у 2016 р., повернувшись до приблизних показників 2014 року. У 2017 році співвідношення необоротних активів до всіх активів підприємства знизилось до 6,31%. У цілому активи підприємства за аналізований період 2014-2017рр. зросли на 53913 тис. грн., або на 746,51

%, що може свідчити про збільшення обсягів основної діяльності, яке, у свою чергу, забезпечує підприємству стійку платоспроможність та фінансову стабільність. Питома вага оборотних активів у сукупних активах підприємства (рис. 2.6) у 2014 р. та 2016 р. мала схожі показники, що склало 78,3% та 78,63% відповідно, і була значно більшою у порівнянні з 2015 р. (67,84%). У 2017 році спостерігається стрімке збільшення частки оборотних активів в їх загальному обсязі до 93,69%.

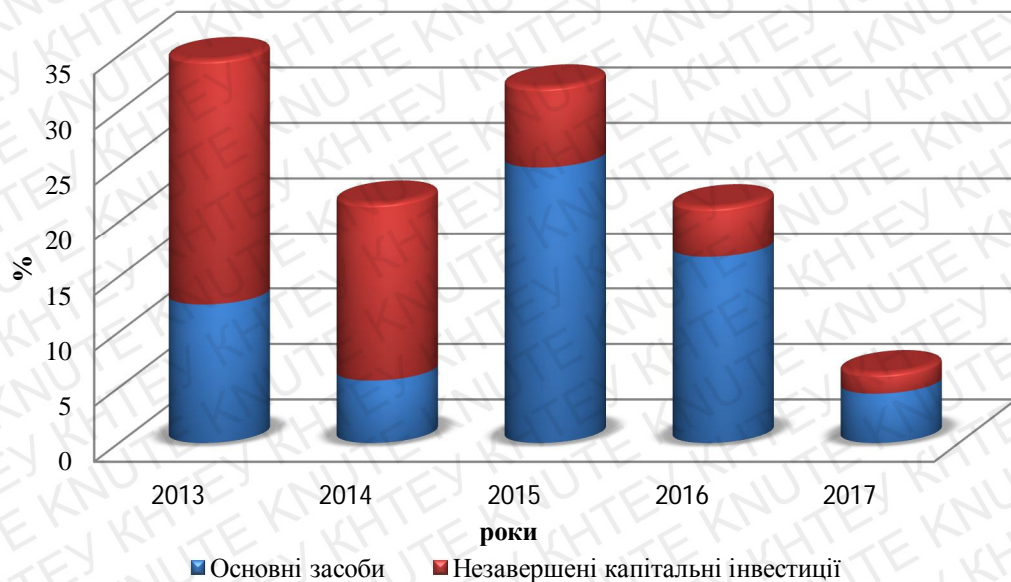

Рис. 2.7. Склад та питома вага елементів необоротних активів 2013-2017рр., %

*джерело: розроблено автором на основі Звіту про фінансовий стан ТОВ «БПК «Ягуар»

Найбільшу питому вагу в оборотних активах підприємства на 2017 рік займають грошові кошти та їх еквіваленти – 38,99% і дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи та послуги – 32,12%, хоча у період з 2013 по 2016 роки найбільшу частку в структурі оборотних активів займали запаси (від 28 до 65%). Дану динаміку ми можемо побачити на рис. 2.8. Така зміна в структурі активів здебільшого відбулася через введення в 2014 році, окрім основної (операційної) діяльності - будівництва, продажу будівельних та супутніх матеріалів.

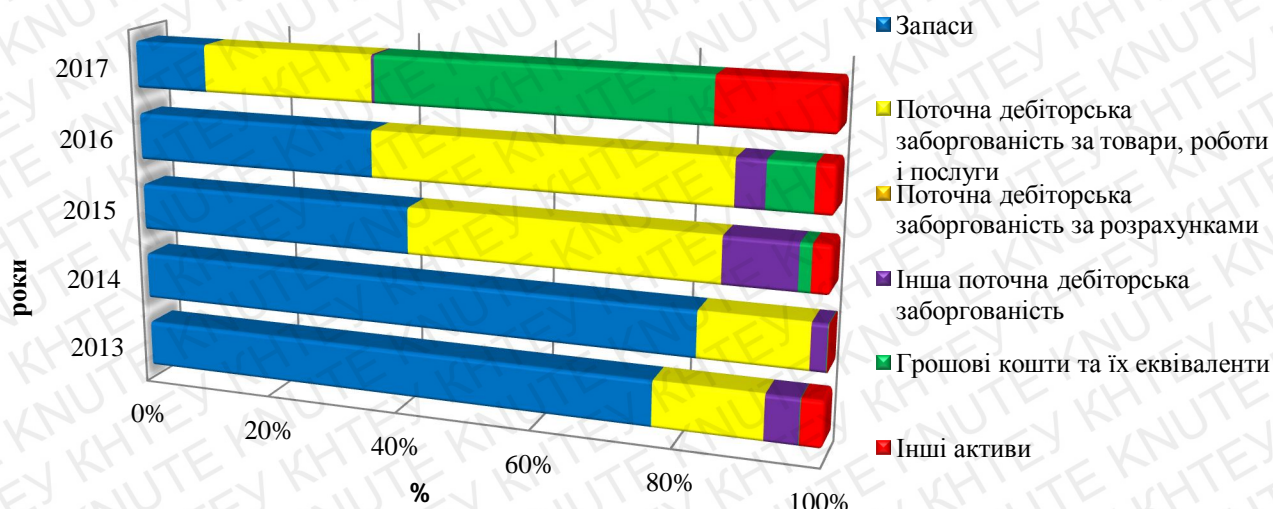

Рис. 2.8. Склад та питома вага елементів оборотних активів 2013-2017 рр., %

*джерело: розроблено автором на основі Звіту про фінансовий стан ТОВ «БПК «Ягуар»

Також, окрім введення нового виду діяльності – продажу будівельних матеріалів, який відіграв важливу роль в різкій зміні загального обсягу реалізації підприємства, не менш важливими в стрімкому розвитку підприємства зіграли і фактори збільшення кількості основних засобів, які підприємство використовує як в своїй діяльності так і надає в оренду іншим організаціям.

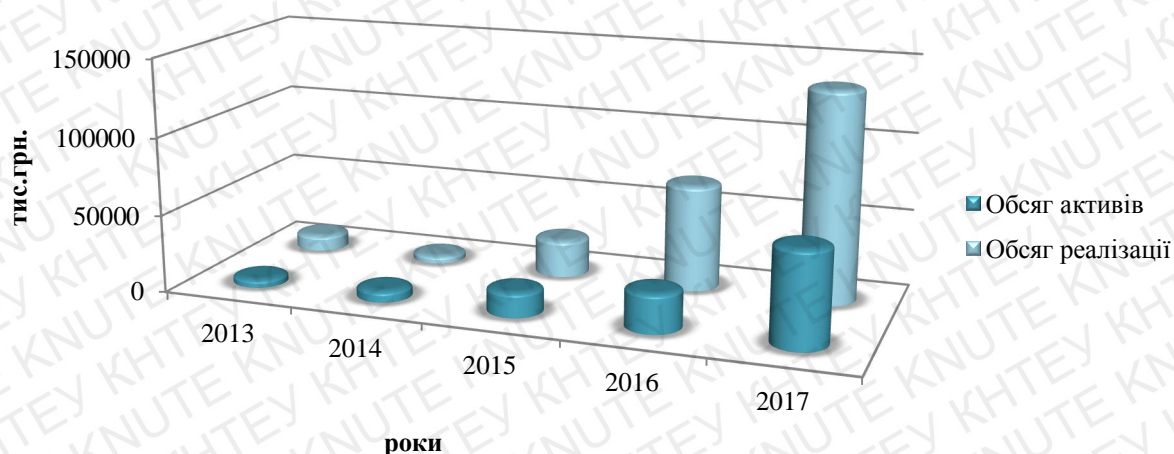

Рис. 2.9. Динаміка активів підприємства у порівнянні з динамікою обсягу реалізації за 2013-2017рр.

*джерело: розроблено автором на основі Звіту про фінансовий стан ТОВ «БПК «Ягуар»

Порівняння динаміки зміни активів до обсягів реалізації підприємства представлені на рис. 2.9. Тому можна сказати, що активи підприємства зростали пропорційно до обсягів реалізації підприємства по мірі збільшення обсягів його діяльності. Загалом, усі показники діяльності підприємства ТОВ «БПК «Ягуар» показують хорошу динаміку та вказують на його хорошу фінансову стійкість та стабільний розвиток.

2.2. Характеристика чинників, що визначають склад та структуру активів

Усі підприємства будівельної галузі мають однакову функцію – забезпечувати розширене відтворення суспільного продукту при ефективному використанні капітальних інвестицій. Реалізація цієї функції в сучасних ринкових умовах господарювання є можливою, якщо здійснюється адекватне управління наявним ресурсним потенціалом, наявна максимальна гнучкість при здійсненні виробничо-ринкової діяльності та адаптації до змін, що відбуваються в зовнішньому та внутрішньому середовищі будівельних підприємств.

Щодо необоротних активів підприємств будівельної галузі, слід виділити наступні чинники впливу на їх склад та структуру:

Внутрішні:

- обраний підприємством метод амортизації необоротних активів;
- джерела фінансування необоротних активів;
- введення в експлуатацію нових необоротних активів та вибуття/продаж даних активів;
- зміни у виробничих процесах підприємства.

Зовнішні:

- науково-технологічний прогрес в країні;
- інфляція, зміна ринкових цін;

- стан економіки;
- ступінь розвитку фондового ринку [1, 18].

Розглянемо особливості будівельних підприємств, які впливають на порядок формування і використання необоротних активів (табл. 2.4).

Таблиця 2.4

Особливості будівельних підприємств

В. А. Ерофеева та С. А. Принцева	<ul style="list-style-type: none"> – прикріпленість будівельних об'єктів до землі; – тривалий виробничий цикл; – вплив кліматичних умов, метеорологічних показників та інших природних факторів; – необхідність попередньої переробки первинних матеріалів; – індивідуальний характер будівництва, що передбачає створення одиничних об'єктів, які є неповторними або не дуже повторюваними [19, с. 16-17].
М. І. Гізатулін	<ul style="list-style-type: none"> – нерухомість і територіальну розпорошеність будівельної продукції; – мобільність виконавців і знарядь праці, ускладнення координації діяльності на майданчиках; – значна тривалість виробничого циклу; – різноманіття створюваних об'єктів, багатоваріантність технологічних та управлінських рішень, що приймаються; – значний вплив природних умов, що збільшує імовірнісний характер системи, необхідність прийняття специфічних управлінських рішень [12, с. 23-24].
Н. І. Бакушева	<ul style="list-style-type: none"> – вплив фактору часу на техніко-економічні показники (значна тривалість будівництва); – вплив природного середовища (кліматичних, інженерно-екологічних, та топографічних умов); – багатоманітність зв'язків (беруть участь десятки або більше фізичних та юридичних осіб (проектних організацій, заводів, виробників, постачальників матеріалів та обладнання, будівельно-монтажних підприємств, енергетики, банки, інвестиційні компанії тощо)) [18, с. 8-9].

*джерело: [12, 18, 19].

Таким чином, усі особливості діяльності будівельних підприємств пояснюються такими причинами:

- особливим характером продукції будівництва, на процес створення якої впливають природно-кліматичні умови, сезонність виробництва тощо;
- умовами інвестування грошових коштів у діяльність будівельних підприємств та їх повернення;

- методами управління будівництвом та особливостями технології будівельного виробництва;
- значним впливом макросередовища, що породжує невизначеність, та ризиків, пов'язаних з результатами функціонування будівельних підприємств.

Також, враховуючи особливості діяльності будівельних підприємств розглянемо основні зовнішні та внутрішні чинники, які впливають на зміну оборотних активів підприємства.

Процеси формування та використання оборотних активів знаходяться під впливом політичних, економічних, технічних, соціальних, маркетингових і інших факторів. В межах таких факторів вчені-економісти виділяють ті, від яких залежить потреба підприємства в оборотних активах; фактори, що обумовлюють "притік" і "відтік" оборотних активів; фактори, що впливають на організацію матеріальних потоків; фактори, під впливом яких здійснюється формування структури оборотних активів, зовнішні і внутрішні фактори впливу на оборотні активи.

Так наприклад, Суторміна В.М., визначаючи фактори впливу на працюючий капітал, підтримує точку зору зарубіжних економістів [43]. Характер їх прояву дослідниця обґрунтовує на основі врахування статей балансу корпорації. Так, на дебіторів підприємства впливають обсяг продажу, термін продажу в кредит, ефективність кредитного контролю й інкасації; на товарно-матеріальні цінності – час, необхідний для підготування до випуску продукції, мінливість у попиті на продукцію корпорації, виробничий цикл, кількість виробничих потоків, обсяг планового реального випуску і продажу; на кредиторів – обсяг і тривалість кредитів, на короткострокове фінансування – всі фактори охарактеризовані та надходження коштів, доступність кредиту, процентні ставки.

На основі підходів, визначених Бланком І.О. [2, 3], Бондаренко О.С. [5, с. 36], Бочаровим В.В. [8], Крушельницькою О.В. [26, с.37], Суторміною В.М.

[43, с. 370-371]. Ізмайлова Н.В. групує їх в залежності від впливу на окремі складові оборотних активів (рис. 2.10). Згідно такого групування виділяється вплив на окремі складові факторів зовнішнього середовища (законодавчої бази регулювання; рівня конкуренції в галузі; макроекономічного середовища, включаючи інфляцію, рівень облікової ставки НБУ, кредитних ставок; стану життєвого циклу галузі; пропозиції сировини та матеріалів галузей економіки; попиту на продукцію галузей економіки) та внутрішнього середовища (інтереси власників; професійна здатність персоналу; стадія життєвого циклу підприємства; технологія виробництва; конкурентоспроможність підприємства; облікова політика; збутова політика; організаційна культура) [20].

Рис. 2.10. Чинники зовнішнього та внутрішнього середовища за ступенем їх впливу на складові оборотних активів за Ізмайловою Н.В.

*джерело: [20].

Розглянемо основні зовнішні чинники впливу на формування оборотних активів підприємства.

Податки (податкова політика держави) з точки зору підприємства представляє собою інструмент регулярного вилучення тієї складової оборотних активів, яка знаходиться у найбільш ліквідній формі. Так, податкова політика щодо стягування непрямих податків супроводжується іммобілізацією оборотних активів і одночасним збільшенням кредиторської заборгованості. Найбільш болючим питанням є несвоєчасне відшкодування ПДВ, яке справляє суттєвий негативний вплив на оборотні активи.

Грошово-кредитна політика (включаючи валютне регулювання) є провідним інструментом регулювання грошового обігу в Україні, що забезпечує проходження оборотними активами всіх стадій обігу. Швидкість проходження і обсяг такої складової оборотних активів як грошові кошти, що є найбільш ліквідною їх формою, прямо залежить від обсягу грошової маси в економіці країни. Грошово-кредитна політика впливає на доступність кредитних ресурсів, що є одним із основних джерел покриття нестачі оборотних активів підприємств, що виникає через платіжні розриви.

Зовнішніми факторами, відносно яких держава не може здійснювати пряме державне регулювання є інфляція, рівень цін на енергоносії, рівень економічного розвитку регіону (динаміка обсягів промислового виробництва, ресурсна забезпеченість), розвиток фінансової інфраструктури.

Інфляція збільшує обсяги інвестування в оборотні активи, особливо у дебіторську заборгованість, оскільки оплата закінчених робіт здійснюється з певним лагом по відношенню до їх виконання, то навіть при своєчасній оплаті кошти, здійснивши кругообіг, повертаються виробнику в значній мірі знеціненими, і це знецінення є тим більше, чим довший виробничий цикл.

Кошти, вкладені в запаси, також підпадають під інфляційний вплив, так як не всі запаси однаково ліквідні, і при реалізації втрачають у ціні. Якщо підприємство є рентабельним, то втрати покриваються за рахунок використання прибутку або резервного капіталу, що знижує фінансову стійкість підприємства.

Одним із провідних чинників, що впливають на забезпеченість підприємств оборотними активами залишається зростання дебіторської заборгованості, передусім простроченої, що спричиняє уповільнення періоду її оборотності. В результаті невиправданого збільшення боргів дебіторів відбувається зниження ліквідності оборотних активів, уповільнення оборотності оборотних активів, зростання кредиторської заборгованості і скорочення власних джерел фінансування поточної діяльності [4, 6, 20].

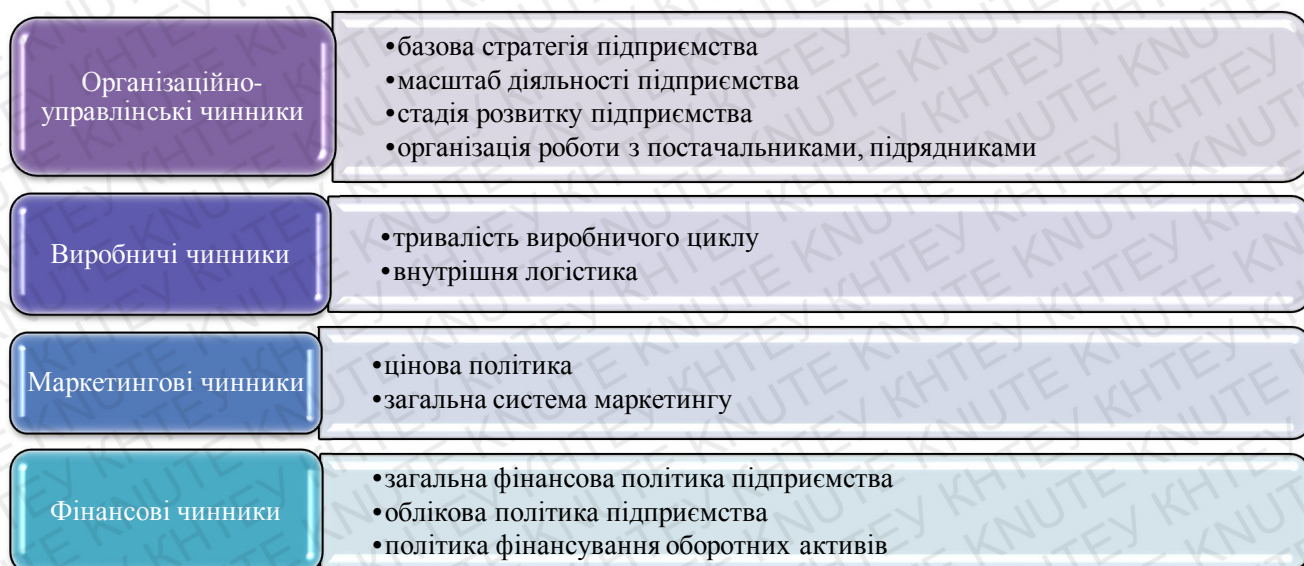
Вплив на уповільнення обороту оборотних активів здійснює недостатнє використання фінансових інструментів, що забезпечують прискорення оборотності оборотних активів, авансованих в розрахункові зобов'язання: векселів, факторингу і інших інструментів.

Далі розглянемо основні внутрішні чинники, що впливають на склад та структуру оборотних активів підприємства (рис. 2.11).

До групи організаційно-управлінських чинників віднесено базову стратегію розвитку підприємства, масштаб діяльності підприємства, стадію розвитку підприємства. Кожне підприємство в процесі свого розвитку проходить фази інтенсивного зростання, стабільного положення на ринку і спаду обсягів продажу. Від того, на якому з етапів розвитку знаходиться підприємство, залежать обсяг і структура оборотних активів.

До групи виробничих чинників віднесено тривалість виробничого циклу та внутрішня логістика. В залежності від виду продукції, виробничий цикл підприємства може коливатися від одного дня до декількох місяців, що впливає на величину незавершеного виробництва.

На підприємствах будівельної галузі величина незавершеного виробництва може бути максимальною через довго тривалість виробничого процесу. Внутрішня логістика пов'язана із визначенням оптимального розміру складу та структури оборотних активів підприємства, раціональною організацією виробничих запасів.

Рис. 2.11. Чинники впливу внутрішнього середовища на формування оборотних активів підприємства

*джерело:[11].

До маркетингових чинників віднесено цінову політику, а саме частку доданої вартості в ціні продукту та загальну маркетингову політику підприємства. До фінансових чинників віднесено загальну фінансову та облікову політику підприємства та політику фінансування оборотних активів[11].

У таблиці 2.5 розглянемо детальніше вплив облікової політики на формування активів підприємства.

Таблиця 2.5

Елементи облікової політики та їх вплив на аналітичні показники, розраховані на підставі звітності

Елементи облікової політики	Вплив на показники			
	Динаміки та структури активів	Динаміки та структури формування майна	Ділової активності	Рентабельності
1	2	3	4	5
Строк корисного використання об'єкта ОЗ	+	+	+	+
Методи нарахування амортизації ОЗ	+	+	+	+
Поріг переоцінки ОЗ	+	+	+	+
Величина вартісного критерію належності матеріального активу до інших НМА	+	+	+	+
1	2	3	4	5

Методи нарахування амортизації інших НМА	+	+	+	+
Строк корисного використання нематеріальних активів	+	+	+	+
Методи нарахування амортизації нематеріальних активів	+	+	+	+
Методи обліку транспортно-заготівельних витрат	-	-	-	-
Методи оцінки вибуття запасів	+	+	+	+
Підхід до обліку фінансових витрат	+	+	+	+
Порядок визнання та оцінки фінансових інвестицій	-	-	-	-
Методи оцінки ступеня завершеності операцій з надання послуг	+	-	+	+
Методи визначення ступеня завершеності робіт за будівельними контрактами	+	+	+	+
Застосування чи незастосування для перерахунку доходів, витраті руху грошових коштів середньозваженого валютного курсу відповідного місяця	+	+	+	-

*джерело:[11, 25].

З вище наведеної інформації можна зробити висновок, що дослідження облікової політики як інструменту інформаційного моделювання звітності дозволяє стверджувати, що обґрунтування системи елементів облікової політики забезпечує можливість коригування інформації звітності для забезпечення економічних інтересів конкретних груп споживачів.

Отже, у результаті дослідження запропонована класифікація чинників впливу на формування необоротних та оборотних активів підприємств будівельної галузі в сучасних умовах розвитку національної економіки.

З вище наведених чинників впливу на склад та структуру активів підприємства, оберемо ті які найбільш впливають на формування активів ТОВ «БПК «Ягуар»:

- сезонність виробничого процесу;
- стан розвитку економіки;
- облікова та фінансова політика підприємства – мають досить вагомий вплив на формування активів підприємства, оскільки саме вони визначають джерела фінансування активів та методи амортизації, строки корисного використання необоротних активів;

- попит на послуги підприємства – впливає на формування дебіторської заборгованості та надходження грошових коштів;
- масштаби діяльності підприємства та організація роботи з постачальниками/підрядниками.

Для прикладу в таблиці 2.6, розрахуємо вплив сезонності на зміну оборотних активів підприємства та їх основних структурних елементів.

Таблиця 2.6

**Вплив індексів сезонності на оборотні активи підприємства ТОВ
«БПК «Ягуар»**

Квартал	2015	2016	2017	Середня	Ісез (%)	Ісез-100	Ісез-100 ²
1	2	3	4	5	6	7	8
Оборотні активи							
1	8066	19508	21609	16394,33	79,19	20,81	432,93
2	7616	19447	22248	16437,00	79,40	20,60	424,40
3	7787	19554	29642	18994,33	91,75	8,25	68,02
4	15987	19681	57276	30981,33	149,66	49,66	2465,68
Всього				20701,75		99,31	3391,04
Розмах сезонності				70,46			
Лінійний коефіцієнт сезонності				33,10			
Квадратичний коефіцієнт сезонності				33,62			
Запаси							
1	5089	4695	1154	3646,00	22,19	77,81	6054,78
2	4806	4718	961	3495,00	21,27	78,73	6198,63
3	5272	4921	517	3570,00	21,73	78,27	6126,97
4	4504	7144	5517	5721,67	34,82	65,18	4248,58
Всього				16432,67		300,00	22628,97
Розмах сезонності				13,55			
Лінійний коефіцієнт сезонності				100,00			
Квадратичний коефіцієнт сезонності				86,85			
Дебіторська заборгованість							
1	878	10643	12269	7930,00	20,87	79,13	6261,78
2	775	12864	11488	8375,67	22,04	77,96	6077,54
3	554	13072	17048	10224,67	26,91	73,09	5342,55
4	4787	9984	19637	11469,33	30,18	69,82	4874,45
Всього				37999,67		300,00	22556,32
Розмах сезонності				9,31			
Лінійний коефіцієнт сезонності				100			
Квадратичний коефіцієнт сезонності				86,71			

*джерело: розраховано автором.

З даних розрахунків можна зробити висновки про те, що сезонні коливання мають місце для запасів та трохи в меншій мірі для дебіторської заборгованості, а в цілому для оборотних активів вони відчуюються посередньо. Найбільші коливання спостерігаються у 3-му та 4-му кварталах досліджуваних років.

Найбільш розповсюдженим та найпростішим методом аналізу впливу факторів зовнішнього середовища на діяльність підприємства є PEST аналіз — стратегічний аналіз політичних, економічних, соціальних та технологічних факторів зовнішнього середовища організації. Результати PEST аналізу дозволяють оцінити зовнішню політичну, економічну, соціальну та технологічну ситуацію, яка склалася, та спрогнозувати її вплив на виробничу та комерційну діяльність підприємства (табл. 2.7).

Таблиця 2.7

PEST-аналіз ТОВ «БПК «Ягуар»

Політичні фактори (P)		Економічні фактори (E)	
Фактор	Зміст впливу	Фактор	Зміст впливу
Податкова політика	Зміна Податкового Кодексу	Низький курс гривні	Здорожчання імпортової сировини та матеріалів
Реформування будівельних норм	Зміна державних будівельних стандартів та норм, законодавчих актів та постанов у сфері регулювання діяльності будівельних підприємств	Сезонність будівельних робіт	Необхідність упровадження ефективної системи обліку та управління витратами
Державне регулювання конкуренції	Проведення тендерних закупівель через систему Прозоро на ремонт та капітальне будівництво державних об'єктів	Високий рівень конкуренції в галузі	Необхідність постійного розвитку та самовдосконалення
Соціальні фактори (S)		Технологічні фактори (T)	
Демографічні зміни	Збільшення кількості міського населення та попиту на покупку житлових приміщень	Поява сучасних технологій будівництва і високоефективної спецтехніки	Можливість використання ресурсозберігаючих технологій і поліпшення експлуатаційних характеристик будівель, а також використання сучасної спецтехніки
Наявність кваліфікованих кадрів на ринку праці	Можливість нарощування трудового потенціалу підприємства	Наявність залученого джерела фінансування для придбання нової технології	Модернізація наявних виробництв будівельно-монтажних робіт

Таким чином, за результатами проведеного PEST-аналізу було отримано такі висновки:

- найбільш загрозливий характер впливу має саме група економічних факторів у зв'язку із досить нестабільною ситуацією в країні;
- політичні фактори також суттєво впливають на діяльність підприємства, оскільки саме держава визначає правила гри на ринку будівельних послуг;
- технологічні та соціальні фактори дають підприємству помірні можливості для посилення своїх слабких сторін, а також дають змогу забезпечити йому конкурентні переваги за рахунок використання технологічних та управлінських інновацій.

Будівельна галузь є однією з найважливіших галузей промисловості будь-якої індустріально-розвинутої країни, тому потрібно проаналізувати найбільш важливі сильні, слабкі сторони, можливості та загрози розвитку ТОВ «БПК «Ягуар» за допомогою SWOT-аналізу (табл. 2.8).

Таблиця 2.8

Матриця SWOT-аналізу ТОВ «БПК «Ягуар»

Сильні сторони	Слабкі сторони
<ul style="list-style-type: none"> – висока якість наданих послуг; – достатній рівень виробничих потужностей для виконання наявної кількості замовлень; – партнерство з постійними постачальниками якісної сировини та матеріалів; – високий ступінь дотримання договірних зобов'язань стосовно кінцевих споживачів; – постійне зростання обсягів діяльності; – наявність системи професійного навчання та підвищення кваліфікації; – гарна репутація серед замовників. 	<ul style="list-style-type: none"> – низька інноваційна активність галузі та високий ступінь зносу основних засобів; – нестача кваліфікованих профільних кадрів; – нестача оборотних коштів.
Загрози	Можливості
<ul style="list-style-type: none"> – посилення конкуренції на ринку будівництва; – нестабільна політична ситуація в країні та недосконале, часто змінюване законодавство; – підвищення впливу несприятливих погодних умов; – загроза підвищення курсу іноземної валюти, що може призвести до зростання цін на будівельні матеріали та зменшення попиту на будівельні послуги. 	<ul style="list-style-type: none"> – високий потенціал ринку збуту в Україні та освоєння нових сегментів ринку; – можливість розширення асортименту надання послуг для задоволення потреб більшої кількості споживачів;

За результатами проведеного SWOT-аналізу можна сказати, що ТОВ «БПК «Ягуар» має велику кількість сильних сторін та загроз.

Сильними сторонами є те, що даний суб'єкт господарювання має високу якість надання послуг та дещо нижчі ціни, оскільки закуповує будівельні матеріали у постійних постачальників по оптовим цінам. Також підприємство має досить хорошу репутацію серед постачальників та замовників, тому існує тенденція постійного зростання обсягу замовлень. Але поряд з цим для ТОВ «БПК «Ягуар» існує велика кількість загроз зовнішнього середовища, основними з яких є: часте змінюване законодавство, особливо у сфері будівельних норм та податків, а також нестабільність курсу валют, що може вплинути на збільшення цін та зменшення попиту на послуги підприємства.

Отже, з проведеного аналізу для ТОВ «БПК «Ягуар» можна сказати, що з метою покращення фінансово-господарського стану підприємства необхідно оптимізувати грошові потоки, з метою збільшення оборотних коштів, а також підвищувати інноваційну активність, збільшення якої сприятиме залученню нових клієнтів.

2.3. Оцінка ефективності використання активів підприємства

Критерій фінансової стійкості знаходить відображення у низці показників, що також обґрунтовуються в методичному підході до формування здебільшого оборотних активів підприємств будівельної галузі. Необхідність врахування критерію технології виробництва доведено на основі дослідження особливостей будівельного виробництва, що полягає у значній матеріаломісткості та трудомісткості процесів, тривалих виробничих циклах, що потребують пошук відповідних механізмів фінансування, оскільки реалізація готової продукції (і отримання доходу) можливо лише за умови повного закінчення операційного циклу [49, с. 212].

Ці особливості означають високу потребу в фінансових ресурсах, що направляються в основному на формування оборотних активів. Комерційний ризик полягає у можливих проблемах зі збутом будівельної продукції, які можуть мати місце через певні зовнішні чинники, що призведе до необхідності залучення додаткового (як правило, кредитного) фінансування при формуванні оборотних активів.

Стабільність фінансового стану підприємства в умовах ринкової економіки обумовлена значною мірою його діловою активністю, що залежить від шпроти ринків збуту продукції, його ділової репутації, ступеня виконання плану за основними показниками господарської діяльності, рівня ефективності використання ресурсів і стабільності економічного зростання.

Ділова активність - це комплексна характеристика, яка відображає зусилля підприємств, спрямовані на забезпечення динамічності розвитку і досягнення поставлених цілей у різних напрямках діяльності. Основними цілями оцінки та аналізу ділової активності підприємств є здійснення ефективних управлінських рішень з метою забезпечення сталого розвитку та підвищення конкурентоспроможності за умов ринкового середовища.

Ділова активність підприємства у фінансовому аспекті проявляється, насамперед, у швидкості обороту його коштів, також через розширення ринків збуту продукції, підтримання ділової репутації (іміджу), вихід на ринок праці і капіталу тощо. Важливість показників оборотності пояснюється тим, що характеристики обороту багато в чому визначають рівень прибутковості підприємства. Ділову активність підприємства характеризують показники ефективності використання робочої сили, основних виробничих фондів, оборотного капіталу, фінансових ресурсів тощо [38, с.107; 42, с.86].

У таблиці 2.9 наведені розрахунки показників ділової активності ТОВ «Будівельно-промислова компанія «Ягуар» за 2013 – 2017 роки.

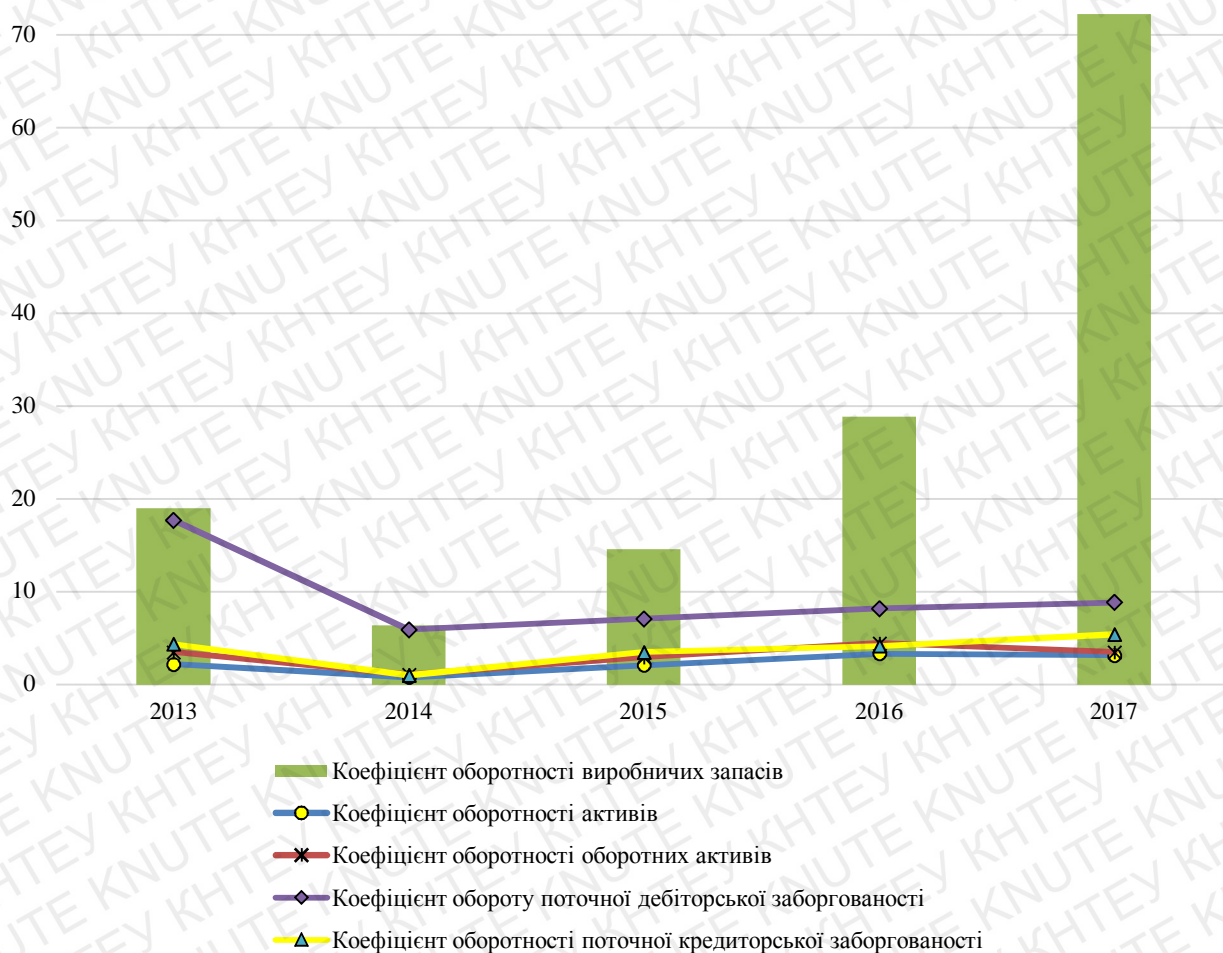
Таблиця 2.9

**Динаміка показників ділової активності підприємства ТОВ «БПК
«Ягуар», 2013-2017 рр.**

Показники	Роки					Абсолютний приріст			
	2013	2014	2015	2016	2017	2017/ 2013	2017/ 2014	2017/ 2015	2017/ 2016
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1. Коефіцієнт оборотності активів	2,18	0,79	2,09	3,33	3,15	0,97	2,36	1,06	-0,19
2. Період обороту активів, днів	165,36	457,90	172,19	108,01	114,41	-50,95	-343,49	-57,78	6,39
3. Коефіцієнт оборотності оборотних активів	3,50	1,08	2,94	4,48	3,52	0,03	2,44	0,58	-0,96
4. Період обороту оборотних активів, днів	102,95	333,65	122,42	80,39	102,18	-0,76	-231,47	-20,24	21,79
5. Коефіцієнт оборотності виробничих запасів	18,96	6,32	14,54	28,84	72,23	53,26	65,91	57,69	43,38
6. Період обороту виробничих запасів, днів	18,99	56,99	24,77	12,48	4,98	-14,00	-52,01	-19,78	-7,50
7. Коефіцієнт обороту поточної дебіторської заборгованості	17,72	5,93	7,09	8,21	8,85	-8,87	2,92	1,77	0,64
8. Період обороту поточної дебіторської заборгованості, днів	20,32	60,75	50,81	43,85	40,67	20,36	-20,07	-10,13	-3,18
9. Коефіцієнт оборотності поточної кредиторської заборгованості.	4,37	1,01	3,52	4,17	5,43	1,06	4,42	1,91	1,25
10. Період обороту поточної кредиторської заборгованості, днів	82,37	356,40	102,36	86,24	66,31	-16,06	-290,09	-36,05	-19,93
11. Частка дебіторської заборгованості у загальному обсязі поточних активів	0,20	0,17	0,54	0,55	0,35	0,15	0,17	-0,20	-0,20
12. Відношення середньої величини дебіторської заборгованості до виручки від реалізації	0,06	0,17	0,14	0,12	0,11	0,06	-0,06	-0,03	-0,01
13. Тривалість операційного циклу, днів	39,30	117,74	75,57	56,34	45,66	6,35	-72,08	-29,92	-10,68
14. Тривалість фінансового циклу, днів	-43,07	-238,66	-26,79	-29,90	-20,65	22,42	218,01	6,13	9,25

*джерело: розроблено автором на основі Звіту про фінансовий стан підприємства ТОВ «БПК «Ягуар»

Загалом, динаміка показників ділової активності підприємства у період 2013-2017 рр. має дуже хороші показники та змінні тенденції. Всі коефіцієнти, які визначаються у аналізованому періоді показали позитивні зрушення у бік збільшення своєї оборотності, відповідно періоди обороту окремих складових елементів оборотних активів мають тенденцію до зменшення.

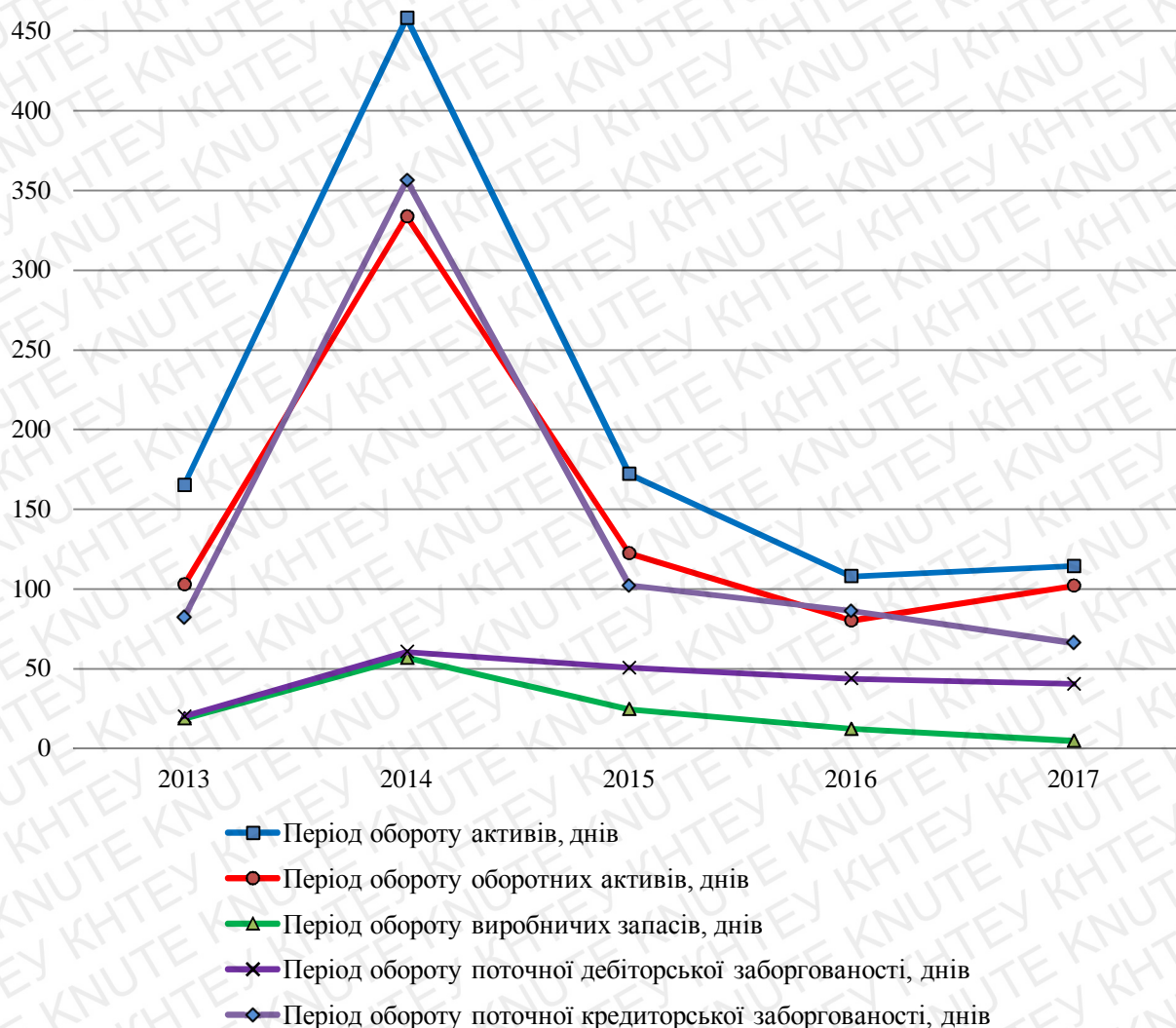

Рис. 2.12. Динаміка показників коефіцієнтів ділової активності підприємства, 2013-2017 рр.

*джерело: розроблено автором на основі Звіту про фінансовий стан підприємства ТОВ «БПК «Ягуар»

При збільшенні коефіцієнтів оборотності всіх активів збільшується кількість оборотів активів за аналізований період, коли відбувається повний цикл виробництва й обігу, що приносить відповідний ефект у вигляді

прибутку, або кількість грошових одиниць реалізованої продукції, яку принесла кожна одиниця активів.

Рис. 2.13. Динаміка періоду обороту показників ділової активності підприємства, 2013-2017 рр.

*джерело: розроблено автором на основі Звіту про фінансовий стан підприємства ТОВ «БПК «Ягуар»

Період операційного циклу - показник ділової активності, який показує час трансформації запасів компанії в гроші. Таким чином, операційний цикл компанії є часом між покупкою запасів і отриманням грошей за продані товари або надані послуги (гроші отримані як від продажів, так і від погашення дебіторської заборгованості). ТОВ «БПК «Ягуар» за 2017 рік скоротив тривалість операційного циклу на 11 днів порівняно з показниками

попереднього року, на кінець досліджуваного періоду операційний цикл підприємства становить 46 днів (рис. 2.14). Дана динаміка свідчить про ефективне управління запасами та дебіторською заборгованістю підприємства.

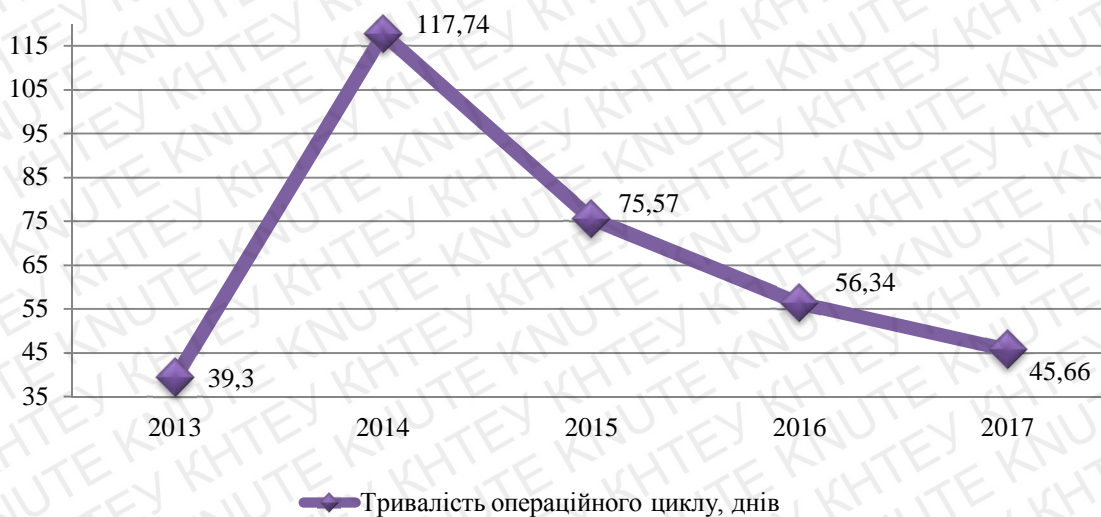

Рис. 2.14. Динаміка тривалості операційного циклу, 2013-2017 рр.

*джерело: розроблено автором

Довжина фінансового циклу на підприємстві у період з 2013 по 2017 рр. зменшилась на 22 дні, що свідчить про скорочення періоду вивільнення грошових коштів (рис. 2.15).

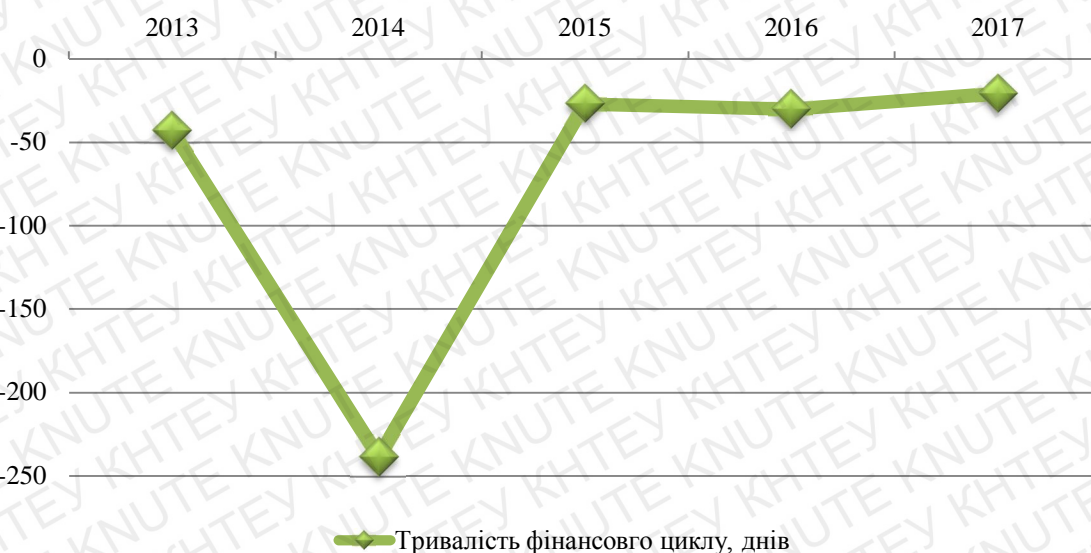

Рис. 2.15. Динаміка тривалості фінансового циклу, 2013-2017 рр.

*джерело: розроблено автором

Оскільки тривалість операційного циклу більше тривалості фінансового циклу на період обороту кредиторської заборгованості, то скорочення фінансового циклу, як правило, веде до зменшення операційного циклу, що оцінюється як позитивна тенденція. Однак, якщо значення показника є нижчим нуля, то це говорить про проблеми з ліквідністю. Компанія залучає великі суми кредиторської заборгованості, що може мати негативні довгострокові наслідки.

Рентабельність активів - показує ефективність використання активів компанії для генерації прибутку. Високе значення показника свідчить про хорошу роботу підприємства. Оптимізація структури активів дозволить скоротити їх обсяг і підвищити рентабельність за умови, що обсяг генерованого прибутку підвищиться або залишиться на попередньому рівні.

З огляду на те, що рентабельність активів формується під впливом всіх внутрішніх і зовнішніх факторів, резерви підвищення показника можуть знаходитися у всіх сферах роботи компанії. Загалом, необхідно працювати в напрямку зниження суми витрат і підвищення доходів. Розрахунки показників рентабельності та продуктивності активів ТОВ «БПК «Ягуар» наведені в табл. 2.10.

Таблиця 2.10

Динаміка показників рентабельності та продуктивності активів підприємства ТОВ «БПК «Ягуар», 2013-2017 рр.

Показники	Роки					Абсолютний приріст			
	2013	2014	2015	2016	2017	2017/2013	2017/2014	2017/2015	2017/2016
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1. ЕВІТ	907	948	1583	2769	9787	8880	8839	8204	7018
2. Рентабельність активів, %	18,87	15,22	13,64	13,50	22,72	3,84	7,50	9,08	9,22
3. Рентабельність необоротних активів, %	50,00	56,08	47,20	52,80	212,60	162,60	156,52	165,40	159,80
4. Рентабельність оборотних активів, %	30,31	20,88	19,19	18,14	25,43	-4,88	4,55	6,25	7,29
5. Чиста рентабельність активів, %	15,27	12,44	11,19	11,07	18,63	3,35	6,19	7,44	7,55
6. Продуктивність активів, тис.грн	2,177	0,786	2,091	3,333	3,147	0,97	2,36	1,06	-0,19

7. Продуктивність необоротних активів, тис. грн	5,7 68	2,8 97	7,2 34	13,0 33	29,4 48	Продовження табл. 2.10			10,6,41
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
8. Коефіцієнт виробничої місткості необоротних активів, тис. грн.	0,1 73	0,3 20	0,2 12	0,07 8	0,02 8	-0,14	-0,29	-0,18	-0,05
9. Рентабельність обороту, %	8,6 7	19, 35	6,5 2	4,05	7,22	-1,45	-12,14	0,69	3,17
10. Чиста рентабельність обороту, %	7,0 2	15, 82	5,3 5	3,32	5,92	-1,10	-9,90	0,57	2,60

*джерело: розроблено автором на основі Звіту про фінансовий стан підприємства ТОВ «БПК «Ягуар»

Аналізуючи дані табл. 2.10 слід зазначити, що загальна рентабельність активів збільшилась у 2017 році, порівняно з показниками 2016 року на 9,22% що може свідчити про збільшення попиту на продукцію/послуги підприємства та про покращення структури активів. Якщо в 2015-2016 рр. ТОВ «БПК «Ягуар» отримала 13,64 та 13,50 копійок, відповідно, чистого прибутку на кожну вкладену гривню активів, то в 2017 р. - вже 22,72 копійки. Факторами такого підвищення є оптимізація структури оборотних активів, і підвищення суми чистого прибутку. Загалом, діяльність компанії була досить ефективною в період 2013-2017 рр. незважаючи на деякі коливання в прибутковості.

Рентабельність необоротних активів зросла на 162,60% у 2017 році порівняно з показниками 2013 року, що свідчить про хорошу ефективність використання основних засобів і дана динаміка зберігається відносно всіх абсолютних змін показника до даних 2017 року. Також в 2017 році зросла рентабельність оборотних активів на 7,29% порівняно з показниками попереднього року, дана тенденція також може бути викликана зміною питомої ваги зазначених елементів у складі активів підприємства. Показник рентабельності обороту зменшився на 1,45% порівняно з показником 2013 року, що свідчить про зменшення отриманого прибутку від кожної гривні виручки підприємства. Показники продуктивності загалом мали позитивну динаміку в досліджуваному періоді, що свідчить про збільшення спроможності активів до виробництва певного обсягу продукції за одиницю часу в процесі їхнього господарського використання.

Динаміка показників оцінки стану використовуваних ТОВ «БПК «Ягуар» операційних необоротних активів за 2013-2017 рр. наведена у табл. 2.11.

Таблиця 2.11

Динаміка показників оцінки стану використовуваних ТОВ «БПК «Ягуар» операційних необоротних активів, 2013-2017 рр.

Показник	Роки					Абсолютне відхилення			
	2013	2014	2015	2016	2017	2017/2013	2017/2014	2017/2015	2017/2016
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1. Коефіцієнт зносу основних засобів	39,9 26	63,6 53	18,9 41	38,3 29	61,0 12	21,086	-2,641	42,071	22,683
2. Коефіцієнт придатності основних засобів	60,0 74	36,3 47	81,0 59	61,6 71	38,9 88	- 21,086	2,641	- 42,071	- 22,683
3. Період обороту операційних необоротних активів, дні	2,90	1,92	3,67	3,31	2,01	-0,893	0,084	-1,664	-1,302
4. Коефіцієнт вибуття операційних необоротних активів	0,27 7	0,42 4	0,53 9	0,42 2	0,38 9	0,112	-0,035	-0,151	-0,034
5. Коефіцієнт оновлення операційних необоротних активів	0,00 0	- 0,60 8	0,89 8	0,05 3	- 0,54 9	-0,549	0,059	-1,447	-0,602
6. Фондовіддача	19,7 60	9,25 0	11,0 63	16,7 10	39,2 20	19,460	29,970	28,157	22,510
7. Фондомісткість	0,05 1	0,10 8	0,09 0	0,06 0	0,02 5	-0,025	-0,083	-0,065	-0,034

*джерело: розроблено автором на основі Звіту про фінансовий стан підприємства ТОВ «БПК «Ягуар»

За даними табл. 2.11, можна зробити висновок про посередній стан необоротних активів підприємства ТОВ «БПК «Ягуар». Основні засоби підприємства у досліджуваному періоді придатні до використання на 39%, при цьому їх знос склав 61%. Дані показники у 2017 році відрізняються від показників 2013 року майже на 21,1%, це не є досить хорошою тенденцією, оскільки граничним значенням зносу є 50%, підприємству слід оновити свої основні засоби та повернутися до приблизних показників 2015-2016 року.

Однак, ефективність використання основних засобів підприємства є досить високою, про що свідчать показники фондовіддачі.

Рис. 2.16. Динаміка коефіцієнтів зносу та придатності основних засобів, 2013-2017 рр.

У період 2014-2017 років коефіцієнти фондovіддачі підприємства мали стабільну тенденцію до зростання. Так у 2014 році було вироблено продукції та надано послуг на суму 9,25 гривень на кожен використований гривню основних засобів, а вже у 2017 році показник зростає до 39,22 гривень.

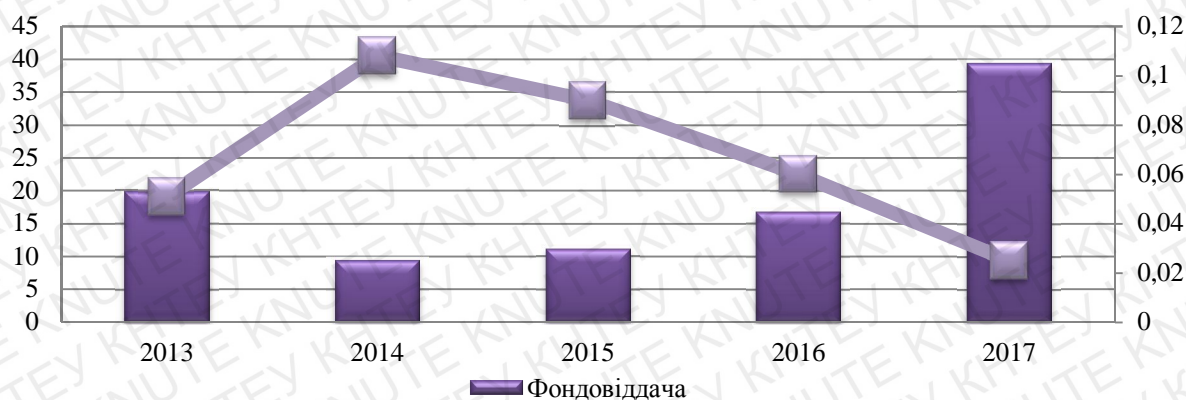

Рис. 2.17. Динаміка коефіцієнтів фондovіддачі та фондомісткості, 2013-2017 рр.

Отже, за розрахованими показниками ефективності використання активів ТОВ «БПК «Ягуар» можемо зробити висновок про хороший стан активів підприємства, оскільки їх рентабельність та продуктивність з кожним роком зростають, також показники ділової активності показали позитивні зрушення у бік збільшення своєї оборотності, відповідно періоди обороту мають тенденцію до зменшення.

РОЗДІЛ 3
ПРОПОЗИЦІЇ ЩОДО ОПТИМІЗАЦІЇ СКЛАДУ ТА СТРУКТУРИ
АКТИВІВ ПІДПРИЄМСТВА ТОВ «БУДІВЕЛЬНО-ПРОМИСЛОВА
КОМПАНІЯ «ЯГУАР» М.КИЄВА

3.1. Планування активів підприємства ТОВ «Будівельно-промислова компанія «Ягуар» м.Києва

Перехід країни до міжнародних стандартів бухгалтерського обліку та фінансової звітності вимагає перегляду відношення до фінансової інформації прогнозного характеру.

Планування статей активу і пасиву балансу дасть можливість оцінити зміни, які відбудуться в джерелах формування і напрямках розміщення капіталу, проаналізувати їх вплив на показники ефективності використання необоротних оборотних активів, власного і сукупного капіталу. Планування показників активу і пасиву балансу відображає зміну балансової вартості підприємства протягом планового періоду в результаті здійснення фінансово-господарської діяльності та дозволяє оцінити фінансовий стан підприємства.

Отже, на основі показників перших 3-х кварталів 2018 року методом середнього темпу зростання сплануємо показники активів підприємства ТОВ «БПК «Ягуар» на кінець 2018 року (табл. 3.1).

Таблиця 3.1

Планування показників активів на 2018 рік підприємства ТОВ «БПК «Ягуар» методом середнього темпу зростання, тис.грн.

Показники	Період			
	1 кв 2018	2 кв 2018	3 кв 2018	4 кв 2018
1	2	3	4	5
Незавершені капітальні інвестиції, тис. грн.	1147	1158	1158	1163,5
Основні засоби, тис. грн.	2598	2506	2693	2741,8

1	2	3	4	5
Всього необоротних активів, тис. грн.	3745	3664	3851	3905,33
Запаси, тис. грн.	6127	1099	842	312,1
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги, тис. грн.	38888	75981	92839	143445,8
Інша поточна дебіторська заборгованість, тис. грн.	1943	893	2398	2664,0
Гроші та їх еквіваленти, тис. грн.	6029	3623	232	45,5
Інші оборотні активи, тис. грн.	10530	10724	9266	8692,1
Всього оборотних активів, тис. грн.	63517	92320	105577	155159,57
Баланс	67262	95984	109428	159064,90

*джерело: розраховано автором на основі Балансу (Звіту про фінансовий стан) ТОВ «БПК «Ягуар»

За вище наведеними розрахунками, можемо зробити висновок, що плановий баланс підприємства на 2018 рік складе 159 065 тис.грн., що на 160,19% більше за показники 2017 року. При цьому найбільших темпів зростання зазнають саме оборотні активи підприємства – 170,9%, а обсяг необоротних активів зростає на 1,2%.

Для розрахунку планових показників рентабельності та прибутковості підприємства на основі показників звіту про фінансові результати 3-х попередніх кварталів слід також розрахувати планові фінансові результати підприємства ТОВ «БПК «Ягуар», що представлені у таблиці 3.2.

Таблиця 3.2

Планові показники фінансового результату підприємства ТОВ «БПК «Ягуар» на 2018 рік, тис. грн.

Показники	Період			
	1 кв 2018	2 кв 2018	3 кв 2018	4 кв 2018
1	2	3	4	5
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	30647	85179	119445	235808
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	26644	75841	100111	194054
Валовий прибуток	4003	9338	19334	42490

1	2	3	4	5
Інші операційні доходи	2003	2011	2269	2415
Адміністративні витрати	827	1740	3861	8343
Витрати на збут	9	46	59	151
Інші операційні витрати	2062	2079	2109	2133
Фінансовий результат від операційної діяльності	3108	7484	15574	34863
Інші фінансові доходи, тис. грн.	322	711	812	1289
Фінансовий результат до оподаткування	3430	8195	16386	35815
Витрати (дохід) з податку на прибуток	617	1475	2949	6447
Чистий фінансовий результат, прибуток	2813	6720	13437	29368

*джерело: розраховано автором на основі Звіту «Про фінансові результати» ТОВ «БПК «Ягуар»

За плановими розрахунками фінансових результатів підприємства ТОВ «БПК «Ягуар» на 2018 рік чиста виручка від реалізації зросте на 73,95%, порівняно з показниками 2017 року, чистий прибуток складе 29 368 тис.грн., що на 265,95% більше за минулорічні показники. Схожа тенденція зростання була у 2017 році, порівняно з результатами 2016 року, оскільки чистий прибуток підприємства зріс на 253,37%, а чиста виручка від реалізації на 98,33%. Тому дана тенденція у 2018 році є досить реальною.

Далі на основі розрахованих планових показників активів та фінансових результатів діяльності підприємства можемо розрахувати планову рентабельність активів, що наведена в таблиці 3.3.

Таблиця 3.3

Планові показники рентабельності та продуктивності активів підприємства ТОВ «БПК «Ягуар» на 2018 рік

Показники	2018	Приріст 2018/2017
1	2	3
1. ЕВІТ	35815	265,94 %
2. Рентабельності активів, %	32,53	9,81
3. Рентабельності необоротних активів, %	922,59	709,99
4. Рентабельності оборотних активів, %	33,72	8,28
5. Чиста рентабельність активів, %	26,67	8,05
6. Продуктивність активів, тис.грн	2,142	-1,005
7. Продуктивність необоротних активів, тис.грн	60,744	31,296

1	2	3
8. Коефіцієнт виробничої місткості необоротних активів, тис. грн.	0,017	-0,012
9. Рентабельність обороту, %	15,19	7,97
10. Чиста рентабельність обороту, %	12,45	6,53

*джерело: розраховано автором

За розрахунками таблиці 3.3 показники рентабельності та продуктивності підприємства ТОВ «БПК «Ягуар» є досить оптимістичними та показують зростання порівняно з показниками 2017 року. Загалом, можна зробити висновки, що склад та структура необоротних активів підприємства є досить хорошою, про що свідчать показники рентабельності необоротних активів (710%) та продуктивності (31,296 тис. грн.). Тому можна зробити висновок, що оптимізації складу та структури в основному потребують саме оборотні активи підприємства ТОВ «БПК «Ягуар».

На основі показників Балансу 5-ти попередніх років (2013-2017 рр.) та планових показників 2018 року можемо розрахувати планові показники діяльності підприємства на 2019 рік. Дані розрахунки представлені у таблиці 3.4.

Таблиця 3.4

Планування показників активів на 2019 рік підприємства ТОВ «БПК «Ягуар» методом середнього темпу зростання, тис. грн.

Показники	Роки							Приріст показників, %		
	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	17/16	18/17	19/18
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Незавершені капітальні інвестиції, тис. грн.	1161	1161	1161	1147	1147	1164	1164	0,00	1,44	0,05
Основні засоби, тис. грн.	653	406	3980	4201	2712	2742	3653	-35,44	1,10	33,24
Всього необоротних активів, тис. грн.	1814	1567	5141	5348	3859	3905	4817	-27,84	1,20	23,35
Запаси, тис. грн.	2629	4673	4504	7144	5517	312	204	-22,77	-94,34	-34,71
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги, тис. грн.	523	848	4787	9984	19637	143446	400264	96,68	630,49	179,03
Інша поточна дебіторська заборгованість, тис. грн.	158	120	1087	789	211	2664	4687	-73,26	1162,57	75,94

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Гроші та їх еквіваленти, тис. грн.	3	6	178	1228	23837	46	79	1841,12	-99,81	72,63
Інші оборотні активи, тис. грн.	110	5	287	533	8066	8692	20829	1413,32	7,76	139,63
Всього оборотних активів, тис. грн.	3424	5655	10846	19681	57276	155160	426062	191,02	170,90	174,60
Баланс	5238	7222	15987	25029	61135	159065	430880	144,26	160,19	170,88

*джерело: розраховано автором

Аналізуючи дані таблиці 3.4, слід звернути увагу на стабільне зростання обсягів діяльності підприємства з року в рік, що дозволяє йому генерувати більший прибуток та вкладати більше коштів у розвиток свого підприємства. У плановому 2019 році загальний баланс підприємства зросте на 170,88%, порівняно з показником минулого року. І як у попередніх досліджуваних роках найбільшого зростання зазнають саме оборотні активи, в більшості поточна дебіторська заборгованість.

Далі за аналогічним алгоритмом розраховуємо планові показники фінансових результатів підприємства ТОВ «БПК «Ягуар» на 2019 рік, що представлені у таблиці 3.5.

Таблиця 3.5

**Планові показники фінансового результату підприємства ТОВ «БПК
«Ягуар» на 2019 рік, тис. грн.**

Показники	Роки							Приріст, %		
	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2017/ 2016	2018/ 2017	2019/ 2018
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	10463	4898	24262	68352	135564	235808	439673	98,33	73,95	86,45
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	8457	2950	22108	63799	121339	194054	363132	90,19	59,93	87,13
Валовий прибуток	2006	1948	2154	4553	14225	42490	78249	212,43	198,70	84,16
Інші операційні доходи	109	100	0	18	695	2415	4488	3761,11	247,48	85,82
Адміністративні витрати	815	565	486	1678	3637	8343	13284	116,75	129,38	59,23
Витрати на збув	272	425	133	99	62	151	134	-37,37	143,65	-11,10
Інші операційні витрати	121	110	5	25	1468	2133	3786	5772,00	45,29	77,52

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Фінансовий результат від операційної діяльності, прибуток	907	948	1530	2769	9753	34863	72329	252,22	257,46	107,47
Фінансовий результат до оподаткування	907	948	1583	2769	9787	35815	74706	253,45	265,94	108,59
Витрати (дохід) з податку на прибуток	-163	-173	-285	-498	-1762	-6447	-13447	253,82	265,89	108,58
Чистий фінансовий результат, прибуток	734	775	1298	2271	8025	29368	61259	253,37	265,95	108,59

*джерело: розраховано автором

Порівнюючи темпи зростання фінансових результатів за 2018 та 2017 рік, слід зазначити, що у 2019 році вони дещо знижуються, але дана тенденція не значно вплинула на прибутковість підприємства.

На основі попередніх планових розрахунків, можемо розрахувати показники рентабельності та продуктивності ТОВ «БПК «Ягуар» на 2019 рік (таблиця 3.6).

Таблиця 3.6

Планові показники рентабельності та продуктивності активів підприємства ТОВ «БПК «Ягуар» на 2019 рік

Показники	Роки							Абсолютна зміна		
	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2019-2018	2019-2017	2019-2016
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1. ЕВІТ	907	948	1583	2769	9787	35815	74706	38891	64919	71937
2. Рентабельності активів, %	18,87	15,22	13,64	13,50	22,72	32,53	25,33	-7,2	2,61	11,83
3. Рентабельності оборотних активів, %	30,31	20,88	19,19	18,14	25,43	33,72	25,71	-8,01	0,28	7,57
4. Чиста рентабельність активів, %	15,27	12,44	11,19	11,07	18,63	26,67	20,77	-5,9	2,14	9,7
5. Продуктивність активів, тис.грн	2,177	0,786	2,091	3,333	3,147	2,142	1,49	-0,652	-1,657	-1,843
6. Продуктивність необоротних активів, тис.грн	5,768	2,897	7,234	13,033	29,448	60,744	100,82	40,076	71,372	87,787
7. Коефіцієнт виробничої місткості необоротних активів, тис. грн.	0,173	0,320	0,212	0,078	0,028	0,017	0,011	-0,006	-0,017	-0,067
8. Рентабельність обороту, %	8,67	19,35	6,52	4,05	7,22	15,19	16,99	1,8	9,77	12,94
9. Чиста рентабельність обороту, %	7,02	15,82	5,35	3,32	5,92	12,45	13,93	1,48	8,01	10,61

*джерело: розраховано автором.

З даних показників слід зробити висновок, що для кращих результатів діяльності у 2019 році слід попрацювати над оптимізацією складу оборотних активів підприємства, оскільки прогнозується зменшення їх рентабельності у 2019 році на 8,01%, що впливає на зміну рентабельності та чистої рентабельності активів на -7,2% та -5,91% відповідно.

Отже, за результатами планування активів ТОВ «БПК «Ягуар» на 2018 та 2019 роки можемо зробити висновок, що показники балансу та фінансових результатів підприємства зростають з кожним роком, при цьому показуючи хороші показники рентабельності та продуктивності активів. Це свідчить про хороший фінансовий стан підприємства ТОВ «БПК «Ягуар» та прибутковість його діяльності.

3.2. Напрямки оптимізації структури активів ТОВ «БПК «Ягуар»

Стабільність діяльності підприємства є однією з головних умов його функціонування та виживання, тому підприємство повинно бути орієнтоване на ефективність управління ресурсами, що має у своєму розпорядженні. При цьому одним з найважливіших об'єктів управління є активи підприємства, основною метою формування яких є виявлення і задоволення потреб підприємства в окремих видах ресурсів, а також оптимізація їх складу для забезпечення ефективної господарської діяльності.

Оптимізація структури активів повинна бути спрямована з однієї сторони на забезпечення повного корисного використання окремих їх видів, а з іншої – на підвищення їх потенційної здатності генерувати операційний прибуток. Оскільки отримання прибутку є основною метою діяльності кожного підприємства, то формування оптимальної структури активів стає актуальним питанням не лише для суб'єкта господарської діяльності, а й для кола науковців, які розробляють теоретичну базу для її застосування в межах галузі та економіки країни в цілому [30, 45].

Аналізуючи динаміку складу та структури активів підприємства за 2013-2017 рр., ми зробили висновок, що оптимізації потребує саме частина оборотних активів підприємства, оскільки у 2016 та 2017 році питома вага оборотних активів їх загальному складі становила ~80-90%. При цьому найбільшу питому вагу займали запаси, дебіторська заборгованість та грошові кошти підприємства.

Для досліджуваного підприємства одним із основних елементів комерційної діяльності є формування оптимального обсягу та структури оборотних активів, оскільки завищення розміру оборотних активів знижує можливості підприємства здійснювати капітальні вкладення для розширення виробництва. Відволікання грошових коштів не дає можливості підприємству більш раціонально й ефективно використовувати вільні грошові кошти. Наприклад, грошові активи схильні до ризику інфляційних втрат, дебіторська заборгованість – до ризику неповернення або невчасного повернення, а також ризику інфляційного; запаси товарно-матеріальних цінностей – до втрат від природних збитків тощо. Тому управління оборотними активами повинно бути спрямоване на мінімізацію ризику їх втрат, особливо в інфляційних умовах.

Управління запасами має велике значення як у виробничому, так і у фінансовому аспектах. Використання запасів підпорядковане єдиній меті – забезпеченню безперебійного процесу виробництва та реалізації продукції.

Ефективне управління запасами дозволяє знизити тривалість виробничого та всього операційного циклу, зменшити поточні витрати на їх збереження, визволити з поточного господарського обороту частину фінансових засобів, реінвестуючи їх в інші активи. Забезпечення цієї ефективності досягається за рахунок розробки й реалізації спеціальної фінансової системи управління запасами. В умовах інфляційної економіки ціни, за якими сформовані запаси товарно-матеріальних цінностей, потребують відповідного коригування до моменту виробничого споживання або реалізації цих активів. Якщо таке коригування цін не буде зроблене,

реальна вартість запасів цих активів буде занижуватися, відповідно буде занижуватися і реальний розмір інвестованого в них капіталу.

На практиці для відображення реальної вартості запасів можуть бути використані наступні методи:

- ідентифікованої собівартості відповідної одиниці запасів;
- середньозваженої собівартості;
- собівартості перших за часом надходження запасів (ФІФО);
- нормативних затрат;
- ціни продажу [26, 35, 38].

У процесі фінансово-господарської діяльності у підприємства постійно виникає потреба проведення розрахунків зі своїми контрагентами, бюджетом, податковими органами. Відвантажуючи вироблену продукцію або надаючи послуги, підприємство, як правило, не отримує гроші негайно, тобто воно кредитує покупців. Таким чином, від моменту відвантаження продукції/надання послуг до моменту надходження платежу засоби підприємства “мертві” у вигляді дебіторської заборгованості. Тому важливим завданням є ефективне управління дебіторською заборгованістю, спрямоване на оптимізацію загального її розміру та забезпечення своєчасної оплати боргу. Отже, з метою ефективного управління цією дебіторською заборгованістю на підприємствах повинна розроблятися і здійснюватися особлива фінансова система управління дебіторською заборгованістю або його кредитна політика щодо покупців продукції.

Система управління дебіторською заборгованістю представляє собою частину загального управління оборотними активами й маркетингової політики підприємства, що спрямована на розширення обсягу реалізації продукції/послуг та полягає в оптимізації загального розміру цієї заборгованості та забезпеченні своєчасної її оплати. У сучасній практиці реалізація продукції в кредит (із відстрочкою платежу за неї) одержала широке поширення в країнах із розвинутою ринковою економікою. Формування принципів кредитної політики відображає умови цієї практики і

спрямоване на підвищення ефективності операційної та фінансової діяльності підприємства [4, 23, 38].

У процесі формування принципів кредитної політики стосовно покупців продукції вирішуються два основних питання:

- а) у яких формах здійснювати реалізацію продукції в кредит;
- б) який тип кредитної політики варто обрати підприємству.

Система штрафних санкцій за прострочення виконання зобов'язань покупцями формується в процесі розробки кредитних умов. Вона повинна передбачати відповідні пені, штрафи і неустойки. Розміри цих штрафних санкцій мають повністю відшкодувати усі фінансові втрати підприємства-кредитора: втрату прибутку, інфляційні втрати, відшкодування ризику зниження рівня платоспроможності й інші.

Управління грошовими активами або залишком коштів, що постійно знаходяться в розпорядженні підприємства, складає невід'ємну частину функцій загального управління оборотними активами. Розмір залишку грошових активів, яким оперує підприємство в процесі господарської діяльності, визначає рівень його абсолютної платоспроможності, впливає на тривалість операційного циклу, а отже, і на розмір фінансових засобів, що інвестуються в оборотні активи, а також характеризує його інвестиційні можливості. Вибір ефективних форм регулювання середнього залишку грошових активів [46, 49].

Таке регулювання проводиться з метою забезпечення постійної платоспроможності підприємства, а також для зменшення розрахункової максимальної та середньої потреби в залишках грошових активів.

Отже, по результатам дослідження підприємства ТОВ «БПК «Ягуар» ми можемо надати наступні пропозиції щодо оптимізації складу та структури активів підприємства:

1. Перегляд існуючої на підприємстві облікової політики, щодо обліку основних засобів та їх амортизації, а також щодо обліку запасів підприємства та їх методів вибуття, останнє надасть можливість ТОВ

«БПК «Ягуар» відобразити свої запаси за більш реальною вартістю та організувати більш ефективніше управління даним видом активів;

2. Провести якісний аналіз (оцінку дебіторів, аналіз реальної вартості існуючої дебіторської заборгованості) та сформулювати ефективну кредитну політику щодо своєчасної оплати товарів та послуг, обмежити строки повернення дебіторської заборгованості, а також ввести певні штрафні санкції за несвоєчасне виконання зобов'язань дебіторами. Це надасть змогу підприємству вивільнити більше грошових коштів та реінвестувати їх в інші оборотні активи;

3. Ввести на підприємстві ТОВ «БПК «Ягуар» бюджетування та планування руху грошових коштів. Дана процедура надасть можливість краще контролювати надходження та вибуття грошових коштів, дасть змогу контролювати середні потреби в грошових залишках підприємства для покриття невідкладних розрахунків зі своїми контрагентами, бюджетом, податковими органами, а також вплине на загальну платоспроможність підприємства в цілому. Дані заходи полягають в наступних діях:

- оптимізації необхідного резерву абсолютно ліквідних коштів;
- підвищенні ефективності використання вільних грошових активів;
- прогнозуванні бюджету надходжень і видатків грошових коштів;
- прогнозуванні балансу грошових потоків;
- прогнозуванні доходів та інше;

4. Також слід відстежувати та контролювати співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованості, так як значне перевищення дебіторської заборгованості створює загрозу фінансовій стійкості підприємства і робить необхідним залучення додаткових джерел фінансування.

Зміна дебіторської заборгованості, тобто її зменшенні, і збільшенні частки грошових коштів, має позитивно вплинути на оперативну ліквідність, і покращити оборотність активів. За рахунок зростаючих коштів, пропоную

також зменшити суми зобов'язань, що повинно збільшити рентабельність і ліквідність балансу, та активів компанії. Дуже важливо відзначити те, що за рахунок зменшення частки дебіторської заборгованості, навіть при не низинному обсязі сум запасів, необхідно зменшувати найбільш термінові зобов'язання. У результаті, запропонованих заходів фінансовий стан компанії покращиться, на рівні з ліквідністю компанії.

5. Розробити план фінансування по поставці товарно-матеріальних цінностей, який повинен включати:

- визначення видів матеріальних ресурсів, які необхідні для забезпечення виробничо-господарської діяльності підприємства;
- визначення кількості матеріальних ресурсів, які будуть потрібні для виконання виробничої програми;
- недопущення ні застою, ні нестачі товарних запасів;
- визначення витрат на матеріально-технічне постачання.

Дані заходи також дадуть змогу покращити ефективність управління запасами підприємства та при правильному плануванні зменшити витрати підприємства.

3.3. Оцінювання результатів оптимізації активів ТОВ «БПК «Ягуар»

Обравши напрямки оптимізації складу та структури активів підприємства ТОВ «БПК «Ягуар», для оцінки їх результатів слід розглянути також показники фінансової стійкості та платоспроможності.

Фінансова стійкість являється ключовою категорією в діяльності підприємства, оскільки визначає його здатність зберігати рівноважну структуру активів та пасивів, що гарантує його поточну та перспективну платоспроможність, а також інвестиційну привабливість в межах допустимого рівня фінансових ризиків і тому є найбільш важливим аспектом з прийняття управлінських рішень стосовно оборотних та необоротних

активів. Критерій фінансової стійкості знаходить відображення у низці показників, що також обґрунтовуються в методичному підході до формування здебільшого оборотних активів підприємств будівельної галузі [12, с. 212].

Ці особливості означають високу потребу в фінансових ресурсах, що направляються в основному на формування оборотних активів. Комерційний ризик полягає у можливих проблемах зі збутом будівельної продукції, які можуть мати місце через певні зовнішні чинники, що призведе до необхідності залучення додаткового (як правило, кредитного) фінансування при формуванні оборотних активів. Розрахунки показників фінансової стійкості по рокам наведені у табл. 3.7.

Таблиця 3.7

**Динаміка коефіцієнтів фінансової стійкості підприємства ТОВ
«БПК «Ягуар» за 2013-2017 рр.**

Показники	2013	2014	2015	2016	2017	Абсолютний приріст (+,-)
1. Коефіцієнт фінансової автономії	0,554	0,509	0,311	0,090	0,129	-0,425
2. Коефіцієнт фінансування	0,806	0,965	2,214	10,154	6,748	5,943
3. Коефіцієнт заборгованості	0,446	0,491	0,689	0,910	0,871	0,425
5. Коефіцієнт поточної заборгованості	0,446	0,491	0,689	0,910	0,871	0,425
6. Коефіцієнт маневреності власного капіталу	0,375	0,574	-0,034	-1,383	0,511	0,136

*джерело: розроблено автором на основі Звіту про фінансовий стан та Звіту про фінансовий стан підприємства ТОВ «БПК «Ягуар»

На основі проаналізованих даних в табл. 3.7, можемо зробити наступні висновки: показники коефіцієнта фінансової автономії, який характеризує частку власників підприємства у загальній сумі коштів, авансованих у його діяльність., за досліджуваний період 2014-2016 рр., мали тенденцію до

зменшення. Лише у 2014 році показник мав орієнтовно нормальне значення 0,5. Така ситуація вказує на залежне становище підприємства від зовнішніх джерел фінансування і кредиторів, але загалом за рахунок короткострокової кредиторської заборгованості.

Коефіцієнт маневреності власного капіталу показує яка частина власного капіталу використовується для фінансування поточної діяльності підприємства. Нормативне значення даного показника – 1. Підприємство ТОВ «БПК «Ягуар» показало посередні показники, які досягли позначки 0,5 та тенденцію до збільшення даного коефіцієнту у 2017 році.

Платоспроможність — це одна з характеристик фінансової стійкості підприємства, яка показує наявність у нього коштів, достатніх для погашення боргів за всіма короткостроковими зобов'язаннями та одночасного здійснення безперервного процесу виробництва та реалізації продукції.

Потенційними засобами для погашення боргів є грошові кошти, дебіторська заборгованість, яка за нормальним кругообігом коштів повинна перетворитись у готівку, наявні запаси товарно-матеріальних цінностей, які також можна реалізувати. В окремих випадках на погашення боргів можуть бути направлені необоротні активи після їх реалізації [37, с. 4]. Тому показники платоспроможності підприємства є не менш важливими при оцінці ефективності використання активів підприємства, адже саме оборотні та необоротні активи забезпечують наявність тих ресурсів, що покривають зобов'язання підприємства. Розрахунки показників платоспроможності ТОВ «БПК «Ягуар» у період з 2013 по 2017 рік наведені у табл. 3.8.

Таблиця 3.8

**Динаміка показників платоспроможності підприємства ТОВ
«БПК «Ягуар» 2013-2017 рр.**

Показники	2013	2014	2015	2016	2017	Абсолютний приріст (+,-)
1	2	3	4	5	6	7
1. Коефіцієнт абсолютної ліквідності	1,465	1,595	0,985	0,864	1,076	-0,389

1	2	3	4	5	6	7
				<i>Продовження табл. 3.8</i>		
2. Коефіцієнт проміжної ліквідності	0,001	0,002	0,016	0,054	0,448	0,446
3. Коефіцієнт загального покриття	1,433	1,352	0,787	0,765	1,055	-0,379
4. Коефіцієнт співвідношення поточної дебіторської і кредиторської заборгованості	0,322	0,282	0,662	0,510	0,882	0,560
5. Коефіцієнт співвідношення поточної дебіторської і кредиторської заборгованості за комерційними розрахунками	0,247	0,246	0,539	0,473	0,873	0,626

*джерело: розроблено автором на основі Звіту про фінансовий стан та Звіту про фінансовий стан підприємства ТОВ «БПК «Ягуар»

Аналізуючи дані наведені в таблиці 3.8 слід сказати про значно завищені показники коефіцієнта абсолютної ліквідності. Даний коефіцієнт показує частку короткострокових зобов'язань, що підприємство може погасити найближчим часом, не чекаючи оплати дебіторської заборгованості й реалізації інших активів. Нормальним вважається значення цього коефіцієнта, якщо воно перевищує показник 0,2 – 0,3. Але на практиці можливий низький показник абсолютної ліквідності саме будівельних підприємств. Грошові кошти, на відміну від інших активів, не беруть участі у виробничо-збутовому процесі, вони не генерують дохід компанії. Тому занадто високий показник абсолютної ліквідності говорить про те, що значна частина капіталу відволікається на формування непродуктивних активів. У випадку ТОВ «БПК «Ягуар» значення показника значно перевищує норму, що свідчить про нерациональне використання підприємством своїх фінансових ресурсів.

Значення коефіцієнта проміжної ліквідності на даному підприємстві є нижчим порівняно з нормованим значенням. Даний коефіцієнт показує, яку частину поточних зобов'язань підприємство спроможне погасити за рахунок найбільш ліквідних оборотних активів, та нормальним значенням якого вважається показник більше 0,6. Тому можна зробити висновок, що ТОВ

«БПК «Ягуар» слід працювати в напрямку збільшення суми високоліквідних активів і зниження суми поточних активів, щоб збільшити показники своєї абсолютної платоспроможності.

Показники коефіцієнта загального покриття є найбільш важливими при оцінці стану ліквідності активів, вони характеризують здатність підприємства забезпечити свої короткострокові зобов'язання з найбільш легко реалізованої частини активів – оборотних активів. Нормальним значенням даного коефіцієнта вважається 1,5 - 2,5, але не менше 1. Підприємство ТОВ «БПК «Ягуар» у 2017 році мало показник 1,055 що є досить хорошою тенденцією.

Коефіцієнти співвідношення поточної дебіторської і кредиторської заборгованості та коефіцієнти співвідношення поточної дебіторської і кредиторської заборгованості за комерційними розрахунками в період 2013-2017 рр. мають досить хороші показники, які не виходять за межі нормованих (не більше 1,0). Це свідчить про відсутність труднощів у реалізації підприємства свої товарів, робіт або послуг, а також про відносну збалансованість структури дебіторської та кредиторської заборгованості.

Оскільки показники абсолютної ліквідності підприємства є зависокими, пропонуємо визначити плановий рух грошових коштів (табл. 3.9) та їх оптимальні залишки на кінець 2018 року на основі Звіту про рух грошових коштів (дод. В).

На основі даних планових розрахунків, можемо визначити оптимальний операційний (або трансакційний) залишок грошових активів, підтримуваний для забезпечення поточних платежів, пов'язаних з господарською діяльністю.

Таблиця 3.9

Планові показники руху грошових коштів ТОВ «БПК «Ягуар» на 2018 р.

Стаття	Показники, тис. грн.							Приріст, %		Абсолютний приріст	
	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2019/ 2018	2018/ 2017	2019- 2018	2019- 2017
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
I. Рух коштів у результаті операційної	12031	5652	28417	77615	180094	354240	696782	96,70	96,70	342542	516688

діяльності. Надходження:	<i>Продовження табл. 3.9</i>										
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Витрачання:	11846	5619	28300	71902	156589	303356	580268	91,28	93,73	276912	423679
Чистий рух коштів від операційної діяльності	185	33	117	5713	23505	50884	116514	128,98	116,48	65630	93009

З даних розрахунків можемо зробити висновок, що очікуваний чистий рух коштів від операційної діяльності у 2019 році зросте на 129% та 65 630 тис. грн., порівняно з показниками планового 2018 року, що є дуже хорошою тенденцією.

Отже, планові показники для розрахунку оптимального середнього залишку грошових коштів на кінець 2018 року:

- кількість оборотів грошових коштів на 2018 рік склав – 25,4;
- плановий період обороту грошових коштів – 14 днів.

Звідси можемо визначити, що мінімально необхідна потреба в операційному залишку грошових коштів складає 11 941 тис. грн.

За моделлю Баумоля також можемо визначити середній та максимальний рівень залишків оборотних грошових коштів:

$$DA_{\text{макс}} = \frac{2 * 100 * 303356}{0,2} = 17\,417 \text{ тис. грн}$$

$$DA = \frac{17\,417}{2} = 8\,709 \text{ тис. грн.}$$

Тобто, при таких планових залишках грошових коштів підприємства на 2018 рік, сукупні втрати ТОВ «БПК «Ягуар» будуть мінімальними.

Також з метою оптимізації дебіторської заборгованості слід визначити оптимальний розмір інвестицій у дебіторську заборгованість на 2018 та 2019 рік (табл. 3.10).

Таблиця 3.10

Обґрунтування доцільності інвестицій у дебіторську заборгованість ТОВ «БПК «Ягуар» на 2018-2019 рік, тис. грн.

Показники	2018	2019
-----------	------	------

1	2	3
Необхідний обсяг інвестицій у дебіторську заборгованість	31980	60590
1	2	3
Додаткові реалізаційні витрати	95940	181770
Фінансові витрати по залученню кредиту	6396	12118
Можливі(альтернативні) витрати із-за інвестування коштів у дебіторську заборгованість і вилучення їх з обороту	8954,4	15147,5
Фінансові втрати інвестиційних коштів від безнадійної дебіторської заборгованості	3198	6059
Загальний ефект від пом'якшення умов розрахунків	2511,6	3905,5

Таким чином розрахунки показують, що підприємству вигідно пом'якшити умови розрахунків з контрагентами, оскільки це дає можливість зменшити дебіторську заборгованість та інвестувати ці кошти в інші активи підприємства.

На основі розрахованих показників мінімального, середнього та максимального оптимальних залишків грошових коштів на 2018 рік та оптимального розміру дебіторської заборгованості сформуємо планову структуру активів ТОВ «БПК «Ягуар» (табл. 3.11).

Таблиця 3.11

Планова структура активів ТОВ «БПК «Ягуар» на 2018 рік на основі оптимальних залишків грошових коштів та необхідного розміру дебіторської заборгованості

Показники	План на 2018	Питома вага, %	Варіант 1	Питома вага, %	Варіант 2	Питома вага, %	Варіант 3	Питома вага, %
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Незавершені капітальні інвестиції, тис. грн.	1164	0,73	1164	2,17	1164	2,05	1164	1,87
Основні засоби, тис. грн.	2742	1,72	2742	5,12	2742	4,82	2742	4,40
<i>Всього необоротних активів, тис. грн.</i>	<i>3905</i>	<i>2,46</i>	<i>3905</i>	<i>7,29</i>	<i>3905</i>	<i>6,87</i>	<i>3905</i>	<i>6,27</i>
Запаси, тис. грн.	312	0,20	312	0,58	312	0,55	312	0,50
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги, тис. грн.	143446	90,18	31980	59,67	31980	56,27	31980	51,33
Інша поточна дебіторська заборгованість, тис. грн.	2664	1,67						
Гроші та їх еквіваленти, тис. грн.	46	0,03	8709	16,25	11941	21,01	17417	27,95
Інші оборотні активи, тис. грн.	8692	5,46	8692	16,22	8692	15,29	8692	13,95
<i>Всього оборотних активів, тис. грн.</i>	<i>155160</i>	<i>97,54</i>	<i>49693</i>	<i>92,71</i>	<i>52925</i>	<i>93,13</i>	<i>58401</i>	<i>93,73</i>

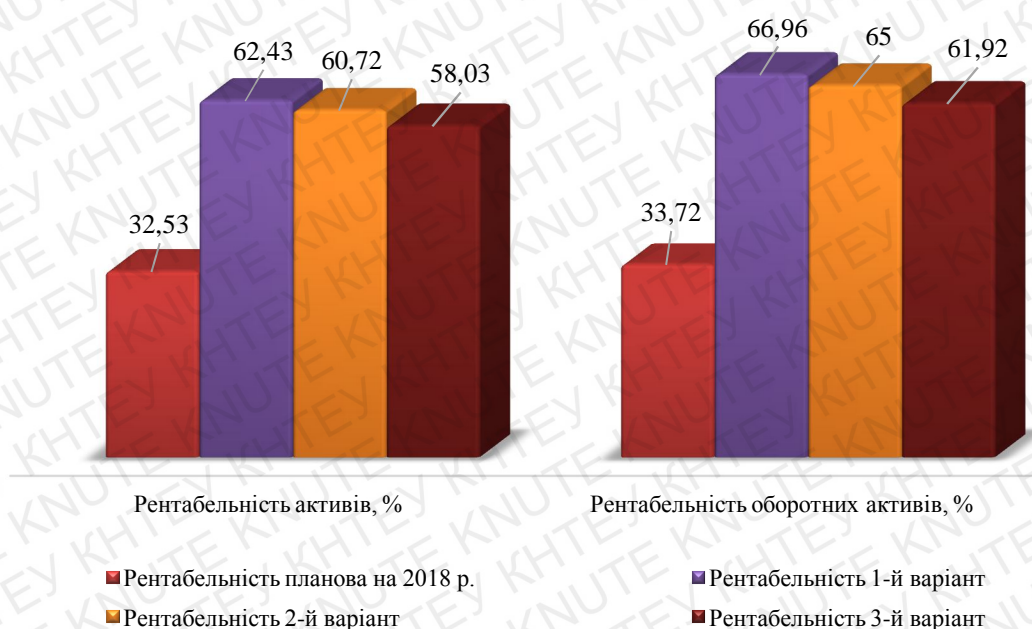
Баланс	159065	100,00	53599	100,00	56831	100,00	62307	100,00
--------	--------	--------	-------	--------	-------	--------	-------	--------

Отже, провівши аналіз платоспроможності та фінансової стійкості підприємства ТОВ «БПК «Ягуар» ми визначили, що показники абсолютної ліквідності підприємства є зависокими, тому ми визначили плановий рух грошових коштів на 2018 та 2019 рр. та оптимальні залишки грошових коштів на кінець 2018 року на основі Звіту про рух грошових коштів. За розрахунками мінімально необхідна потреба в операційному залишку грошових коштів на 2018 рік складає 11 941 тис. грн. А за моделлю Баумоля середній та максимальний рівень залишків оборотних грошових коштів склав 8 709 та 17 417 тис. грн. відповідно.

З метою оптимізації дебіторської заборгованості ми визначили оптимальний розмір інвестицій у дебіторську заборгованість на 2018 та 2019 рік і зробили висновок, якщо підприємство ТОВ «БПК «Ягуар» пом'якшить свої умови розрахунків з контрагентами, то зможе зменшити свою дебіторську заборгованість на 2511,6 та 3905,5 тис.грн. у 2018 та 2019 році відповідно.

З даних розрахунків ми можемо зробити висновок, що оптимальним значенням дебіторської заборгованості в загальному обсязі активів є показник від 51% до 59,7%, а грошових коштів від 16% до 28%. Тобто підприємству ТОВ «БПК «Ягуар» потрібно скоротити дебіторську заборгованість на ~30-40%, а обсяг грошових коштів навпаки збільшити на ~15-25%.

Дана структура оборотних активів підприємства буде найоптимальнішою для ТОВ «БПК «Ягуар» та дасть змогу збільшити рентабельність активів до: 1-й варіант - 62,43%, 2-й варіант - 60,72%, 3-й варіант - 58,03%, замість планових на 2018 рік 32,53%; а рентабельність оборотних активів до: 1-й варіант - 66,96%, 2-й варіант - 65%, 3-й варіант – 61,92%, замість планових на 2018 рік 33,72% (рис. 3.1).

Рис. 3.1. Планова рентабельність активів та оборотних активів ТОВ «БПК «Ягуар» на 2018 рік та прогнозована рентабельність після оптимізації структури активів за 3-ма варіантами

Отже, за розробленими 3-ма варіантами оптимізації складу оборотних активів підприємства ТОВ «БПК «Ягуар» на основі розрахованих оптимальних залишків грошових коштів та дебіторської заборгованості можемо зробити висновок, що найоптимальнішою структурою оборотних активів підприємства буде та, за якої питома вага дебіторської заборгованості у складі активів підприємства складатиме ~60%, а грошових коштів та їх еквівалентів ~15-16%. Така оптимізована структура оборотних активів дасть змогу підприємству збільшити загальнурентабельність активів на ~30% порівняно з плановою, а оборотних активів на ~33%.

Дані зміни в структурі оборотних активів підприємства ТОВ «Будівельно-промислова компанія «Ягуар» дадуть лише позитивний результат, що вплине на підвищення ефективності діяльності підприємства, його прибутковості та рентабельності.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

При вирішенні завдань, поставлених для розв'язання основної мети роботи, що полягає в узагальненні теоретичних питань та методичних аспектів оптимізації складу та структури активів та розробки практичних рекомендацій щодо ефективності їх використання на прикладі підприємства ТОВ «БПК «Ягуар», було зроблено наступні висновки:

Щодо вивчення економічної сутності, складу та структури активів:

1. Активи – це одна з найважливіших категорій фінансового менеджменту, роль і значення якої розкриваються через її сутнісні характеристики. Перш за все, активи являють собою економічні ресурси підприємства у різних видах, які використовуються в процесі здійснення господарської діяльності. Вони формуються для конкретних цілей здійснення цієї діяльності у відповідності до місії та стратегії економічного розвитку підприємства і у формі сукупних майнових цінностей характеризують основу його економічного потенціалу.

– Активи підприємства складаються з оборотних та необоротних.

До оборотних активів належать: виробничі запаси, незавершене виробництво; дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги; дебіторська заборгованість за розрахунками; інша поточна дебіторська заборгованість; поточні фінансові інвестиції; грошові кошти в національній та іноземній валютах; інші оборотні активи.

До необоротних активів належать: нематеріальні активи, незавершені капітальні інвестиції, основні засоби, довгострокова дебіторська заборгованість, відстрочені податкові активи, інші необоротні активи.

2. Визначення системи показників оцінки ефективності управління складом та структурою активів показало, що найважливішими її показниками є:

– показники ділової активності демонструють ефективність використання активів компанії як загалом, так і по складових оборотних активів. Ділова активність підприємства у фінансовому аспекті проявляється, насамперед, у швидкості обороту його коштів. Важливість показників

оборотності пояснюється тим, що характеристики обороту багато в чому визначають рівень прибутковості підприємства;

- показники рентабельності будівельного підприємства показують рівень ефективності його роботи. Рентабельність показує, чи є діяльність підприємства прибутковою;
- оцінки стану використовуваних підприємством операційних необоротних активів - стан і використання основних виробничих засобів є важливим фактором підвищення ефективної діяльності підприємства. Тому на підприємствах важливе значення має як систематичне оцінювання стану основних засобів, так і аналіз ефективності їх використання. Оцінка стану й ефективності використання необоротних активів можна об'єднати в три групи, які характеризують: - забезпечення підприємства основними засобами; - стан основних засобів;- ефективність використання основних засобів.
- До показників, які характеризують забезпеченість підприємства основними засобами належать, наприклад: фондвіддача та фондомісткість.

3. Детально вивчивши питання методів оптимізації структури активів можемо виділити найпоширеніші з них: «нормування» (метод прямого розрахунку); аналітичний (дослідно-статистичний) метод та метод АВС. Також слід зробити висновок, що процес оптимізації обсягу активів складається з наступних етапів:

- З урахуванням результатів аналізу оборотних активів в попередньому періоді визначається система заходів по реалізації резервів, спрямованих на скорочення тривалості операційного та фінансового циклів. При цьому скорочення тривалості окремих циклів не повинно призводити до зниження обсягів реалізації продукції.
- З врахуванням обраного типу політики формування оборотних активів, планового обсягу реалізації продукції і резервів скорочення тривалості

операційного оптимізується обсяг та рівень окремих видів цих активів. Засобом такої оптимізації є нормування періоду, їх обсягу та суми.

- Визначається загальний обсяг оборотних активів підприємства на наступний період шляхом додавання сум запасів товарів, готової продукції та незавершеного виробництва, дебіторської заборгованості, грошових активів та інших оборотних активів.

А оптимізація загального обсягу та складу необоротних активів підприємства здійснюється з урахуванням знайдених в процесі аналізу можливих резервів зростання використання необоротних активів в наступному періоді. До числа основних резервів відносяться: підвищення ефективності використання необоротних активів в часі (за рахунок збільшення коефіцієнта змінності і безперервної їх роботи), за потужністю (за рахунок підвищення ефективності використання окремих їх видів відповідно до технічної потужності).

4. Одним із виконаних завдань було також проведення аналізу загального обсягу та структури активів ТОВ «БПК «Ягуар» в динаміці. З даного завдання слід зробити наступні висновки:

- 1) Підприємство ТОВ «БПК «Ягуар» має легку структуру активів, оскільки їх питома вага у загальному обсязі активів за досліджуваний період коливається в межах 6-32%. Це є хорошим показником, оскільки "важка" структура активів споживчого товариства свідчить про їх низьку мобільність;
- 2) Протягом 2017 року обсяг активів підприємства збільшився на 36106 тис. грн., що склало 144,26%. Така динаміка загалом була зумовлена позитивними змінами які сталися в обсязі оборотних активів підприємства. Так, вартість оборотних активів підприємства за досліджуваний період збільшилась на 191,02%, при цьому необоротні активи підприємства зменшились на 27,84%. Темпи зростання дебіторської заборгованості, грошових коштів та інших активів були

просто галопуючими, скорочення ж зазнали запаси підприємства (на - 22,77%).

5. Серед основних чинників впливу на склад та структуру активів підприємства, ми обрали ті які найбільш впливають на формування активів ТОВ «БПК «Ягуар»:

- сезонність виробничого процесу;
- стан розвитку економіки;
- облікова та фінансова політика підприємства – мають досить вагомий вплив на формування активів підприємства, оскільки саме вони визначають джерела фінансування активів та методи амортизації, строки корисного використання необоротних активів;
- попит на послуги підприємства – впливає на формування дебіторської заборгованості та надходження грошових коштів;
- масштаби діяльності підприємства та організація роботи з постачальниками/підрядниками.

А також розрахували вплив індексу сезонності на оборотні активи підприємства, і зробили висновок що сезонні коливання мають місце для запасів та трохи в меншій мірі для дебіторської заборгованості, а в цілому для оборотних активів вони відчуюються посередньо. Найбільші коливання спостерігаються у 3-му та 4-му кварталах досліджуваних років.

Також, з проведеного PEST та SWOT-аналізу для ТОВ «БПК «Ягуар» можна сказати, що з метою покращення фінансово-господарського стану підприємства необхідно оптимізувати грошові потоки, з метою збільшення оборотних коштів, а також підвищувати інноваційну активність, збільшення якої сприятиме залученню нових клієнтів.

6. При здійсненні оцінки ефективності використання активів ТОВ «БПК «Ягуар» можна зробити наступні висновки:

- Динаміка показників ділової активності підприємства у період 2013-2017 рр. мала дуже хороші показники та змінні тенденції. Всі коефіцієнти, які визначаються у аналізованому періоді показали позитивні зрушення у бік

збільшення своєї оборотності, відповідно періоди обороту окремих складових елементів оборотних активів мають тенденцію до зменшення.

- ТОВ «БПК «Ягуар» за 2017 рік скоротив тривалість операційного циклу на 11 днів порівняно з показниками 2016 року, на кінець досліджуваного періоду операційний цикл підприємства становить 46 днів. Дана динаміка свідчить про ефективне управління запасами та дебіторською заборгованістю підприємства.
- Довжина фінансового циклу на підприємстві у період з 2013 по 2017 рр. зменшилась на 22 дні, що свідчить про скорочення періоду вивільнення грошових коштів.
- Загальна рентабельність активів збільшилась у 2017 році, порівняно з показниками 2016 року на 9,22% що може свідчити про збільшення попиту на продукцію/послуги підприємства та про покращення структури активів. Якщо в 2015-2016 рр. ТОВ «БПК «Ягуар» отримала 13,64 та 13,50 копійок, відповідно, чистого прибутку на кожен вкладену гривню активів, то в 2017 р. - вже 22,72 копійки. Факторами такого підвищення є оптимізація структури оборотних активів, і підвищення суми чистого прибутку. Загалом, діяльність компанії була досить ефективною в період 2013-2017 рр. незважаючи на деякі коливання в прибутковості.
- Також можна зробити висновок про посередній стан необоротних активів підприємства ТОВ «БПК «Ягуар». Основні засоби підприємства у досліджуваному періоді придатні до використання на 39%, при цьому їх знос склав 61%.

7. При плануванні активів досліджуваного підприємства були розраховані планові показники діяльності підприємства на кінець 2018 року, на основі показників перших 3-х кварталів 2018 року, а також планові показники діяльності підприємства на 2019 рік з урахуванням показників 2013-2018 рр.

На основі розрахованих прогнозів можемо зробити наступні висновки:

- Плановий баланс підприємства на 2018 рік складе 159 065 тис.грн., що на 160,19% більше за показники 2017 року. При цьому найбільших темпів

зростання зазнають саме оборотні активи підприємства – 170,9%, а обсяг необоротних активів зросте на 1,2%.

- За плановими розрахунками фінансових результатів підприємства ТОВ «БПК «Ягуар» на 2018 рік чиста виручка від реалізації зросте на 73,95%, порівняно з показниками 2017 року, чистий прибуток складе 29 368 тис.грн., що на 265,95% більше за минулорічні показники.
- Показники рентабельності та продуктивності підприємства ТОВ «БПК «Ягуар» на 2018 рік є досить оптимістичними та показують зростання порівняно з показниками 2017 року. Так, рентабельність та чиста рентабельність активів зросте на 9,81% та 8,05%, а рентабельність та чиста рентабельність обороту на 7,97% та 6,53% відповідно.
- У плановому 2019 році загальний баланс підприємства зросте на 170,88%, порівняно з показником минулого року. І як у попередніх досліджуваних роках найбільшого зростання зазнають саме оборотні активи, в більшості поточна дебіторська заборгованість.
- Порівнюючи темпи зростання фінансових результатів за 2018 та 2017 рік, слід зазначити, що у 2019 році вони дещо знижуються, але дана тенденція не значно вплинула на прибутковість підприємства. Так, чиста виручка від реалізації зросте на 86,45%, а чистий прибуток на 108,59%.
- Для кращих результатів діяльності у 2019 році слід попрацювати над оптимізацією складу оборотних активів підприємства, оскільки прогнозується зменшення їх рентабельності у 2019 році на 8,01%, що впливає на зміну рентабельності та чистої рентабельності активів на -7,2% та -5,91% відповідно.

8. Тому на основі даних розрахунків були запропоновані наступні шляхи оптимізації складу та структури активів ТОВ «БПК «Ягуар» для покращення діяльності підприємства у наступних роках:

- 1) Переглянути існуючу на підприємстві облікову політику, щодо обліку основних засобів та їх амортизації, а також щодо обліку запасів підприємства та їх методів вибуття;

- 2) Провести якісний аналіз (оцінку дебіторів, аналіз реальної вартості існуючої дебіторської заборгованості) та сформулювати ефективну кредитну політику щодо своєчасної оплати товарів та послуг, обмежити строки повернення дебіторської заборгованості, а також ввести певні штрафні санкції за несвоєчасне виконання зобов'язань дебіторами.
- 3) Ввести на підприємстві ТОВ «БПК «Ягуар» бюджетування та планування руху грошових коштів. Дані заходи полягають в наступних діях:
  - прогнозуванні бюджету надходжень і видатків грошових коштів;
  - прогнозуванні балансу грошових потоків;
  - прогнозуванні доходів та інше;
- 4) Також слід відстежувати та контролювати співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованості.
- 5) Зміна дебіторської заборгованості, тобто її зменшення, і збільшення частки грошових коштів, має позитивно вплинути на оперативну ліквідність, і покращити оборотність активів. За рахунок зростаючих коштів, пропоную також зменшити суми зобов'язань, що повинно збільшити рентабельність і ліквідність балансу, та активів компанії.

9. Для оцінки результатів оптимізації активів ТОВ «Будівельно-промислова компанія «Ягуар» ми прорахували показники платоспроможності та фінансової стійкості для підтвердження правильності обраних оптимізованих елементів.

- Показники коефіцієнтів фінансової автономії вказують на залежне становище підприємства від зовнішніх джерел фінансування і кредиторів, але загалом за рахунок короткострокової кредиторської заборгованості;
- Слід сказати про значно завищені показники коефіцієнта абсолютної ліквідності. У випадку ТОВ «БПК «Ягуар» значення показника значно перевищує норму, що свідчить про нераціональне використання підприємством своїх фінансових ресурсів.
- Можна також зробити висновок, що ТОВ «БПК «Ягуар» слід працювати в напрямку збільшення суми високоліквідних активів і зниження суми

поточних активів, щоб збільшити показники своєї абсолютної платоспроможності.

- Оскільки показники абсолютної ліквідності підприємства є зависокими, ми визначили плановий рух грошових коштів та їх оптимальні залишки на кінець 2018 року. А також на основі даних розрахунків визначили, що мінімально необхідна потреба в операційному залишку грошових коштів складає 11 941 тис. грн.
- А за моделлю Баумоля середній та максимальний рівень залишків оборотних грошових коштів склав 8 709 та 17 417 тис. грн. відповідно.
- Також, якщо підприємство ТОВ «БПК «Ягуар» пом'якшить свої умови розрахунків з контрагентами, то зможе зменшити свою дебіторську заборгованість на 2511,6 та 3905,5 тис. грн. у 2018 та 2019 році відповідно.

Отже, дослідивши стан та структуру активів ТОВ «БПК «Ягуар» та ефективність їх використання у період з 2013 по 2017 роки ми спланували показники балансу та фінансових результатів підприємства на 2018-2019 рр. та визначили оптимальну структуру оборотних активів підприємства на кінець 2018 р., оскільки за розрахунками показників платоспроможності та фінансової стійкості підприємства оптимізації потребували саме оборотні активи. Підприємству ТОВ «БПК «Ягуар» потрібно скоротити дебіторську заборгованість на ~30-40%, а обсяг грошових коштів навпаки збільшити на ~15-25%. Дана структура оборотних активів підприємства буде найоптимальнішою та дасть змогу збільшити рентабельність активів до 58-62%, замість планових на 2018 рік 32,53%; а рентабельність необоротних активів до 62-67% замість планових на 2018 рік 33,72%.

Дані зміни в структурі оборотних активів підприємства ТОВ «БПК «Ягуар» дадуть лише позитивний результат, що вплине на підвищення ефективності діяльності підприємства, його прибутковості та рентабельності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Баранов А.І. Методичні засади формування політики управління оборотними активами підприємств будівельної галузі.- Ефективна економіка. - № 1, 2015. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=4167>
2. Бланк И. А. Управление использованием капитала / И.А. Бланк. – К.: ”Ника-Центр”, 2000. – 656 с.
3. Бланк И.А. Управление активами / И.А. Бланк. – К.: Ника–Центр, Эльга, 2002. – 702 с.
4. Бланк И.А. Основы финансового менеджмента. Т.1.-2-е изд., перераб. и доп. – К.: Эльга, Ника-Центр, 2004. – 624 с.
5. Бондаренко О.С. Управление оборотными активами предприятий: дис. канд. экон. наук: 08.04.01. / О.С. Бондаренко.– К. – 2006. – 185 с.
6. Бондаренко О. С. Управление поточными активами: теоретические основы та практичне застосування / О.С. Бондаренко //Вісник Хмельницького національного університету. – 2005. - №3 (66). – С. 51–56.
7. Борисов Е. Ф. Экономика: справочник / Е. Ф. Борисов, А. А. Петров, Ф. Ф. Стерлигов. – М. : Финансы и статистика, 1997. – 400 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://lib.lunn.ru/KP/Sovremenniki/borisov.pdf>
8. Бочаров В.В. Корпоративные финансы / В.В. Бочаров, В.Е. Леонтьев. – СПб.: Питер, 2002. – 544 с.
9. Василенко, Л. Т. Финансы предприятий у схемах і таблицях [Текст] : наочний навч. посіб. / Л. Т. Василенко, Л. В. Гут, О. П. Оксеєнко. – К.: Дакор, 2006. – С. 65. – ISBN 966-8379-11-X.
10. Власова Н. О., Смольнякова Н. М., Михайлова О. В. Принципы та основні етапи оптимізації в системі управління оборотними активами на підприємствах роздрібно́ї торгівлі. – Бізнесінформ, 2013. - № 6 – 7 с. / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.business-inform.net/pdf/2013/6_0/202_208.pdf

11. Власова Н.О. Чинники формування оборотних активів підприємств роздрібної торгівлі / Н.О. Власова, М.В. Чорна, О.В. Михайлова // Актуальні проблеми економіки. – 2012. – № 8(134). – С. 156-163.
12. Гизатуллин, М. И. Бухгалтерский и налоговый учет в строительных организациях / М. И. Гизатуллин. – М.: “ГроссМедиа”, 2005. – 288 с.
13. Господарський кодекс України від 16.01.2003 № 436-IV / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/436-15>
14. Джей К. Шим Основы финансового менеджмента [Текст] : пер. с англ. / Джей К. Шим, Джоел Г. Сигел. – М.: Вильямс, 2001. – 992 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.twirpx.com/file/633493/>
15. Економічний аналіз: Навчальний посібник. — К.: Центр учбової літератури, 2009. – 256с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://pidruchniki.com/12120124/ekonomika/analiz_dilovoyi_aktivnosti_pidpriyemstva
16. Економіка підприємства: магістерський курс. Підручник Частина 11/За ред. професорів Загірняка М.В., Перерви П.П, Маслак О.І. – Кременчук, 2015. – 756 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://pidruchniki.com/ekonomika/ekonomika_pidpriyemstva_ch2_-_zagirnyak_mv/
17. Экономический анализ: ситуации, тесты, примеры, задачи, выбор оптимальных решений, финансовое прогнозирование: Учеб. пособие / Под ред. М. И. Баканова, А. Д. Шеремета. – М.: Финансы и статистика, 2002. – 656 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://lib.madi.ru/catal/sociology/data/708563.doc>
18. Экономика строительной отрасли : учеб. для студ. сред. проф. учеб. заведений / [Н. И. Бакушева и др.]. – М.: Издательский центр “Академия”, 2006. – 224 с.

- 19.Ерофеева, В. А. Бухгалтерскийучет в строительстве (с элементаминалогообложения) / В. А. Ерофеева, С. А. Принцева. – М.: Юрайт_Издат, 2004. – 517 с.
- 20.Ізмайлова Н.В. Управління оборотними активами підприємств. Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук.: Київ. – 2009.
- 21.Инструментарийэкономической науки и практики : научно-популярныйсправочник / А. М. Румянцев, Е. Г. Яковенко. – М. : Знание, 1985. – 304 с
- 22.Ковалев В. В. Финансовыйанализ: методы и процедуры. – М.: Финансы и статистика, 2002. – 560 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.alleng.ru/d/econ-fin/econ-fin097.htm>
- 23.Коваленко, Л. О. Фінансовий менеджмент [Текст] : навч. посібник. – 2-ге вид., перероб. і доп. / Л. О. Коваленко, Л. М. Ремньова. – К. : Знання, 2005. – 485 с. – ISBN 966-346-036-9.
- 24.Ковальчук Н.О. Узагальнення та систематизація наукових підходів до визначення поняття «активи» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://chtei-knteu.cv.ua/herald/content/download/archive/2011/v3/NV-2011-V3_5.pdf
- 25.Крамаренко, Г. О. Фінансовий менеджмент [Текст] : підручник. / Г. О. Крамаренко, О. Є. Чорна. – К. : Центр навчальної літератури, 2006. – 520 с. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.twirpx.com/file/344884/>
- 26.Крушельницька О.В. Управління матеріальними ресурсами: навч. посібник / О.В. Крушельницька - К.: Кондор, 2007. - 162 с.
- 27.Л.В. Кузьменко, В.В. Кузьмін, В.М. Шаповалова. Фінансовий менеджмент. Навчальний посібник. Херсон, 2003. – 419 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.bookz.com.ua/10/0007.htm>
28. КундратС.М.; Хом'якР.Л. Необоротні активи: сутність та їх класифікація. НУ "Львівська політехніка", 2016.

29. Литвин Ю.С. Оптимізація структури активів підприємства, 2015. – 2 с. / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.pdaa.edu.ua/sites/default/files/studconf/380.pdf>
30. Морозюк Д.І. Сучасні методи управління оборотним капіталом підприємств та оцінка їх ефективності. - Інвестиції: практика та досвід, 2015. - № 1. - С. 114-119 / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.investplan.com.ua/pdf/1_2015/25.pdf
31. НАЦІОНАЛЬНЕ ПОЛОЖЕННЯ (СТАНДАРТ) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13>
32. НАЦІОНАЛЬНЕ ПОЛОЖЕННЯ (СТАНДАРТ) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0288-00>
33. НАЦІОНАЛЬНЕ ПОЛОЖЕННЯ (СТАНДАРТ) бухгалтерського обліку 8 «Нематеріальні активи» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/z0750-99>
34. НАЦІОНАЛЬНЕ ПОЛОЖЕННЯ (СТАНДАРТ) бухгалтерського обліку 19 «Об'єднання підприємств» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0499-99>
35. Оптимізація управління активами підприємства / А.Е. Абдурахманова, Н.Л. Кремповая // Культура народів Причорномор'я. — 2012. — № 253. — С. 10-13. — Бібліогр.: 9 назв. — укр., 2013 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dspace.nbuu.gov.ua/bitstream/handle/123456789/91614/02-Abdurakhmanova.pdf?sequence=1>
36. Організація і методика економічного аналізу. Навч. посіб. - К.: Центр учбової літератури, 2012. – 528 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://pidruchniki.com/1584072032421/ekonomika/organizatsiya_i_metodika_ekonomichnogo_analizu

- 37.Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>
- 38.Поддєрьогін, А. М. Фінанси підприємств [Текст] : підручник / А. М. Поддєрьогін. – К. : КНЕУ, 2002. – 571 с. - ISBN: 966-574-422-4.
- 39."Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні",Закон України № 996-14 від 16.07.1999 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/996-14>
- 40.Про нормативи запасів товарно-матеріальних цінностей державних підприємств та організацій та джерела їх покриття : Постанова Кабінету Міністрів України і Національного банку України від 19.04.1993 р. — 1993. — № 279 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/279-93-%D0%BF>
- 41.Савицька Г. В. Економічний аналіз діяльності підприємства: Навч. посіб. – 3-тє вид., випр. і доп. – К.: Знання, 2007. – 668. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://westudents.com.ua/knigi/123-ekonomchniy-analz-dyialnost-pdprimstva-savitska-gv.html>
- 42.Савчук, В. П. Управление фінансами предприятия [Текст] учебный курс / В. П. Савчук. – М.: БИНОМ, лабораторія знань, 2003. – 480 с. - ISBN: 5-94774-201-2.
- 43.Суторміна В. М. Фінанси зарубіжних корпорацій: підручник / В.М.Суторміна. – К.: КНЕУ, 2004. – С. 370-371.
- 44.Типовий порядок визначення норм запасів товарно-матеріальних цінностей : Порядок Міністерства економіки та Міністерства фінансів України від 31.05.1993 № 17-60/29, 07-102 / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0070-93>
- 45.Фесюк І.В. Методичні засади планування потреби в оборотному капіталі підприємства у ринкових умовах // Економіка і ринок: облік, аналіз, контроль. —2005. — №13.
46. Фінансовий менеджмент. Навч.посібник, 2005. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://library.if.ua/book/52/3820.html>

47. Фінансовий менеджмент. 2-ге вид.: Підручник. - Київ: Центр учбової літератури, 2009.-520 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.lib.nau.edu.ua/booksfornau/2009/Finansovi_menegment_Kramarenko.pdf
48. Чубка О.М., Рудницька О.М. Оцінка методів управління оборотним капіталом промислових підприємств / О.М. Чубка, О.М. Рудницька // Національний університет "Львівська політехніка". — 2009. — С. 440—445. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ena.lp.edu.ua:8080/handle/ntb/2485>
49. Шелудько, В. М. Фінансовий менеджмент [Текст] : навч. посібник. / В. М. Шелудько. – К. : Знання-Прес, 2002. – 535 с. – ISBN 966-7767-29-9.
50. Шифріна Н. І., аспірант (ХНЕУ). Класифікація активів підприємства за рівнем ліквідності. Вісник економіки транспорту і промисловості. - № 34. – 2011. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/Natural/Vetp/2011_34/11snilid.pdf
51. Шморгун Н. П., Головка І. В. Фінансовий аналіз. Навчальний посібник. – К.: ЦНЛ, 2006. – 528 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.twirpx.com/file/321932/>

ДОДАТКИ
ДОДАТОК А

Баланс (Звіт про фінансовий стан)
За період 2013-2017 рр.

Актив	Код рядка	2013	2014	2015	2016	2017
1	2	3	4	5	6	7
I. Необоротні активи						
Нематеріальні активи	1000	-	-	-	-	-
первісна вартість	1001	1	1	1	1	1
накопичена амортизація	1002	1	1	1	1	1
Незавершені капітальні інвестиції	1005	1161	1161	1161	1147	1147
Основні засоби	1010	653	406	3980	4201	2712
первісна вартість	1011	1087	1117	4910	6812	6956
знос	1012	434	711	930	2611	4244
Інвестиційна нерухомість	1015					
Довгострокові біологічні активи	1020					
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030					
інші фінансові інвестиції	1035					
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040					
Відстрочені податкові активи	1045					
Інші необоротні активи	1090					
Усього за розділом I	1095	1814	1567	5141	5348	3859
II. Оборотні активи						
Запаси	1100	2629	4673	4504	7144	5517
Виробничі запаси	1101	74	860	2182	2242	1118
Незавершене виробництво	1102	2555	3813	5	1412	-
Готова продукція	1103	-	-	-	-	-
Товари	1104	-	-	2317	3490	4399
Поточні біологічні активи	1110					
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	523	848	4787	9984	19637
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130			-	-	-
з бюджетом	1135	1	3	3	3	8
у тому числі з податку на прибуток	1136	-	-	-	-	-
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	158	120	1087	789	211
Поточні фінансові інвестиції	1160			-	-	-
Гроші та їх еквіваленти	1165	3	6	178	1228	23837
Готівка	1166	-	-	-	-	-

Рахунки в банках	1167	3	6	178	1228	23837
Витрати майбутніх періодів	1170	-	-	-	-	-
Інші оборотні активи	1190	110	5	287	533	8066
Усього за розділом II	1195	3424	5655	10846	19681	57276
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200					
Баланс	1300	5238	7222	15987	25029	61135
Пасив	Код рядка	2013	2014	2015	2016	2017
I. Власний капітал						
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	1450	1450	1450	1450	1450
Капітал у дооцінках	1405					
Додатковий капітал	1410					
Резервний капітал	1415					
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	1451	2226	3524	794	6440
Неоплачений капітал	1425					
Вилучений капітал	1430					
Усього за розділом I	1495	2901	3676	4974	2244	7890
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення						
Відстрочені податкові зобов'язання	1500					
Довгострокові кредити банків	1510					
Інші довгострокові зобов'язання	1515					
Довгострокові забезпечення	1520					
Цільове фінансування	1525					
Усього за розділом II	1595					
III. Поточні зобов'язання і забезпечення						
Короткострокові кредити банків	1600					
Поточна кредиторська заборгованість за: довгостроковими зобов'язаннями	1610		-	-	-	-
товари, роботи, послуги	1615	2118	3447	8874	21123	22504
розрахунками з бюджетом	1620	192	84	167	402	670
у тому числі з податку на прибуток	1621	-	-	112	267	286
розрахунками зі страхування	1625					
розрахунками з оплати праці	1630					
Поточні забезпечення	1660	-	-	119	197	194
Доходи майбутніх періодів	1665					
Інші поточні зобов'язання	1690	27	15	1853	1063	29877
Усього за розділом III	1695	2337	3546	11013	22785	53245
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700					
Баланс	1900	5238	7222	15987	25029	61135

ДОДАТОК Б

Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід) за 2013-2017 рр.

I. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

Стаття	Код рядк а	2013 р.	2014 р.	2015 р.	2016 р.	2017 р.
1	2	3	4	5	6	7
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	10463	4898	24262	68352	135564
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	8457	2950	22108	63799	121339
Валовий:						
прибуток	2090	2006	1948	2154	4553	14225
збиток	2095	-	-	-	-	-
Інші операційні доходи	2120	109	100	-	18	695
Адміністративні витрати	2130	815	565	486	1678	3637
Витрати на збут	2150	272	425	133	99	62
Інші операційні витрати	2180	121	110	5	25	1468
Фінансовий результат від операційної діяльності:						
прибуток	2190	907	948	1530	2769	9753
збиток	2195	-	-	-	-	-
Дохід від участі в капіталі	2200	-	-	-	-	-
Інші фінансові доходи	2220	-	-	5	-	34
Інші доходи	2240	3	-	50	-	-
Фінансові витрати	2250	-	-	-	-	-
Втрати від участі в капіталі	2255	-	-	-	-	-
Інші витрати	2270	3	-	2	-	-
Фінансовий результат до оподаткування:						
прибуток	2290	907	948	1583	2769	9787
збиток	2295	-	-	-	-	-
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	(173)	(173)	(285)	(498)	(1762)
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	-	-	-	-	-
Чистий фінансовий результат:						
прибуток	2350	734	775	1298	2271	8025
збиток	2355	-	-	-	-	-

Продовження Дод. Б

II. СУКУПНИЙ ДОХІД

Стаття	Код рядка	2013	2014	2015	2016	2017
1	2	3	4	5	6	7
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400					
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405					
Накопичені курсові різниці	2410					
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415					
Інший сукупний дохід	2445					
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450					
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455					
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460					
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	734	775	1298	2271	8025

III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ

Назва статті	Код рядка	2013	2014	2015	2016	2017
1	2	3	4	5	6	7
Матеріальні затрати	2500	8674	1482	17812	57999	50449
Витрати на оплату праці	2505	1985	1561	1621	2871	4166
Відрахування на соціальні заходи	2510	498	449	508	419	530
Амортизація	2515	182	277	219	1681	1645
Інші операційні витрати	2520	54	110	926	8990	16390
Разом	2550	11393	3879	21086	71960	73180

ДОДАТОК В

Звіт про рух грошових коштів (прямим методом)

За 2013 – 2017 рр.

Стаття	2013	2014	2015	2016	2017
--------	------	------	------	------	------

I. Рух коштів у результаті операційної діяльності					
Надходження від:	11972	5652	28398	77365	178985
Реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)					
Надходження від повернення авансів	14		16	217	588
Інші надходження	45		3	6	521
Витрачання на оплату:	8122	2562	23849	65042	137313
Товарів (робіт, послуг)					
Праці	1629	1280	1277	2360	3310
Відрахувань на соціальні заходи	547	493	556	451	590
Зобов'язань з податків і зборів	1548	1284	1047	2727	5945
Витрачання на оплату зобов'язань з податку на прибуток	211	173	174	348	2032
Витрачання на оплату зобов'язань з податку на додану вартість	540	370	286	1032	2220
Витрачання на оплату зобов'язань з інших податків і зборів	797	740	587	1346	1693
Витрачання на оплату повернення авансів			1546	1294	8275
Інші витрачання			25	28	1156
Чистий рух коштів від операційної діяльності	185	33	117	5713	23505
II. Рух коштів у результаті інвестиційної діяльності					
Надходження від отриманих:			5		34
відсотків					
Інші надходження			50		
Витрачання на придбання:	185	30			
необоротних активів					
Чистий рух коштів від інвестиційної діяльності	-185	-30	55		34
III. Рух коштів у результаті фінансової діяльності					
Витрачання на:				4675	1403
Сплату дивідендів					
Чистий рух коштів від фінансової діяльності				-4675	-1403
Чистий рух грошових коштів за звітний період		3	172	1038	22136
Залишок коштів на початок року	3	3	6	178	1228
Вплив зміни валютних курсів на залишок коштів				12	473
Залишок коштів на кінець року	3	6	178	1228	23837